

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

ДО ВЕБЗАСТОСУНКУ З
ВИВЧЕННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ
ЦІННОСТЕЙ У КУРСІ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Книга для студентів

**Автори: Лариса Біденко
Ольга Жулавська
Світлана Тарасенко**

2026

Contents

ЗМІСТ

	Стор.
Розділ 1. Говори вільно: свобода слова та її межі.....	3
Урок 2. Правда чи маніпуляція: фейкові новини та медіаграмотність.....	16
Розділ 3. Приєднуйтесь: Громадянська активність та участь молоді.....	30
Розділ 4. Ми та Вони (про стереотипи, ідентичність та інклюзію).....	46
Розділ 5. Влада та протест (про демократію, активізм та інакомислення).....	61
Розділ 6. Цифровий «Ти».....	76
Розділ 7. Зелені діалоги: екологічне громадянство.....	90
Розділ 8. Справедливість у наших руках: справедливі дії у повсякденному житті.....	107
Розділ 9. Коли культури стикаються: міжкультурна комунікація та конфлікт	122
Розділ 10. Твій голос — твоя сила.....	136

РОЗДІЛ 1 ГОВОРИ ВІЛЬНО: СВОБОДА СЛОВА ТА ЇЇ МЕЖІ

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Знання:

- ✓ Розуміти ключові поняття свободи слова, мови та їхні правові й соціальні межі
- ✓ Розпізнавати та правильно узгоджувати прикметники з іменниками в роді, числі та відмінку в поширених реченнях. Використовувати дієслівні форми на -но, -то
- ✓ Формувати розуміння глобальних і європейських підходів до свободи вираження поглядів у демократичному контексті

Навички:

- ✓ Аналізувати кейси, пов'язані зі свободою слова та мовою ворожнечі, і чітко представляти аргументи
- ✓ Проводити дослідження та узагальнювати результати українською мовою
- ✓ Створювати медіапродукти (наприклад, подкасти, заяви) зі структурованою аргументацією

Ставлення:

- ✓ Демонструвати відповідальність за захист власної цифрової ідентичності
- ✓ Критично ставитися до онлайн-контенту

Цінності:

- ✓ Цінувати приватність, прозорість і підзвітність як важливі демократичні принципи в цифровому середовищі
- ✓ Поважати гідність людини та справедливість, сприяючи безпечному та надійному онлайн-середовищу

Передісторія

Ви є учасником FreeVoice — загальноєвропейської молодіжної медіаініціативи, у межах якої студенти створюють подкасти про демократичні цінності.

У Новаленді студента відсторонили від навчання за публікацію суперечливих думок в Інтернеті. Університет наполягає на тому, що це була мова ворожнечі. Студент стверджує, що це свобода висловлювати власні думки.

Ваше завдання полягає у визначенні меж свободи слова, де закінчуються права і починаються обов'язки. Також вам потрібно буде створити 3-5-хвилинний подкаст про межі свободи слова.

А. ЧИТАННЯ, ЛЕКСИКА ТА АУДІОВАННЯ

А.1. ЧИТАННЯ

А.1.1. Свобода слова чи мова ненависті?

Свобода слова - це право людей висловлювати свою думку про політику, навчання, роботу і життя. Вони можуть критикувати владу і ділитися ідеями, навіть якщо ці ідеї не подобаються іншим.

Але свобода слова має межі. Не всі висловлювання є безпечними. Якщо слова ображають людей або закликають до насильства, вони можуть завдавати шкоди. Такі слова називають мовою ненависті.

У США свобода слова має дуже міцний захист. Закон дозволяє майже всі висловлювання, навіть образливі. Заборонені лише слова, які прямо закликають до насильства або містять серйозні погрози. Там вважають, що люди повинні вільно обговорювати ідеї, а погані зникнуть самі.

У багатьох європейських країнах правила суворіші. У минулому пропаганда спричинила багато шкоди. Тому сьогодні в Європі важливо захищати гідність і рівність людей. У деяких країнах мову ненависті заборонено законом.

Інтернет і соціальні мережі ускладнили цю проблему. Платформи, такі як Facebook, YouTube і TikTok, можуть видаляти дописи або блокувати користувачів. Вони мають власні правила. Дехто вважає це правильним, бо це захищає людей. Інші думають, що приватні компанії мають надто багато влади.

Молоді люди часто стають учасниками таких ситуацій. В одній країні старшокласника Марка покарали за дописи про імміграцію в інтернеті. Школа сказала, що це була мова ненависті. Марко сказав, що це була його політична позиція. Одні люди вважали це цензурою, інші - захистом учнів.

Цей приклад показує головну проблему: як дати людям право говорити і водночас захистити інших від шкоди?

Обговоріть у парах:

Чи можуть слова бути небезпечними?

Чи повинен університет або держава іноді обмежувати висловлювання думок?

Прочитайте текст і подумайте про негативні наслідки мови ненависті. Чи мають усі люди право висловлювати будь-які думки?

2. Прочитайте текст ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

1. Свобода слова означає, що можна говорити все без обмежень

A) Так

B) Ні

2. Мова ненависті може шкодити людям

A) Так

B) Ні

3. У США заборонена будь-яка образлива мова

A) Так

B) Ні

4. Соціальні мережі можуть видаляти контент

A) Так

B) Ні

5. Усі люди однаково реагують на слова

A) Так

B) Ні

A.II. ЛЕКСИКА

1. Зіставте ключові терміни з їхніми визначеннями

1.	Свобода слова	A. Образливі слова
2.	Мова ворожнечі	B. Текст під постом

3.	Правила	С. Право висловлювати думки
4.	Коментар	D. Норми поведінки
5.	Цензура	Е. Обмеження або контроль інформації

2. Заповніть пропуски правильною формою прикметника, узгоджуючи його з іменником за родом, числом і відмінком, використовуючи слова зі списку.

Список слів: важливий, відомий, детальний, складний, сучасний, цікавий.

1. Ми обговорювали ____ (цікавий) проєкт на семінарі.
2. Студенти працювали над ____ (складний) завданням.
3. В університеті відбулася зустріч із ____ (відомий) професором.
4. Вона підготувала ____ (детальний) презентацію.
5. Ми користуємося ____ (сучасний) технологіями.
6. У статті йдеться про ____ (важливий) проблеми освіти.

Відповіді:

1. Цікавий.
2. Складним.
3. Відомим.
4. Детальну.
5. Сучасними.
6. Важливі.

ЗАМОК I

Сценарій: В університеті Новаленд створено спеціальну онлайн-платформу для безпечної комунікації студентів. На цій платформі діють правила свободи слова та відповідального спілкування в Інтернеті.

Після нещодавнього конфлікту в студентському чаті доступ до цієї платформи тимчасово обмежено. Щоб відновити доступ і допомогти студентам краще зрозуміти межі свободи слова онлайн, потрібно ввести 4-значний код.

Код можна отримати, якщо правильно відповісти на запитання після прочитання тексту. Кожна правильна відповідь відкриває одну цифру.

Підказки

Підказка 1 (цифра 1)

Що означає свобода слова?

- A) Заборона говорити – 1
- B) Право висловлювати думки – 4
- C) Право мовчати – 2
- D) Право писати книги – 3

Підказка 2 (цифра 2)

Що можуть робити соціальні мережі з порушеннями?

- A) Ігнорувати – 1
- B) Видаляти повідомлення – 7
- C) Друкувати книги – 3
- D) Закривати університети – 2

Підказка 3 (цифра 3)

Що НЕ дозволено онлайн?

- A) Спілкуватися – 2
- B) Ділитися думками – 3

С) Ображати людей – 2

Д) Читати новини – 1

Підказка 4 (цифра 4)

Що важливо зробити перед тим, як писати пости?

А) Їсти - 3

В) Думати - 1

С) Спати - 2

Д) Прогулятися - 4

Код: 4 7 2 1

А.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте текст «Переваги свободи слова».

Питання для обговорення: Які переваги має свобода слова в Інтернеті? Чи завжди люди правильно використовують свободу слова? Чому?

Переваги свободи слова

Свобода слова є важливою складовою частиною суспільства двадцятого першого століття. В Інтернеті вона дає людям можливість відкрито висловлювати свої думки та ідеї. Завдяки цьому люди можуть обговорювати важливі теми, дізнаватися нову інформацію та навчатися.

Соціальні мережі допомагають швидко поширювати новини і об'єднувати людей з різних країн. Свобода слова також дозволяє говорити про проблеми і вирішувати їх.

Але важливо використовувати свободу слова відповідально. Люди повинні поважати інших і не поширювати неправдиву інформацію. Тільки тоді свобода слова приносить користь суспільству.

2. Прослухайте текст «Переваги свободи слова» ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

1. Свобода слова допомагає людям висловлювати свої думки

А) Так

В) Ні

2. Соціальні мережі заважають спілкуванню

А) Так

В) Ні

3. Свобода слова допомагає обговорювати важливі проблеми

А) Так

В) Ні

4. Люди не повинні думати про відповідальність в Інтернеті

А) Так

В) Ні

5. Свобода слова може бути корисною для суспільства

А) Так

В) Ні

3. Прослухайте текст «Межі свободи слова».

Межі свободи слова

Свобода слова є важливим правом людини, але вона має свої межі. В Інтернеті люди можуть писати багато різних думок, але не всі повідомлення є прийнятними.

Наприклад, не можна ображати інших людей або використовувати мову ненависті. Такі повідомлення можуть викликати конфлікти і нашкодити іншим.

Соціальні мережі встановлюють правила, щоб контролювати поведінку користувачів. Якщо люди порушують ці правила, їхні повідомлення можуть бути видалені.

Тобто свобода слова є правом висловлювати свої думки в межах відповідальності за поширення інформації.

Надайте відповіді на запитання:

Чи повинна свобода слова мати межі? Чому?

Які повідомлення не можна писати в Інтернеті?

4. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D

1. Студент написав образливий коментар під постом викладача. Це приклад:
А) Свободи слова
В) Відповідальної комунікації
С) Порушення правил
D) Жарту
2. Користувач бачить агресивний коментар. Як він має відреагувати?
А) Написати ще агресивніший коментар
В) Ігнорувати правила поведінки
С) Не реагувати на коментар
D) Поділитися з друзями
3. Чому соціальні мережі видаляють деякі повідомлення?
А) Бо вони нецікаві
В) Бо вони довгі
С) Бо вони можуть шкодити людям
D) Бо вони написані швидко
4. Що означає «межі свободи слова»?
А) Заборону говорити
В) Можливість писати будь-що
С) Наявність правил і відповідальності
D) Відсутність Інтернету
5. Яке повідомлення відповідає правилам поширення інформації в соціальних мережах?
А) «Ти нічого не розумієш!»
В) «Я не згоден, але поважаю твою думку»
С) «Усі ви неправі!»
D) «Це найгірша ідея!»

ЗАМОК II

Сценарій: Онлайн-платформа Новалендського університету готує до публікації нові правила цифрової комунікації для студентів. Ваше завдання - допомогти модераторам правильно зрозуміти основні поняття свободи слова та онлайн-поведінки.

З'єднайте кожен термін із правильним визначенням. Запишіть літери правильних відповідей у порядку 104, щоб відкрити доступ до документа.

Замок відчиниться лише тоді, коли всі частини будуть правильно зіставлені.

Термін	Визначення
1. Онлайн-хейт	А. Повідомлення, яке швидко поширюється і викликає сильні емоції
2. Тролінг	В. Навмисне написання провокаційних або образливих коментарів для реакції
3. Вірусний пост	С. Агресивні або образливі повідомлення в Інтернеті
4. Цифровий слід	Д. Інформація про дії людини в Інтернеті, яка залишається онлайн

В. ЧИТАННЯ, ГРАМАТИКА ТА АУДІОВАННЯ

І. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст «Скандал у соціальних мережах».

Скандал у соціальних мережах

У 2023 р. в одному університеті виникла складна ситуація. У соціальних мережах було опубліковано пост із критикою викладача. У пості було використано різкі слова, і багато студентів почали активно обговорювати цю ситуацію.

За кілька годин пост було поширено сотнями користувачів. У коментарях було написано багато неперевіреної інформації.

Адміністрація університету почала перевіряти інформацію. Було з'ясовано, що деякі факти подано неправильно. Після цього було підготовлено офіційне повідомлення. У ньому було пояснено ситуацію та закликало студентів до поваги. Частину коментарів було видалено, а деяких користувачів попереджено.

Також університет оновив правила онлайн-комунікації. Було наголошено, що свобода слова є важливою, але вона має поєднуватися з відповідальністю.

Надайте відповіді на запитання:

Чи бачили ви в Інтернеті конфлікти через коментарі? Що стало причиною?

Як мають діяти університет або організація, якщо в мережі з'являються образливі повідомлення?

2. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D

- Що стало причиною ситуації?
 - Новий курс
 - Пост із критикою
 - Іспит
 - Реклама
- Що сталося з постом?
 - Його видалили одразу
 - Його не читали
 - Його швидко поширили
 - Його надрукували
- Що зробив університет спочатку?
 - Покарав студентів
 - Закрив соцмережі
 - Перевірив інформацію
 - Ігнорував ситуацію
- Що було зроблено після перевірки?
 - Нічого

- B) Було написано офіційне повідомлення
C) Було закрито університет
D) Було змінено викладача
5. Що засвідчила ситуація?
A) Соцмережі не важливі
B) Інформація не впливає на людей
C) Одна публікація може мати великий вплив
D) Студенти не читають новини

В.ІІ. ГРАМАТИКА

1. Заповніть пропуски. Вживайте дієслівні форми на -но, -то.

- Інформацію було _____ (перевірити).
- Багато коментарів було _____ (написати).
- Частина повідомлень було _____ (видалити).
- Офіційний текст було _____ (підготувати).
- Пост було _____ (поширити).

2. Доповніть текст, використовуючи правильну форму слова в дужках.

У соціальних мережах було (опублікувати) 1. _____ повідомлення про університет. Через кілька годин його було (поширити) 2. _____ серед студентів.

Адміністрацією було (прийняти) 3. _____ рішення перевірити інформацію. Після аналізу було (встановити) 4. _____, що частина фактів є неправдивою.

Було (підготувати) 5. _____ офіційне повідомлення. У ньому було (пояснити) 6. _____ ситуацію. Частина коментарів було (видалити) 7. _____.

Також було (оновити) 8. _____ правила онлайн-комунікації, щоб уникнути подібних проблем у майбутньому.

ЗАМОК ІІІ

Сценарій: Після інциденту університет відновлює офіційний звіт. У тексті пропущено ключові слова. Вставте правильні слова, щоб завершити документ.

Список слів: перевірено, видалено, підготовлено, поширено, встановлено, оновлено

Завдання:

- Інформацію було _____ перед публікацією.
- Пост було швидко _____ в соцмережах.
- Було _____, що факти частково неправильні.
- Офіційне повідомлення було _____ адміністрацією.
- Частина коментарів було _____ модераторами.
- Правила було _____ після інциденту.

В. ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте аудіо «Пост студентки».

Пост студентки

У Канаді студентка написала пост про нову політику університету. Деякі користувачі залишали образливі та провокативні коментарі, інші підтримували її думку. Модератори швидко втрутилися: нагадали про правила ввічливого спілкування та додали посилання на офіційний кодекс поведінки університету. Студенти виправили свої коментарі, і дискусія стала більш спокійною та конструктивною. Цей кейс показує, що

свобода слова існує, але обговорення має відбуватися з повагою до інших і дотриманням правил комунікації.

Подумайте над відповідями на запитання:

Чи знаєте ви випадки, коли журналісти або користувачі соцмереж потрапляли у неприємності через слова? Чому журналісти або користувачі соцмереж потрапляють у скандали?

2. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D

1. Де студентка написала пост?
 - A) У бібліотеці
 - B) На конференції
 - C) У соцмережах
 - D) У класі
2. Які коментарі залишали користувачі?
 - A) Лише позитивні
 - B) Образливі та підтримуючі
 - C) Лише негативні
 - D) Лише запитання
3. Що зробили модератори?
 - A) Видалили всі коментарі
 - B) Надали премію студентці
 - C) Нагадали про правила та кодекс поведінки
 - D) Заборонили писати
4. Що сталося після втручання модераторів?
 - A) Дискусія припинилася
 - B) Коментарі відредагували, дискусія стала конструктивною
 - C) Студентка видалила пост
 - D) Інші користувачі перестали писати
5. Що показав кейс
 - A) Свобода слова існує, але з межами
 - B) Закон забороняє критику
 - C) Можна писати що завгодно
 - D) Повага не важлива

3. Прослухайте текст «Черепahi, що зникли».

Черепahi, що зникли

У 2021 р. було опубліковано статтю про зникнення черепах на невеликих прибережних островах. У статті було продискутовано місцеву політику з охорони природи. Деякі люди поширювали чутки, що черепах вже немає, але журналістка перевірила всі дані: спостереження вчених, звіти екологів та фото з островів. Суд видав журналістці попередження щодо розповсюдження недостовірної інформації. Міжнародні організації підтримали її, бо використовувала перевірені факти.

Надайте відповіді на запитання:

1. Про що написала журналістка?
2. Що люди почали поширювати про черепах?
3. Як журналістка перевірила інформацію?
4. Чому міжнародні організації підтримали журналістку?

5. Як потрібно перевіряти інформацію?

С. МОВЛЕННЯ

1. Вивчіть фрази, які допоможуть вам аргументувати свою думку.

Підтвердження факту та впевненості:

- Факти показують, що...
- Ми можемо впевнено сказати, що...
- Дані свідчать про те, що...

Акцент на важливості перевірки фактів:

- Нам треба перевірити інформацію перед тим, як її поширювати.
- Важливо звертати увагу на джерела і їхню надійність.
- Якщо ми не перевіримо дані, можемо зробити помилку.

Надайте відповіді на запитання, використовуючи наведені вище мовленнєві моделі.

1. Чи вважаєте ви, що інформація про нову політику університету у Канаді була достовірною? Чому?

2. Які факти допомагають зрозуміти, що деякі коментарі були образливими або неправдивими?

3. Як можна аргументовано пояснити, що журналістка мала право публікувати інформацію про політику в охороні природи?

4. Чому важливо перевіряти інформацію перед публікацією в соцмережах?

5. Як аргументувати позицію, що закони і правила допомагають зберегти баланс між свободою слова та повагою до інших?

2. Рольова гра.

Потрібно розділитися на групи по 2 особи та обрати одну із запропонованих ситуацій. Розіграйте діалог.

Ваша мета: висловити та аргументувати власну позицію щодо свободи слова та її меж.

1. Журналіст, який хоче опублікувати розслідування та державний службовець, який проти публікації.

2. Блогер, який публікує провокаційний контент та підписник, який вважає це неприйнятним.

3. Студент, який критикує університет у соцмережах та викладач, який не підтримує таку поведінку.

4. Активіст за повну свободу слова та політик, який підтримує обмеження щодо публічних висловлювань.

5. Працівник, який публічно критикує компанію, та керівник, який проти публічної критики компанії.

ЗАМОК IV

Сценарій: Комітет підготував звіт про поширення неправдивої інформації щодо захисту черепах на островах. Документ збережено у файлі з паролем. Щоб відкрити файл, вам потрібно виконати завдання.

Завдання: Перед вами 3 короткі ситуації. У кожній оберіть правильний аргумент (один варіант). Кожна правильна відповідь має літеру. З цих літер утвориться код.

Ситуація 1

1. Студент прочитав новину в соцмережі.

- А) Я вірю цій новині, бо вона популярна
- В) Я перевірю інформацію в кількох джерелах
- С) Я одразу поділюся нею

Ситуація 2

2. Ви хочете довести свою думку.

- А) Я скажу: «Це правда, бо я так думаю»
- В) Я наведу приклади і факти
- С) Я буду мовчати

Ситуація 3

3. Студент завершив аналіз інформації і повідомляє.

- А) Явище цікаве
- В) Проаналізовані дані свідчать про
- С) Люди говорять

Г. ПИСЬМО

Завдання: напишіть короткий пост (5-6 речень).

У пості потрібно:

- пояснити, чому важливо перевіряти інформацію;
- навести один приклад;
- закликати людей бути відповідальними в онлайн-просторі.

Мовленнєві фрази:

- Я переконаний / переконана, що...
- Це важливо, оскільки...
- Наприклад, ...
- Це свідчить про те, що...

Текст: У соціальних мережах з'явилася тривожна новина про нібито масове зникнення черепах на Галапагоських островах. Повідомлення швидко поширювалися, викликаючи занепокоєння та емоційні реакції. Деякі користувачі стверджували, що у 2023 році популяція різко зменшилася, однак екологи пояснили, що ситуація є складною, але контрольованою. Зокрема, на острові Санта-Крус вже багато років діють програми збереження та відновлення популяції черепах.

ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ

Подивіться вступне відео ще раз. Пригадайте ситуацію в університеті Новаленд і вашу роль у проєкті FreeVoice.

Завдання:

Підготуйте подкаст (2-3 хвилини) на тему «Свобода слова онлайн: де її межі?»

У подкасті потрібно:

- коротко описати ситуацію;
- пояснити, що таке свобода слова;
- навести 1-2 аргументи, чому вона важлива;
- пояснити, чому існують межі свободи слова;
- навести приклад (реальний або з ситуації);
- зробити чіткий висновок.

Фрази для аргументації:

- Я вважаю, що...

- Це важливо, тому що...
- Це показує, що...
- З одного боку..., з іншого боку...

Фрази для висновку:

- Отже, можна сказати, що...
- На мою думку...
- Тому важливо пам'ятати, що...

ДИСКУСІЯ ТА РЕФЛЕКСІЯ

1. Чи змінилося ваше ставлення до свободи слова?
2. Що важливіше: свобода чи відповідальність?
3. Як уникати конфліктів у соцмережах?

РОЗДІЛ 2

ПРАВДА ЧИ МАНІПУЛЯЦІЯ: ФЕЙКОВІ НОВИНИ ТА МЕДІАГРАМОТНІСТЬ

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Знання:

- ✓ знати особливості динаміки дезінформації в академічному середовищі, зокрема способи створення фейкових новин, механізми їх поширення, прийоми верифікації та їхній вплив на довіру до інституцій;
- ✓ розрізняти і ставити іменники в однині та множині
- ✓ розуміти лексику й граматичні структури, пов'язані з академічною доброчесністю, кризовою комунікацією, цифровою верифікацією та формальним інституційним регістром мовлення, зокрема вживання модальних дієслів для вираження припущення щодо минулого.

Уміння та навички:

- ✓ аналізувати й перевіряти автентичність цифрового академічного контенту, застосовуючи критичне мислення та методики фактчекінгу;
- ✓ створювати ефективні багатоплатформні повідомлення кризової комунікації англійською мовою з урахуванням потреб різних стейкхолдерів;

Ставлення:

- ✓ виявляти відповідальність і громадянську свідомість у підтриманні академічної доброчесності та довіри до інституцій;
- ✓ дотримуватися принципів доказового ухвалення рішень і прозорості комунікації.

Цінності:

- ✓ цінувати правду та людську гідність, захищаючи людей від неправдивих звинувачень і репутаційної шкоди;
- ✓ підтримувати демократичні принципи прозорості та справедливості в академічних інституціях.

Передісторія

Ви — студент/студентка Erasmus+ в університеті Новаленду та член/членкиня Комітету з академічної доброчесності. У неділю ввечері, за 15 годин до проміжних іспитів, студентські чати заповнюються скриншотами нібито «правильних» відповідей до екзаменів із трьох дисциплін. Проректор терміново скликає засідання: якщо витік справжній, іспити доведеться перенести й розпочати масштабну перевірку; якщо це фейк, потрібно швидко це довести, щоб уникнути паніки та втрати довіри.

Під час перевірки ви виявляєте невідповідності: “відповіді” містять теми, яких немає в силабусах, а викладачі підтверджують, що справжні запитання будуть іншими. Однак тисячі студентів уже повірили в неправдиву інформацію. До 8:00 ранку понеділка університет має з’ясувати, чи це фейк, відновити довіру та забезпечити чесне проведення іспитів.

СЕКЦІЯ А. ЧИТАННЯ, СЛОВНИК ТА АУДІОВАННЯ: Правда чи маніпуляція

А.І. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст. Скажіть, чи можуть фейкові новини впливати на навчання чи роботу

Що таке фейкові новини?

Фейкові новини — це неправдиві новини. Іноді вони виглядають як справжні. Їх можна побачити в Інтернеті, у соцмережах, на сайтах або в медіа. Фейкові новини часто створюють, щоб обманути людей, нашкодити комусь, отримати гроші або вплинути на думку людей.

Є різні види фейкових новин. Одні мають дуже гучні заголовки, щоб люди натиснули на них. Інші створюються як жарт або сатира. Ще інші спеціально видають за справжні новини, хоча це неправда. Іноді люди також змінюють фото або відео, щоб поширювати неправдиву інформацію.

Дослідження показують, що фейкові новини можуть поширюватися дуже швидко. Часто люди самі пересилають неправдиву інформацію, навіть якщо вона не є правдою.

Щоб зупинити фейкові новини, потрібно перевіряти факти. Це означає перевіряти джерело інформації, докази та порівнювати новину з іншими джерелами. Перевірка фактів допомагає людям краще розуміти, де правда, а де фейк.

2. Прочитайте текст ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

1. Чи є фейкові новини неправдивою інформацією?
А) Так
В) Ні
2. Чи можна побачити фейкові новини лише в книгах?
А) Так
В) Ні
3. Чи створюють фейкові новини інколи для того, щоб впливати на думку людей?
А) Так
В) Ні
4. Чи можуть фото і відео змінювати, щоб поширювати неправдиву інформацію?
А) Так
В) Ні
5. Чи допомагає перевірка фактів зрозуміти, де правда, а де фейк?
А) Так
В) Ні

А.ІІ. ЛЕКСИКА

1. З’єднайте ключові терміни з їхніми визначеннями

Термін	Його визначення
1. Фейкові новини	А. Онлайн-платформи, де люди спілкуються, читають новини та діляться інформацією
2. Соціальні мережі	В. Неправдива або оманлива інформація, яка виглядає як справжня новина
3. Перевірка фактів	С. Місце, звідки походить новина або повідомлення
4. Джерело інформації	Д. Процес перевірки інформації
5. Дезінформація	Е. Неправдива інформація, яку поширюють навмисно, щоб ввести людей в оману

2. Заповніть пропуски відповідним словом/словосполученням зі списку. Слів більше, ніж пропусків.

Список слів: фейкові новини • чутка • перевірка фактів • неправдивий • перевірка • дезінформація • фотофальсифікація • довіра.

Неправдива інформація швидко поширюється в Інтернеті. Одна (1) _____ у соціальних мережах може дуже швидко охопити багатьох людей. Часто користувачі поширюють (2) _____ інформацію, не перевіряючи її.

Іноді люди використовують (3) _____, щоб змінювати фото та показувати неправдиву ситуацію. Тому дуже важливо робити (4) _____ і перевіряти джерела інформації.

Якщо люди не перевіряють інформацію, (5) _____ можуть впливати на думку суспільства.

ЗАМОК І

Сценарій: База даних із медіаграмотності, у якій зберігаються перевірені ресурси з фактчекінгу, захищена 4-значним кодом. Кожна правильна відповідь допоможе вам відкрити одну цифру коду.

Підказки

Підказка 1 (цифра 1)

1. Де можна побачити фейкові новини?
 - А) лише в книгах – 2
 - В) в Інтернеті, соцмережах, на сайтах і в медіа – 6
 - С) тільки на телебаченні – 4
 - Д) тільки в газетах - 8

Підказка 2 (цифра 2)

2. Навіщо часто створюють фейкові новини?
 - А) щоб навчати людей – 1
 - В) щоб розважати дітей – 7
 - С) щоб обманути людей або вплинути на їхню думку – 3
 - Д) щоб покращити новини - 5

Підказка 3 (цифра 3)

3. Що іноді роблять із фото або відео?
 - А) видаляють – 2
 - В) змінюють, щоб показати неправдиву інформацію – 8

- С) перекладають іншою мовою – 4
- Д) архівують - 1

Підказка 4 (цифра 4)

- 4. Що потрібно робити, щоб зупинити фейкові новини?
- А) швидко поширювати інформацію – 9
- В) ігнорувати новини – 7
- С) перевіряти факти та джерела інформації – 5
- Д) довіряти всім повідомленням - 3

Код

[_ _ _ _]

Код: 6385

А.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте текст «Як навчити студентів розпізнавати фейкові новини?». Як ви думаєте, хто повинен зупиняти поширення фейкових новин: соціальні мережі, журналісти чи безпосередньо люди? Чому?

Як навчити студентів розпізнавати фейкові новини? Практичний підхід

Сьогодні в Інтернеті дуже легко створювати і поширювати інформацію. Унаслідок цього фейкові новини стали великою проблемою. Дослідження показало, що багатьом учням важко відрізнити правдиві новини від неправдивих. Їм також важко зрозуміти, чи фото чи відео справжні. Тому важливо вчити студентів правильно працювати з інформацією. Для цього можна використовувати 5 С. Перше — це контекст. Треба дивитися, коли текст був написаний, і хто його опублікував. Друге, довіра. Треба думати, чи можна довіряти сайту, або автору. Третє, структура. Треба звертати увагу на те, як написаний текст. Це факт чи думка? Четверте — перевірка. Треба перевіряти інформацію в різних джерелах. П'яте, порівняння. Треба читати різні джерела і дивитися на різні думки. Ці навички допомагають краще розпізнавати фейкові новини і вчать критично мислити.

2. Прослухайте ще раз текст «Як навчити студентів розпізнавати фейкові новини». Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

- 1. Чи легко сьогодні створювати і поширювати інформацію в Інтернеті?
 - А) Так
 - В) Ні
- 2. Чи всім учням легко відрізнити правдиві новини від неправдивих?
 - А) Так
 - В) Ні
- 3. Чи є контекст важливим для розуміння інформації?
 - А) Так
 - В) Ні
- 4. Чи треба перевіряти інформацію в різних джерелах?
 - А) Так
 - В) Ні
- 5. Чи допомагають ці навички краще розпізнавати фейкові новини?
 - А) Так
 - В) Ні

3. Прослухайте текст «Стратегії кризової комунікації для боротьби з неправдивою інформацією».

Стратегії кризової комунікації для боротьби з неправдивою інформацією

Сьогодні неправдива інформація дуже швидко поширюється в Інтернеті. Унаслідок цього організації можуть мати значні проблеми. Вони повинні зберігати довіру людей. Під час кризи організація повинна діяти швидко, говорити правду й надавати чітку інформацію. Краще сказати, що ми знаємо про цю ситуацію і зараз її перевіряємо, ніж мовчати. Також важливо бути відкритими. Якщо організація чесно говорить, що вона вже знає, а що ще перевіряє, люди їй більше довіряють. Спочатку організація повинна повідомити своїх працівників і студентів.

Соціальні мережі теж важливі, бо там інформація поширюється дуже швидко. Усі офіційні повідомлення повинні бути однаковими. Організація також повинна мати план дій на майбутнє.

4. Виберіть правильну відповідь - А, В, С або D

1. Яка головна проблема описана в тексті?
 - A) Нестача працівників
 - B) Швидке поширення неправдивої інформації
 - C) Висока ціна навчання
 - D) Погана реклама
2. Що повинна зробити організація під час кризи?
 - A) Мовчати
 - B) Закрити сайт
 - C) Діяти швидко і давати чітку інформацію
 - D) Чекати багато днів
3. Що краще сказати на початку кризи?
 - A) Ми нічого не знаємо
 - B) Ми знаємо про ситуацію і перевіряємо її
 - C) Це не наша проблема
 - D) Усі повинні мовчати
4. Кому організація повинна повідомити спочатку?
 - A) Туристам
 - B) Лише журналістам
 - C) Своїм працівникам і студентам
 - D) Тільки батькам
5. Чому всі офіційні повідомлення повинні бути однаковими?
 - A) Щоб люди не плуталися
 - B) Щоб листи були довші
 - C) Щоб сайт був гарним
 - D) Щоб було менше працівників

ЗАМОК II

Сценарій: Новинна редакція готує до публікації журналістське розслідування про дезінформацію, але редакційна система не дозволить опублікувати матеріал, доки всі ключові терміни не будуть правильно пов'язані з їхніми визначеннями. З'єднайте кожен термін із правильним визначенням. Запишіть літери правильних відповідей у порядку 1-4, щоб відкрити публікацію.

Замок відчиниться лише тоді, коли всі частини будуть правильно зіставлені.

Терміни	Визначення
1. Верифікація	А. Навмисне створення повністю неправдивого контенту без жодної фактичної основи
2. Фабрикація	В. Неправдива або неточна інформація, яка поширюється незалежно від того, чи був намір ввести в оману
3. Дезінформація / хибна інформація	С. Процес перевірки та підтвердження того, що інформація є точною і правдивою
4. Поляризація	Д. Посилення розбіжностей в поглядах і переконаннях суспільства

В. ЧИТАННЯ, ГРАМАТИКА ТА АУДІОВАННЯ

В.І. Прочитайте текст.

Чи була у вашій школі або університеті проблемна ситуація, наприклад, неправдиве повідомлення, конфлікт або небезпечна подія? Як школа чи університет повідомив про це учнів і працівників? Чи була ця відповідь правильно сформульована?

Кризова комунікація в університеті: як правильно діяти

Сьогодні проблемні ситуації можуть виникнути дуже швидко, особливо через соціальні мережі. Університети теж можуть мати такі проблеми. Це можуть бути питання безпеки, конфлікти, проблеми з навчанням, дослідженнями або свободою слова. Такі ситуації можуть негативно впливати на репутацію університету серед студентів, викладачів та інших людей.

Тому університет має мати чіткий план кризової комунікації. Такий план треба підготувати заздалегідь, щоб швидко й ефективно його реалізувати.

Спочатку потрібно подумати, які проблеми можуть виникнути і як до них підготуватися. Також важливо мати чіткі правила та процедури, щоб зменшити ризики.

Університет працює з багатьма групами людей: студентами, викладачами, працівниками, батьками, медіа та партнерами. Тому під час кризи потрібно думати про те, як ця ситуація вплине на кожну групу. Дуже важливо повідомити людей вчасно, ще до того, як вони прочитають неправдиву інформацію в новинах чи соцмережах.

Соціальні мережі мають особливе значення, бо саме там інформація поширюється дуже швидко. Через це університет повинен знати, хто буде писати офіційні повідомлення, хто їх перевірятиме і хто відповідатиме за зв'язок із різними групами людей. Корисно мати готові шаблони повідомлень і проводити тренування, щоб перевірити, чи добре працює план.

Після кризи університет повинен проаналізувати свої дії, визначити помилки та продумати, як покращити роботу в майбутньому. Це допоможе відновити довіру до університету.

1. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D:
1. Де сьогодні кризові ситуації поширюються дуже швидко?
 - A) У бібліотеці
 - B) У соціальних мережах
 - C) У спортзалі
 - D) У лабораторії

2. Що повинен мати університет, щоб правильно реагувати на кризу?
 - A) Новий сайт
 - B) Довгий список предметів
 - C) План кризової комунікації
 - D) Нову рекламу
3. Кого університет повинен повідомити під час кризи?
 - A) Тільки викладачів
 - B) Тільки студентів
 - C) Різні групи людей
 - D) Тільки журналістів
4. Чому важливо повідомляти людей вчасно?
 - A) Щоб вони не запізнилися на заняття
 - B) Щоб зупинити чутки і неправдиву інформацію
 - C) Щоб збільшити кількість студентів
 - D) Щоб змінити розклад
5. Як має діяти університет після кризи?
 - A) Забути про проблему
 - B) Закрити соціальні мережі
 - C) Проаналізувати свої дії і покращити роботу
 - D) Скасувати всі заняття

В.ІІ. ГРАМАТИКА

Заповніть пропуски. Перепишіть виділену частину речення, використовуючи іменник у множині:

Зразок: У класі є **один стілець**. (два) → У класі є **два стільці**.

1. На столі лежить **одна книга** (три) _____
2. У кімнаті є **одне вікно** (чотири) _____
3. У дворі росте **одне дерево** (багато) _____
4. У групі навчається **один студент** (десять) _____
5. На вулиці стоїть **одна машина** (дві) _____

Доповніть текст, використовуючи правильну форму слова в дужках.

Іноді під час навчання виникають кризові ситуації. Наприклад, (студент) (1) _____ може отримати неправдиву інформацію про (іспит) (2) _____, (розклад) (3) _____ або завдання. У такій ситуації важливо перевірити інформацію в офіційних (джерело) (4) _____, запитати (викладач) (5) _____ або подивитися повідомлення від університету.

Ключі до відповідей:

1. Студенти
2. Іспити
3. Розклади
4. Джерелах
5. Викладачів

ЗАМОК ІІІ

Сценарій: Після фейкової новини про витік екзаменаційних відповідей в університеті у Новаленді спеціальна група перевірила ситуацію. Вона з'ясувала, що це була

неправдива інформація. Доповніть речення словами з рамки. Кожне слово використовується лише один раз.

Слова для довідки: звинувачення • перевірити • поширення • довіра • відповідальність • створена

1. Перевірка показала, що _____ проти університету були неправдивими.
2. Експерти не змогли _____ інформацію зі скриншотів.
3. Швидке _____ фейкової новини в соцмережах стало великою проблемою.
4. Без перевірки фактів _____ до університету могла зменшитися.
5. Фейкова новина була умисно _____.
6. Керівництво повідомило, що люди повинні мати _____ за інформацію, яку вони поширюють.

В.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте подкаст «Медіаграмотність у цифрову епоху». Під час прослуховування подумайте, які чотири важливі частини медіаграмотності були зазначені.

Медіаграмотність у цифрову епоху

Сьогодні ми щодня читаємо багато інформації в Інтернеті. Це можуть бути новини, повідомлення в соцмережах, електронні листи або сайти. Тому важливо розуміти, яка інформація є правдивою. Це називається медіаграмотність. Вона допомагає людям правильно працювати з інформацією. Медіаграмотність має чотири важливі частини. Перша - знаходити інформацію в надійних джерелах. Друга - аналізувати повідомлення і думати, як воно створене. Третя - оцінювати інформацію та перевіряти, чи можна їй довіряти. Четверта - створювати власні повідомлення відповідально.

Усі ці частини працюють разом. Вони допомагають знаходити правдиву інформацію, перевіряти факти і не поширювати фейки. Медіаграмотність дуже важлива сьогодні. Вона допомагає людям краще розуміти інформацію.

2. Прослухайте подкаст ще раз і виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.
 1. Що люди часто читають щодня в Інтернеті?
 - A) Тільки книги
 - B) Новини, повідомлення, електронні листи і сайти
 - C) Тільки рекламу
 - D) Тільки журнали
 2. Що таке медіаграмотність?
 - A) Уміння швидко писати
 - B) Уміння правильно працювати з інформацією
 - C) Уміння вчити іноземні мови
 - D) Уміння створювати відео
 3. Що означає «аналізувати» інформацію?
 - A) Думати, як створене повідомлення
 - B) Купувати нові книги
 - C) Писати листи друзям
 - D) Вивчати правила
 4. Що допомагає не поширювати фейки?
 - A) Отримання інформації лише з одного сайту
 - B) Не перевіряти інформацію

- C) Знаходити правдиву інформацію і перевіряти факти
 - D) Ділитися всіма новинами одразу
5. Чому медіаграмотність важлива?
- A) Вона допомагає краще розуміти інформацію
 - B) Вона допомагає швидше бігати
 - C) Вона допомагає малювати
 - D) Вона допомагає вивчати математику

3. Прослухайте подкаст «Коли починається криза: перша важлива година відповіді організації» і подумайте, що найважливіше для організації в першу годину кризи?

Коли починається криза: перша важлива година відповіді організації

Уявіть ситуацію: університет дізнається, що в соцмережах поширюється неправдива інформація про іспити. Багато людей швидко дізнаються про цю новину. Батьки хвилюються, студенти пишуть коментарі, журналісти ставлять запитання. У такій ситуації перша година дуже важлива. Організація повинна діяти швидко. Люди не чекають, що університет одразу знатиме всі відповіді, але вони хочуть бачити, що університет знає про проблему й уже почав діяти. Якщо університет мовчить, люди можуть подумати, що йому байдуже або що він щось приховує. Тому краще швидко сказати: «Ми знаємо про цю ситуацію. Ми вже перевіряємо інформацію. Ми повідомимо більше пізніше».

Такий підхід демонструє турботу, відповідальність і спокійну реакцію.

Дайте відповіді на запитання.

- 1. Яка проблема виникла в університеті?
- 2. Чому перша година під час кризи є такою важливою?
- 3. Чого люди чекають від університету в такій ситуації?
- 4. Що можуть подумати люди, якщо університет не коментує проблему, що виникла?
- 5. Що краще повідомити на початку кризи?

С. МОВЛЕННЯ

Дайте відповіді на запитання

- 1. Чи вважаєте ви, що ця інформація є правдивою? Чому?
- 2. Які факти допомагають зрозуміти, що це може бути фейк?
- 3. Що університет повинен зробити одразу в цій ситуації?
- 4. Що потрібно сказати студентам і викладачам?
- 5. Як університет може зберегти або відновити довіру людей?

Працюйте в парах. Один студент виконує роль А, інший — роль В. Використовуйте подані вище мовленнєві моделі. Обговоріть ситуацію та знайдіть найкраще рішення.

Рольова ситуація 1

А: член Комітету з академічної доброчесності. Ви вважаєте, що скриншоти з відповідями є фейком.

В: студент / студентка, який / яка бачив(-ла) ці скриншоти і не впевнений / не впевнена, чи можна довіряти іспиту.

Рольова ситуація 2

А: представник університету. Ви повинні швидко підготувати офіційне повідомлення для студентів.

В: журналіст / журналістка. Ви ставите запитання про ситуацію та хочете отримати чіткі відповіді.

Рольова ситуація 3

А: викладач / викладачка. Ви хочете заспокоїти студентів і пояснити, що іспит має бути чесним.

В: студент / студентка, який / яка хвилюється через чутки про витік відповідей.

Рольова ситуація 4

А: представник студентської ради. Ви думаєте, що університет повинен зреагувати і надати пояснення дуже швидко.

В: член Комітету з академічної доброчесності. Ви вважаєте, що спочатку треба все перевірити.

Рольова ситуація 5

А: працівник / працівниця пресслужби університету. Ви готуєте повідомлення для соціальних мереж.

В: проректор / проректорка. Ви перевіряєте, чи є це повідомлення чітким, беземоційним і правдивим.

ЗАМОК IV

Сценарій: Після перевірки ситуації Комітет з академічної доброчесності повинен сформулювати план дій на майбутнє. Документ має пароль. Щоб його відкрити, потрібно знайти три важливі правила кризової комунікації.

Розшифруйте фрази. Потім візьміть першу літеру кожної правильної фрази та складіть код із 3 літер.

Переплутані фрази

Правило 1:

РШЕВР ЕРДЖАЛ

Підказка: Що треба зробити з інформацією перед тим, як їй вірити?

Правило 2:

ГОРІОВТЬ ТКЧІО]

Підказка: Як треба говорити з людьми під час кризи?

Правило 3:

НАЗІАВТЕ Н ЕЕВПНІРТСЬ

Підказка: Що треба чесно сказати, якщо ви ще не знаєте всіх фактів?

D. ПИСЬМО

У неділю ввечері в студентських чатах університету Новаленд почали швидко поширюватися скриншоти з нібито правильними відповідями до іспиту. Багато студентів занепокоїлися й почали писати, що іспит уже не буде чесним. Деякі студенти повірили цій інформації, а інші почали її перевіряти. Комітет з академічної доброчесності перевіряв ситуацію і з'ясував, що офіційного підтвердження витіку немає. Університет просить студентів не поширювати неперевірені повідомлення, стежити за офіційною інформацією та зберігати спокій. До ранку потрібно швидко надіслати студентам коротке повідомлення, щоб пояснити ситуацію й зменшити їхнє хвилювання.

Завдання

Напишіть коротке повідомлення для студентів.

У повідомленні:

- коротко поясніть ситуацію;
- сформулюйте запит на не поширення чуток;

- порадьте стежити за офіційною інформацією;
- заспокойте студентів.

ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ

Подивіться вступне відео ще раз. Пригадайте ситуацію в університеті Новаленд і вашу роль у Комітеті з академічної доброчесності.

Зараз 10 година вечора в неділю. У вас є час до 8 години ранку в понеділок. Це лише 10 годин. Ви повинні допомогти університету. Неправдива інформація про витік відповідей на іспит уже поширилася серед студентів. Багато студентів хвилюються і не знають, чи можна довіряти іспитам.

Ви є представниками Комітету з академічної доброчесності. Ваше завдання полягає у підготовці чіткого й зрозумілого повідомлення для студентів, щоб зменшити паніку, пояснити ситуацію до початку іспиту.

Завдання. Підготуйте електронний лист для студентів.

У листі потрібно:

- коротко пояснити ситуацію;
- повідомити, що університет перевіряє інформацію;
- заспокоїти студентів;
- повідомити, що іспити повинні бути чесними.

ОБГОВОРЕННЯ ТА РЕФЛЕКСІЯ

1. Як це завдання змінило ваше розуміння своєї ролі у зупиненні неправдивої інформації?

2. Що було для вас важче: швидко відповісти чи дати точну інформацію? Чому?

3. Де ще можна використати ці правила кризової комунікації, крім університету?

РОЗДІЛ 3 ПРИЄДНУЙТЕСЬ: ГРОМАДЯНСЬКА АКТИВНІСТЬ ТА УЧАСТЬ МОЛОДІ

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Знання:

- ✓ Розуміти ключові поняття «громадська участь», «демократичне суспільство»
- ✓ Володіти граматичними конструкціями для створення власного висловлювання.
- ✓ Ознайомитися з європейськими ініціативами, що підтримують активний громадський рух

Навички:

- ✓ Розробляти та презентувати кампанію активної громадянської позиції, використовуючи українську мову та візуальні засоби
- ✓ Створювати медіапродукти (інфографіку, постер/хештег, 2-хвилинну відеопрезентацію), що мотивують студентів до прояву активної громадянської позиції.
- ✓ Без підготовки вступати в розмову на відомі теми, порівнювати і зіставляти альтернативи; брати участь у дискусії.

Ставлення:

- ✓ Цінувати інклюзивність та колективну відповідальність у громадських проєктах.
- ✓ Проявляти ініціативу у вирішенні локальних проблем та заохочувати студентів до активної участі у громадському житті.
- ✓ Розвивати впевненість під час публічних виступів

Цінності:

- ✓ Відданість демократичним принципам та активній громадській позиції
- ✓ Повага до різних точок зору та конструктивних дебатів
- ✓ Усвідомлення важливості доказової аргументації та прозорого спілкування.

Передісторія

Ви є членом міжнародної студентської організації CivicSpark, яка сприяє посиленню громадянської активності молоді в Європі. Університет Новаленд розпочав великий громадянський проєкт, запропонований студентами. Але бажаючих небагато, оскільки громадянська активність молоді зменшується. Адміністрація університету вважає, що не потрібно фінансувати проєкт, якщо активність студентів не зросте. Ваша мета – розробити та представити програму посилення громадянської активності студентів, яка допоможе вирішити проблему.

А. ЧИТАННЯ, ЛЕКСИКА ТА АУДИЮВАННЯ

А.1. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст

Від апатії до дії: студенти відроджують громадський дух

Університет Новаленд є сучасним і великим. Тут є все, що потрібно для навчання: досвідчені викладачі, потужна наукова база, гарні дослідницькі лабораторії, велика бібліотека. В університеті є всі умови для активного громадянського життя, але більшість студентів не бере у ньому участі. Лише близько десяти відсотків студентів залучені до громадянського руху.

На форумах з соціальних питань майже нікого немає. Чому? Соціологи провели опитування. Результати засвідчили, що студенти не вірять у силу своїх голосів і вважають, що рішення ухвалюються на вищих рівнях. У Європі молодь не хоче брати участь у громадянському житті, проте активно висловлює свою думку в соціальних мережах.

Практика доводить, що апатію можна подолати. У Фінляндії Гельсінський молодіжний форум показав, що активні студенти можуть впливати на життя суспільства. Там студенти проводили семінари з питань місцевої кліматичної політики, поєднуючи культурні заходи з обговоренням конкретних дій. Активність студентів збільшилася в п'ять разів, і їхні ініціативи були прийняті міською радою.

В Іспанії барселонський студентський колектив «Творці міста» вирішив проблеми міської мобільності. Студенти ремонтували велосипеди, гуляли містом і картографували райони. Це привернуло увагу міської влади, яка виділила кошти на будівництво нових велодоріжок. Студенти поєднували ігрові методи, візуальні матеріали та комунікацію. І громадська участь стала простішою і доступнішою.

Ці історії успіху мають три спільні риси: допомога старшокурсників, креативне спілкування та справжнє партнерство. Студенти часто долучаються до ініціатив, коли їх запрошують друзі або одногрупники, а не адміністрація університету. Старшокурсники говорять: «Я був на твоєму місці минулого року». І це забезпечує довіру. Така діяльність старшокурсників-ентузіастів сприяє формуванню активної громадської позиції у студентів першого курсу, а цифрові платформи посилюють цей ефект. Короткі відео, опитування та челенджі спонукають молодь брати участь у акціях, а співпраця з громадськими організаціями формує досвід.

Екологічні групи, культурні асоціації та молодіжні ради на місцевому рівні можуть організовувати навчання і фінансово підтримувати ініціативи молодих людей.

Отже, ідеї студентів можуть виходити за межі університетської спільноти. Гасло «Навіщо взагалі турбуватися?» може змінитися на «Це залежить від нас! Дії кожного важливі!».

Адміністрація університету запропонувала студентам вибір між фінансовою підтримкою та припиненням проєкту. Проте справжня цінність полягає в іншому. Подолання апатії перетворює студентів на повноцінних учасників демократичних процесів, як у межах університету, так і поза ним.

Обговоріть у парах:

1. Визначте, чому молодь не хоче займатися громадською діяльністю?
2. Які дії можуть сприяти залученню студентів до громадських проєктів?
3. Чи повинні університети зробити громадську активність обов'язковою для студентів?

2. Прочитайте текст ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

1. Більша половина студентів бере участь у студентських виборах у своєму університеті.

- A) Так
- B) Ні

2. Учені описують «цифровий парадокс»: студенти активні в соціальних мережах, але не беруть участі в громадянських заходах.

A) Так

B) Ні

3. Адміністрація університету хоче скасувати фонд щодо фінансування громадянських проєктів, якщо студенти не проявлять активності.

A) Так

B) Ні

4. Гельсінський молодіжний кліматичний форум зосередився на поліпшенні громадського транспорту в Барселоні.

A) Так

B) Ні

5. Колектив «Творці міста» Барселони використовував креативні візуальні матеріали та неформальні заходи для залучення студентів.

A) Так

B) Ні

А.П. ЛЕКСИКА

1. Зіставте ключові терміни з їхніми визначеннями

1. Громадянська активність	A. Моральний або юридичний обов'язок.
2. Громадянський рух	B. Вказівка, що закликає аудиторію зробити щось конкретне
3. Зобов'язання (обов'язок)	C. Робота, спрямована на навчання та просвітницьку діяльність
4. Заклик до дії	D. Будь-які дії громадян для вирішення місцевих або загальнодержавних проблем
5. Інформаційно-просвітницька робота	E. Група людей об'єднується, щоб разом змінювати або покращувати своє місто, країну чи громаду.

2. Заповніть пропуски правильною формою прикметника, узгоджуючи її з іменником за родом, числом і відмінком, використовуючи слова зі списку.

Список слів: громадянська активність, громадський рух, має право, заклик до дії, інформаційно-просвітницька робота, підзвітність, переконлива промова, увага, явка, візуальна кампанія

1. Студенти продемонстрували _____. Вони організували дискусію «Екологічні проблеми та шляхи їх усунення»

2. Ініціатива «Чиста річка» розпочалася як невеликий _____. Ця ініціатива привернула увагу всього міста.

3. Кожен громадянин _____ голосувати на місцевих виборах.

4. Викладач завершив свою промову потужним _____. У цій промові він закликав усіх стати волонтерами.

5. Команда старшокурсників планувала щотижневі заходи як частину своєї _____ роботи.

ЗАМОК І

Сценарій: Кампус «Громадський центр «Іскра»» захищений 4-значним кодом. Кожна правильна відповідь розкриває одну із цифр коду. Знайдіть усі чотири цифри, щоб розблокувати кампус та подати свою пропозицію щодо громадської кампанії.

Підказки

1. Скажіть, чому громадський фонд може закритися?
 - A) Скорочення бюджету – 4
 - B) Відсутність участі студентів – 7
 - C) Нова урядова політика – 1
 - D) Погані погодні умови – 3
2. Назвіть місто, де кількість учасників молодіжного кліматичного форуму за семестр збільшилася в п'ять разів.
 - A) Барселона – 9
 - B) Гельсінкі – 2
 - C) Гданськ – 6
 - D) Новаленд – 8
3. Назвіть умову, яка НЕ входить до трьох необхідних складових для відновлення участі у громадянській діяльності?
 - A) Допомога старшокурсників – 5
 - B) Кампанії в соціальних мережах – 7
 - C) Робота з місцевими громадськими організаціями – 3
 - D) Обов'язкове відвідування – 0
4. Чітка заява про заклик людей до негайних дій - це... ?
 - A) Візуальна кампанія – 6
 - B) Заклик до дії – 1
 - C) Підзвітність – 4
 - D) Громадська кампанія – 5

А.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте «Знайди себе і зміни світ на краще».

Знайди себе і зміни світ на краще

Емма – школярка. Вона вчиться у 10 класі. Але ще не впевнена, ким вона хоче бути та чим хоче займатися в дорослому житті. Емма знає, що хотіла щось змінити, зробити щось корисне у своєму житті.

Дівчина довго думала, що може бути цікавим для її однокласників, і вирішила зосередити увагу на тому, що люди мають нерівні можливості доступу до цифрових технологій. І це має свої наслідки. Тому Емма захотіла поділитися своїми думками з тими, кому цікава ця тема.

Вона створила форум, який привернув увагу понад 150 студентів та 8 фахівців, які взяли участь у заході.

На молодіжному саміті вона зосередилася на проблемі цифрової нерівності та недостатньому доступі до інструментів штучного інтелекту в школах із обмеженим фінансуванням. Прагнучи підтримати інклюзію, Емма організувала семінари з програмування для дівчат і запровадила наставництво для учнів з інвалідністю. Вона радить іншим починати з малого, робити конкретні кроки та співпрацювати з однодумцями, щоб досягти реальних результатів.

Питання для обговорення

Що для вас означає громадська активність? Наведіть приклади своєї громадянської активності.

2. Прослухайте текст «Знайди себе і змieni світ на краще» ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

1. Емма розпочала свою громадянську діяльність, тому що не була впевнена у своєму майбутньому та хотіла щось змінити.

A) Так

B) Ні

2. У першому шкільному форумі Емми взяли участь понад 150 учнів і 8 фахівців.

A) Так

B) Ні

3. На регіональному молодіжному саміті Емма порушила проблему цифрової нерівності.

A) Так

B) Ні

4. Для підтримки інклюзії Емма організувала майстер-класи з програмування для дівчат та наставництво для учнів з інвалідністю.

A) Так

B) Ні

5. Емма радить чекати ідеального моменту, перш ніж долучатися до громадянського руху.

A) Так

B) Ні

3. Прослухайте аудіозапис «Молодіжний громадянський рух? — Ваш посібник з громадянських прав».

Що таке молодіжний громадський рух?

Молодіжний громадський рух – це форма громадської активності молодих людей (зазвичай від 14 до 35 років), спрямована на захист їхніх спільних прав, свобод та інтересів, а також на участь у суспільному житті. Молодіжний рух є важливим способом залучення молоді до розвитку суспільства.

Молодіжний рух існує як організовано (молодіжні організації), так і неформально. Він може охоплювати різні сфери діяльності: громадянську, культурну, освітню, екологічну, спортивну, волонтерську тощо.

У минулому молодь брала участь у маршах, акціях і протестах за громадянські права. Молоді активісти часто стикалися з небезпекою, зокрема із насильством або ув'язненням.

Сьогодні молодіжний громадський рух може мати багато форм:

- мітинги та протести;
- кампанії в соцмережах;
- волонтерські проєкти;
- освітні та просвітницькі заходи.

Соціальні мережі допомагають молоді залучити більше людей і пришвидшити організацію заходів. Молодь швидше реагує на виклики часу, пропонує нові ідеї, нестандартні підходи, сприяє демократичним і культурним змінам. Через такі організації молоді люди можуть колективно озвучувати свої проблеми (зокрема в галузях освіти, екології, дозвілля) та впливати на ухвалення рішень органами влади. Отже, молодіжний рух є рушійною силою розвитку суспільства, адже саме молодь формує його майбутнє.

Надайте відповіді на запитання:

Які молодіжні громадські організації є у вашій країні або у вашому місті?

Які соціальні або політичні проблеми, на вашу думку, молоді люди мають обговорювати?

4. Виберіть правильну відповідь — А, В, С або D

1. Що таке молодіжний громадянський рух?
 - A) Коли молодь відпочиває
 - B) Коли молодь прагне зміни суспільства на краще
 - C) Коли молодь ходить до школи
 - D) Коли молодь переглядає телевізор
2. Який зазвичай вік у молодих активістів?
 - A) 10-14 років
 - B) 25-30 років
 - C) 15-24 роки
 - D) 30-40 років
3. Що робила молодь раніше, щоб захистити свої права?
 - A) Готувала їжу
 - B) Брала участь у маршах і протестах
 - C) Переглядали телевізор
 - D) Грала в ігри
4. Що могло статися з активістами в минулому?
 - A) Вони отримували подарунки
 - B) Вони відпочивали
 - C) Їм загрозувала тюрма
 - D) Їм дарували квіти
5. Які форми молодіжного громадянського руху існують сьогодні?
 - A) Тільки волонтерство
 - B) Тільки соціальні мережі
 - C) Протести, соцмережі, волонтерство та освітні заходи
 - D) Тільки навчання в школі

ЗАМОК II

Сценарій: Громадський центр «Іскра» заблокований. Щоб його відкрити, потрібно зіставити термін із правильним визначенням. Напишіть першу літеру кожного правильного збігу в порядку (1-4), щоб відкрити пароль із 4 літер.

Термін	Визначення
1. Громадянська активність	A. Масова еміграція фахівців.
2. «Відтік мізків»	B. Процес, що дозволяє людям користуватися ресурсами, розвивати свої здібності та бути рівноправними учасниками життя суспільства.
3. Громадянський рух	C. Будь-які дії громадян для вирішення місцевих або загальнодержавних проблем
4. Розширення прав і можливостей	D. Група людей об'єднується, щоб разом змінювати або покращувати своє місто, країну чи громаду.

В. ЧИТАННЯ, ГРАМАТИКА ТА АУДІОВАННЯ

І. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст.

Молодь і активна громадянська позиція

Участь молоді в політичному та громадянському житті Європи змінюється. За даними Європейської комісії (2023), молоді люди стають активнішими в політиці. Водночас багато з них вважають, що їхній голос мало впливає на рішення влади. Попри це, молодіжна активність зростає. Наприклад, на виборах до Європейського парламенту у 2019 р. участь молоді до 25 років була на 14 % вищою, ніж у 2014 р. Загальна явка виборців становила 42 %.

Молодь більше довіряє національним урядам ніж інституціям ЄС. Вони вважають, що їхній голос краще чується на місцевому рівні. Близько 47 % молодих людей думають, що можуть впливати на місцеву політику, і лише 30 % — на політику ЄС.

Молодь також бере участь в інших формах громадянської активності. 85 % молодих людей обговорюють політику з родиною або друзями, а багато хто бере участь у демонстраціях.

Однак існує різниця між тим, що думають молоді люди, і тим, що вони роблять. Багато з них вважають, що вибори, протести чи петиції не мають реального впливу на політику. Тому лише небагато молодих людей беруть участь в офіційних зустрічах або спілкуються з політичними лідерами. На це є причини. Молодь часто зайнята навчанням, роботою або сімейними справами. Вони мало цікавляться політикою, бо не впевнені, що їхній голос має значення. Крім того, інколи політичні системи не дають молоді реальної можливості впливати на суспільне життя, що зменшує її бажання брати активну участь у виборах, зборах та інших формах громадянської діяльності.

Щоб змінити ситуацію, експерти пропонують покращити громадянську освіту, щоб молоді люди знали, як працює демократія; створити молодіжні ради, де молодь може висловити свою думку; піклуватися про молодь і допомагати тим, кому потрібна фінансова або технічна підтримка.

Отже, громадянська активність молоді в Європі змінюється. Щоб молоді люди могли повноцінно брати участь у громадянському та політичному житті суспільства, їм потрібні можливості та освіта.

Надайте відповіді на запитання:

Як часто ви обговорюєте політичні чи соціальні питання з друзями або родиною?

Чи є молодь сьогодні більш зацікавленою в активній участі в політичному житті суспільства, ніж попереднє покоління? Так чи ні? Обґрунтуйте відповідь.

2. Виберіть правильну відповідь – А, В, С або D.

1. Назвіть відсоток явки молоді на виборах до Європейського парламенту 2019 р.?

- А) Дуже мало - проголосувало менше третини молоді.
- В) Середній показник – проголосувало двоє з п'яти молодих людей.
- С) Майже половина молоді проголосувала.
- Д) Дуже багато - проголосували майже всі.

2. Скільки молодих людей вважають, що вони можуть впливати на політичне життя у своєму місті чи громаді?

- A) Дуже мало молодих людей так думають.
B) Приблизно одна третина молодих людей так думає.
C) Майже половина молодих людей так думає.
D) Майже всі молоді люди так думають.
3. Якому рівню влади молоді європейці схильні довіряти більше?
A) Інституції ЄС
B) Національному уряду
C) Регіональному уряду
D) Міській раді
4. Скільки молодих людей обговорюють політику з друзями чи родиною?
A) Менше половини молодих людей.
B) Трохи менше половини молодих людей.
C) Приблизно одна третина.
D) Майже всі молоді люди часто говорять про політику.
5. Що заважає молодим людям брати участь у політичному житті?
A) Немає доступу до Інтернету
B) Проблеми з мовою
C) Мало часу
D) Великі витрати

В.П. ГРАМАТИКА

1. Вставте на місці пропусків правильні дієслівні форми.

Список слів: ми, я, він, вона, ти.

Опитування жителів Європи показують, що молодь дедалі більше цікавиться політикою, але багато хто вагається діяти. Вони знають, що потрібно (1) _____ (відвідувати) місцеві збори, якщо хочуть, щоб їхні проблеми були почуті. Однак якщо вони не (2) _____ (контактувати) з особами, що приймають рішення, їхні ідеї не будуть почутими.

Європейська комісія рекомендує (3) _____ (покращити) громадянську освіту, щоб учні краще розуміли, як ухвалюються закони.

Багато молодих людей (4) _____ (підписувати) онлайн-петиції, але вони рідко (5) _____ (брати) участь в офіційних консультаціях.

2. Доповніть речення ОДНИМ словом, похідним від слова в дужках. Зверніть увагу на граматичну форму.

Молоді європейці цікавляться політикою, але справжня громадянська (1) _____ (активність) залишається низькою. На виборах до Європейського парламенту 2019 р. більше молоді брало (2) _____ (участь), але багато хто не знає, як впливати на політику.

Учені говорять, що причини низької (3) _____ (участь) молоді – це брак часу, мало інформації та низька довіра до (4) _____ (інституційний) органів. Експерти говорять, що громадянська освіта стане ефективнішою, якщо молодь відчуватиме (5) _____ (впевненість) у собі.

ЗАМОК III

Сценарій: Вставте правильні слова, щоб завершити речення і отримати код доступу. Запишіть перші літери правильних відповідей.

Список слів: варто, повинні, можете

Завдання:

1. Ви _____ відвідувати засідання, це частина ваших обов'язків як члена студентської ради.
2. Вам _____ приєднуватися до студентської ради, якщо хочете поділитися досвідом.
3. Ви _____ волонтерите в громадському центрі цими вихідними

В. III. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте текст «Хто вчить молодь громадянському обов'язку».

Хто вчить молодь виконувати громадянський обов'язок?

Молодь повинна знати свої громадянські обов'язки. Питання в тому: хто їх вчить?

Зазвичай батьки першими вчать дітей громадянських обов'язків. Вони показують приклад своїми діями. Наприклад, батьки голосують на виборах, допомагають іншим людям, беруть участь у волонтерських програмах або місцевих заходах. Коли діти бачать це, вони розуміють, що бути громадянином означає робити щось корисне для спільноти.

Школи також відіграють важливу роль у навчанні молоді. На уроках історії та правознавства учні дізнаються, як працює держава, як ухвалюються закони. Учителі формують у учнів розуміння прав і обов'язків громадянина. Позакласні заходи допомагають учням здобути практичний досвід. Наприклад, учні можуть брати участь у шкільних проєктах, волонтерити в місцевих організаціях або обговорювати проблеми своєї громади в соціальних мережах.

Громадські організації дають молоді можливість допомагати людям і працювати над проєктами у громаді. Вони організовують волонтерські програми, збори коштів, екопроєкти та заходи з прав людини. Молодь вчиться, як бути активною, як працювати у команді і як впливати на життя міста або села. Це підтверджують і дослідження.

Держава та уряд також підтримують навчання молоді. Наприклад, уряд може організовувати кампанії з реєстрації виборців, проводити освітні програми, надавати інформацію про права та обов'язки громадян. Це допомагає молодим людям зрозуміти, що вони важливі для суспільства і можуть впливати на будь-які рішення.

Навчання громадянському обов'язку не лише дає знання. Воно також навчає поваги до інших, чесності та справедливості. Молодь дізнається, як працювати разом і як допомагати своїй громаді.

Щоб молодь добре розуміла свої обов'язки, всі повинні працювати разом: батьки, школи, громадські організації та держава. Коли всі допомагають, молодь стає активнішою, бере участь у громадському житті й формує інше, краще суспільство для всіх.

Подумайте над відповідями на запитання:

Які ви маєте обов'язки?

Чи ви виконуєте свої обов'язки?

Виберіть правильну відповідь.

1. Головна думка тексту
 - А) Як зменшити виборчий вік
 - В) Хто вчить молодь громадянському обов'язку
 - С) Чи шкодять соцмережі демократії
 - Д) Чому молодь не ходить до школи
2. Хто перший навчає дітей громадянського обов'язку?
 - А) Політики
 - В) Волонтери

- С) Батьки
D) Інфлюенсери
3. Які батьківські приклади вчать дітей виконувати громадянські обов'язки?
A) Читання книг з історії
B) Особисті приклади активної громадянської позиції: участь у виборах, допомога людям тощо
C) Вивчення іноземних мов
D) Обмеження доступу до Інтернету
4. Як школи навчають громадянському обов'язку?
A) Через уроки історії та правознавства
B) Змушують учнів голосувати
C) Фінансують усі проєкти в місті
D) Заміняють батьків
5. Як ще школи можуть допомогти дітям стати відповідальними громадянами?
A) Дають безкоштовну їжу
B) Через позакласні заходи та волонтерство
C) Дають більше домашнього завдання
D) Через приватні уроки

2. Прослухайте текст «Дерева вишні».

Дерева вишні

Участь молоді у висадці дерев вишні є прикладом громадянської активності, що поєднує екологічну відповідальність, соціальну взаємодію та розвиток місцевих громад. Молоді люди, долучаючись до таких ініціатив, не лише покращують екологічний стан території, а й формують відчуття спільної відповідальності за майбутнє свого міста чи села. Висадка вишневих дерев символізує відродження, турботу про природу та довгострокове мислення, адже результати цієї діяльності стають помітними лише через роки. Подібні заходи сприяють розвитку командної роботи, комунікаційних навичок та активної громадянської позиції молоді. Крім того, участь у спільних екологічних акціях допомагає молодим людям відчути власний вплив на позитивні зміни у суспільстві. Такі ініціативи часто об'єднують школярів, студентів, місцеву владу та громадські організації, створюючи простір для співпраці між поколіннями.

Надайте відповіді на запитання:

Чому участь молоді у висадці дерев можна вважати громадянською активністю?

Які навички розвиваються у молоді під час спільних екологічних ініціатив?

С. МОВЛЕННЯ

Вивчіть такі мовленнєві моделі — фрази, які можуть допомогти чітко й логічно структурувати ваш виступ.

1. Визначення цілей / мети

- *Наша пропозиція привертає увагу до*
- *Ми запустили цей проєкт, щоб студенти першого курсу*
- *Ми плануємо співпрацю з місцевими організаціями, щоб ...*

2. Порівняння

- *Незважаючи на*
- *Тоді як / поки*
- *Навпаки*

- *Тим не менш*
 - *З іншого боку*
 - *Всупереч цьому*
 - *Хоча це правда, що...*
 - *Також важливо зазначити, що...*
 - *Тим не менш*
 - *Хай би там не було*
- 3. Висловлення контраргументів**
- *Дехто каже, що..., але...*
 - *Часто стверджується, що..., проте...*
 - *Багато хто вважає, що..., проте...*
 - *З одного боку..., з іншого боку...*
 - *Інші стверджують, що..., тоді як...*
- 4. Надання рекомендацій**
- *Ми рекомендуємо...*
 - *Університет повинен...*
 - *Наполегливо рекомендуємо...*
 - *Практичним кроком було б...*
 - *Ключовою рекомендацією було б...*
 - *Було б корисно...*
 - *Більш ефективним підходом було б...*
- 5. Наведення аргументів. Підсумок. Висновки.**
- *По-перше, давайте розглянемо проблему, яку ми прагнемо вирішити...*
 - *По-друге, ось наш план дій...*
 - *Нарешті, це результати, яких ми очікували.*
 - *Підсумовуючи, наша кампанія пропонує практичний шлях до активнішої участі.*
- 6. Спонування до активних дій**
- *Нехай ваш голос буде почутий.*
 - *Разом ми можемо змінити ситуацію на краще.*
 - *Допоможіть створити краще майбутнє.*
 - *Відстоюйте те, що важливо.*
 - *Приєднуйтесь до нас, адже кожен голос має значення, і кожна дія має значення.*

Надайте відповіді на запитання, використовуючи наведені вище мовленнєві моделі.

1. Чи вважаєте ви, що участь молоді у висадці дерев є проявом громадянської активності? Чому?
2. Які аргументи доводять, що екологічні ініціативи можуть впливати на розвиток громади?
3. Як можна пояснити, що навіть невеликі дії, такі як посадка дерев, сприяють суспільним змінам?
4. Чому спільна участь молоді у громадських проєктах допомагає формувати відповідальне суспільство?
5. Як аргументувати думку про те, що турбота про довкілля є частиною активної громадянської позиції?

Рольова гра.

Потрібно розділитися на групи по 2 особи. Оберіть одну із запропонованих ситуацій і розіграйте діалог.

Ваша мета: висловити й аргументувати власну позицію щодо справедливості та закону.

1. **Студент А:** Ви — студент, якого звинуватили у плагіаті. Ви впевнені, що виконали роботу самостійно. Поясніть свою позицію та наведіть аргументи.

Студент В: Ви - куратор курсу. Система перевірки показала можливий плагіат. Ви повинні діяти відповідно до правил академічної доброчесності. Поясніть, чому рішення має ґрунтуватися на законі та процедурах.

2. **Студент А:** Ви — громадянин, який отримав штраф і вважає його несправедливим. Поясніть ситуацію та аргументуйте, чому рішення потрібно переглянути.

Студент В: Ви представник міської ради. Ви пояснюєте, що штраф було виписано відповідно до правил. Аргументуйте необхідність дотримання закону.

3. **Студент А:** Ви — волонтер правової допомоги. Ви намагаєтесь пояснити людині її права та можливі юридичні кроки. Поясніть, чому важливо знати закон.

Студент В: Ви - людина, яка вперше потрапила у юридичний конфлікт. Ви розгублені та сумніваєтесь у справедливості системи. Поясніть свої переживання та поставте запитання.

4. **Студент А:** Ви — активіст, який вважає, що не всі громадяни мають однаковий доступ до правосуддя. Поясніть свою позицію та наведіть приклади.

Студент В: Ви - державний чиновник. Ви переконані, що система працює відповідно до законів і забезпечує порядок. Поясніть свою позицію.

5. **Студент А:** Ви — студент-журналіст, який хоче опублікувати розслідування. Ви вважаєте, що суспільство має право знати правду. Поясніть, чому.

Студент В: Ви - університетський адміністратор. Ви переживаєте, що публікація може зашкодити репутації університету. Поясніть свою позицію.

ЗАМОК IV

Сценарій: Команда Civic Speakers готується до фінального виступу. Щоб отримати доступ до сцени, вам потрібно виконати 3 завдання.

Завдання

Візьміть першу літеру кожної правильної фрази, щоб сформувати 3-літерний код і розблокувати план.

Завдання 1

Ти пояснюєш, чому молодь має брати участь у висадці дерев.

А) «Це просто модна акція» - 2

В) «Такі ініціативи допомагають покращити довкілля та формують відповідальність громади» - 6

С) «Це справа лише комунальних служб» - 1

Завдання 2

Під час обговорення тебе запитують, навіщо потрібна громадянська активність.

А) «Активність громадян допомагає вирішувати локальні проблеми та об'єднує людей» - 8

В) «Нічого не зміниться» - 3

С) «Це не стосується молоді» - 2

Завдання 3

Ти завершуєш виступ на форумі.

А) «Кожен із нас може почати зміни з маленьких дій уже сьогодні» - 5

В) «Хтось інший зробить це замість нас» - 1

С) «Головне - просто поговорити» - 4

Г. ПИСЬМО

Завдання: Створіть електронний лист обсягом 150–200 слів, мета якого — заохотити однокурсників підтримати кампанію зі створення нових зон для відпочинку.

Використовуйте наказовий і умовний способи дієслів. Додайте мотивувальну тему листа.

Наприклад: Приєднуйтесь — Допоможіть нам створити простір для відпочинку та спілкування!

ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ

Подивіться вступне відео ще раз.

Університет Новаленд хоче залучити більше студентів до громадянської діяльності. Зараз у ній бере участь менше ніж 15% студентів. Ваше завдання — створити кампанію, яка заохотить молодь діяти та змінювати світ на краще.

Завдання

Працюйте в команді, щоб створити громадську кампанію та представити її пропозиції щодо створення нових зон для відпочинку.

Ваша кампанія повинна містити:

- Назву, логотип та слоган або хештег, що відображають дух учасників кампанії.
- Пропозицію на 1 сторінку (приблизно 300 слів), що пояснює проблему, цілі, дії та результати.
- Інфографіку під назвою «Ваш університет, ваш простір»
- 2-хвилинну промову або відеопрезентацію з переконливим вступом, одним аргументом і чітким заклик до дії.
- Плакат або макет допису/хештегу в соціальних мережах із гаслом (наприклад, #СтудентиМусятьЛідирувати, #ПриєднуйтесьЗаразІзНами)

ДИСКУСІЯ ТА РЕФЛЕКСІЯ

1. Які комунікативні чи організаторські навички ви найбільше розвинули під час створення та презентації вашої кампанії з громадянської активності. Як ці навички можуть допомогти вам у майбутньому?

2. Як використання вищезазначених мовленнєвих моделей вплинуло на вашу роботу над підготовкою 2-хвилинної презентації?

3. Чи змінилося ваше розуміння поняття «громадянська активність молоді». Яким ви бачите свій внесок у розвиток місцевих або національних ініціатив поза університетом?

4. Аналізуючи фінальні результати кампанії, які б її складові ви доопрацювали або масштабували б у разі впровадження на рівні всього університету? Чому?

РОЗДІЛ 4 МИ ТА ВОНИ (ПРО СТЕРЕОТИПИ, ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА ІНКЛЮЗІЮ)

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Знання:

- ✓ Розуміти значення понять «інклюзивності та рівності в академічному середовищі (стереотипи, упередження та уподобання, несправедливе ставлення та дискримінація)»
- ✓ Знати лексику уроку; граматику: дієслово, форми дієслова, відмінкові форми іменників, прикметників; просте і складне речення

Навички:

- ✓ Будувати висловлювання на запропоновану тему; виділяти в потоці мовлення прості відомості, подані в повільному темпі; визначати комунікативну мету тексту; застосовувати стратегії, які полегшують розуміння тексту; скласти короткі повідомлення чи стислу доповідь
- ✓ Створювати медіапродукти (інфографіку, постер/хештег, 2-хвилинну відеопрезентацію), що мотивують студентів до прояву активної громадянської позиції

Ставлення:

- ✓ Цінувати колективну відповідальність у громадянських проєктах
- ✓ Проявляти ініціативу у вирішенні локальних проблем та заохочувати студентів до активної участі у громадянському житті
- ✓ Розвивати впевненість під час публічних виступів

Цінності:

- ✓ Відданість демократичним принципам та активній громадській позиції
- ✓ Повага до різних точок зору та конструктивних дебатів
- ✓ Усвідомлення важливості доказової аргументації та прозорого спілкування.

Передісторія

Університети — це не лише місця, де здобувають знання. Вони допомагають молоді розвиватися, мислити творчо та генерувати нові ідеї. Саме в університетах формуються майбутні лідери. У Новаленді навчаються студенти з різних країн світу. Вони мають рівні можливості та однаковий доступ до освіти. Кожен студент відчуває повагу, підтримку й справедливе ставлення з боку всіх учасників освітнього процесу.

Рівність прав, різноманітність (унікальність кожної людини) та інклюзія — це цінності, без яких неможливо забезпечити якісну сучасну освіту. Університет Новаленду прагне зробити навчання ще відкритішим і цікавішим.

А. ЧИТАННЯ, ЛЕКСИКА ТА АУДІОВАННЯ

А.І. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст

Подолання стереотипів та несправедливого ставлення на робочому місці

Стереотипи та упередження (несправедливе ставлення) можуть виникати на будь-якому робочому місці. Вони з'являються тоді, коли людей оцінюють не як окремих особистостей, а як представників певних груп. Наприклад, іноді вважають, що всі молоді працівники недостатньо серйозні та відповідальні, а ті, хто довгий час працює, – не вміють користуватися сучасними технологіями. Такі стереотипи зазвичай є неправильними, проте саме вони можуть негативно впливати на ставлення колег.

Упереджене ставлення може виникати через вік, стать, зовнішність, мову, релігію або освіту й завдавати значної шкоди. Коли людину оцінюють упереджено, вона може втратити впевненість у собі, бажання працювати або розвиватися. Це негативно впливає не лише на працівників, а й на всю організацію. На робочих місцях часто працюють люди різного віку. Молодим працівникам іноді не довіряють важливі завдання, вважаючи їх «недосвідченими». Старшим співробітникам можуть не пропонувати нові проєкти, сприймаючи їх як тих, хто «не прагне змін». Такі припущення заважають людям проявити свої справжні здібності. Коли людина відчуває, що її постійно недооцінюють, вона може втратити мотивацію, знизити продуктивність. Подолання стереотипів має починатися з керівництва. Лідери повинні демонструвати повагу до всіх працівників, створювати правила, що захищають колег від дискримінації, та чітко пояснювати, що несправедливе ставлення є неприпустимим. Позитивний приклад мотивує працівників діяти відповідально.

Тільки ті компанії стають успішними, які забезпечують рівні можливості для роботи й розвитку незалежно від віку, статі, раси, інвалідності, сексуальної орієнтації, релігії чи культурних відмінностей. Коли працівники відчувають, що їх цінують і поважають, вони працюють із більшою віддачею. Такі команди швидше розв'язують поточні завдання та досягають кращих результатів. Отже, подолання стереотипів є важливим процесом в організації. Він допомагає створити середовище, у якому кожен працівник має рівні умови для розвитку.

2. Прочитайте текст ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

1. Стереотипи та упередження можуть виникати на будь-якому робочому місці
 - А) так
 - В) ні
2. Стереотипи можуть стосуватися лише віку і статі
 - А) так
 - В) ні
3. Вікові стереотипи впливають лише на працівників старшого віку.
 - А) так
 - В) ні
4. Коли працівники відчувають, що їх цінують і поважають, вони працюють із більшою віддачею
 - А) так
 - В) ні
5. Подолання стереотипів повинно починатися з відділу кадрів
 - А) так
 - В) ні

А.ІІ. ЛЕКСИКА

1. Зіставте ключові терміни з їхніми визначеннями

1. Стереотип	А. Упередження, про які ми не думаємо
2. Несвідоме упередження	В. Робота, де всіх поважають і цінують
3. Інклюзія	С. Рівні можливості для всіх
4. Рівність прав і можливостей	Д. Погане ставлення через вік, стать або расу
5. Дискримінація	Е. Загальні думки про групу людей

2. Заповніть пропуски словом/словосполученням зі списку.

Список слів: стереотипи • упередження • творчість • надавати перевагу • негативні рішення • інновація та творчість • працівників • можливості • низька мотивація • припущення • звертати увагу • погано почувати себе на робочому місці

- _____ можуть впливати на рішення людей.
- Під час співбесіди менеджер може _____ людям, які схожі на нього.
- На роботі працівники можуть _____, якщо їхню роботу не цінують.
- Через стереотипи деяких _____ не підвищують.
- _____ шкодить роботі команди.

ЗАМОК І

Сценарій: Вам запропонували долучитися до новоствореної робочої групи компанії, що опікується питаннями різноманітності та інклюзії, але спочатку вам потрібно «розблокувати» доступ до кімнати спільних ресурсів. Замок має 4-значний код, кожна цифра відповідає правильній відповіді на запитання.

- На якому рівні люди відкрито обговорюють протидію упередженням на роботі?
 - Культурному – 3
 - Інституційному – 5
 - Індивідуальному – 1
 - Зовнішньому – 7
- Що з переліченого НЕ є наслідком ігнорування стереотипів?
 - Погані результати роботи – 4
 - Розвиток креативності – 7
 - Ротація працівників у команді – 2
 - Погані стосунки на роботі – 8
- Що з переліченого найкраще описує поняття стереотипу?
 - Реальні здібності людини – 6
 - Упереджене судження щодо групи людей – 9
 - Позитивне ставлення до працівників – 3
 - Рішення на основі доказів – 1
- Що допомагає інклюзивним організаціям працювати добре?
 - У них стає менше працівників – 2
 - Вони не дають роботу менш захищеним громадянам – 0
 - Вони враховують думки різних людей – 5
 - Вони працюють тільки з досвідченими працівниками – 7

А.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте текст «Усвідомлення упередженості: відмінності між стереотипами, дискримінацією та гнобленням».

Усвідомлення упередженості: відмінності між стереотипами, дискримінацією та гнобленням

Сьогодні ми поговоримо про чотири важливі поняття: стереотипи, упередження, дискримінація та гноблення. Почнемо зі стереотипів.

1. Стереотип

Стереотип – це проста, часто неправильна думка про групу людей. Наприклад: «Усі підлітки ліниві». Ми не можемо так стверджувати, бо не всі підлітки ліниві й безвідповідальні. Маємо приклади активної, розумної молоді, здатної змінювати не лише своє життя, а й життя університету, громади чи суспільства загалом.

2. Упередження

Упередження – це часто негативна думка чи ставлення до когось або чогось, сформоване наперед, без достатнього знання чи об'єктивного досвіду, засноване на стереотипах або емоціях, а не на фактах. Наприклад: людина не подобається лише тому, що вона з іншої країни.

3. Дискримінація

Дискримінація – це обмеження або позбавлення прав певних категорій громадян за расовою або національною належністю, політичними і релігійними переконаннями. Дискримінація – це, перш за все, нерівність серед людей. Наприклад: людину не беруть на роботу лише через її стать, національність тощо.

4. Гноблення

Гноблення – це жорстокий, насильницький вплив, утиски, пригнічення прав, свобод, волі, що заважає вільно жити та розвиватися, часто включаючи експлуатацію та несправедливе обмеження можливостей.

Отже, запам'ятайте, що стереотип — це думка; упередження — це почуття; дискримінація — це дія, а гноблення — це насильницький вплив.

Ми маємо розуміти ці слова, щоб вибудовувати справедливе демократичне суспільство.

Питання для обговорення

Якби ви зробили «карту про себе», що б ви туди додали? Які важливі факти про себе ви б написали? Наприклад: вік, стать, релігія, робота, інтереси, сім'я тощо. Які стереотипи існують або можуть існувати щодо вас? Чи погоджуєтеся ви з ними? Поясніть, чому.

2. Прослухайте текст «Усвідомлення упередженості: відмінності між стереотипами, дискримінацією та гнобленням» ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

1. Автор асоціює стереотипи з роботою нашого мислення.

A) так

B) ні

2. Упередження — це негативне ставлення до певної групи людей.

A) так

B) ні

3. Дискримінація проявляється лише у думках людини, а не в діях.

A) так

B) ні

4. Гноблення може виникати через систематичні утиски та нерівність у розподілі влади.

A) так

B) ні

5. Відмова прийняти людину на роботу через її релігійні переконання є прикладом дискримінації.

- A) так
- B) ні

2. Прослухайте аудіозапис.

Дискримінація в університеті

П'ятеро студентів розповіли про свій досвід дискримінації в університеті. Вони пояснили, чому відчували себе невпевнено і що було причиною їхнього дискомфорту.

1. Чіма, студентка з Великої Британії. Вона приїхала на навчання з Нігерії. Через колір шкіри, як вважає сама студентка, деякі одногрупники і навіть викладачі ставляться до неї упереджено, дивляться на неї по-іншому, як їй здається, через її зовнішність і культуру. Через це Чіма часто почувається ізольованою та змушена постійно доводити свою унікальність та компетентність.

2. Олена, студентка з Італії, стикалася з дискримінацією через гендерну ідентичність. Її іноді не брали до командних проєктів, або її ідеї і думки ігнорували студенти-чоловіки. Це змушувало її відчувати себе менш впевненою і менш помітною серед одногрупників.

3. Томаш, аспірант з Польщі, зазнавав дискримінації за національним походженням. Через його національність деякі колеги не хотіли працювати з ним у групі. Це ускладнювало не лише його навчання, а й участь у дослідницьких проєктах.

4. Аміна, асистентка викладача з Франції, відчувала дискримінацію через професію. Інші співробітники та студенти іноді не сприймали її серйозно через те, що вона була помічницею викладача, а не професором. Вона мала доводити свій професіоналізм і компетентність.

5. Алекса, стажерка в медіакомпанії з Канади, стикалася з дискримінацією через вік. Її молодість та невеликий досвід змушували колег недооцінювати її знання й здібності. Вона часто почувалася невпевненою, працювала набагато більше, щоб лише заслужити довіру колег.

Ці історії показують, що дискримінація може бути: через зовнішність, стать, національність, професію або вік. Важливо, щоб університети й компанії створювали інклюзивне середовище, де всі студенти й співробітники відчуватимуть себе цінними, незалежно від своїх особливостей.

Надайте відповіді на запитання:

Чи знаєте ви про будь-які випадки дискримінації в університеті?

3. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D

1. Хто з наведених осіб є студенткою з Великої Британії?
 - A) Олена
 - B) Аміна
 - C) Чіма
 - D) Алекса
2. Який тип дискримінації може стосуватися національного або етнічного походження?
 - A) Вік
 - B) Етнічне або національне походження
 - C) Професія
 - D) Сімейний стан
3. Якщо людину оцінюють через її стать або гендер, це є дискримінація за:
 - A) Релігією

- B) Віком
 - C) Статтю та гендерною ідентичністю
 - D) Професією
4. Коли людину обмежують через фізичні або психологічні особливості, це дискримінація за:
- A) Політичними переконаннями
 - B) Інвалідністю
 - C) Сімейним станом
 - D) Сексуальною орієнтацією
5. Якщо асистентку викладача або стажерку сприймають упереджено через їхню посаду, це приклад дискримінації за:
- A) Професією
 - B) Віком
 - C) Релігією
 - D) Сімейним станом

ЗАМОК II

Сценарій: Ваше завдання — зіставити кожну частину тіла з відповідним терміном. Кожному номеру терміну відповідає буква, що формує код.

Замок відчиниться лише тоді, коли всі частини будуть правильно зіставлені!

Термін	Визначення
1. Голова	A. Утиск
2. Серце	B. Дискримінація
3. Руки	C. Стереотип
4. Багато рук	D. Упередження

В. ЧИТАННЯ, ГРАМАТИКА ТА АУДІЮВАННЯ

I. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст «Різноманітність, рівність, інклюзія».

Різноманітність, рівність, інклюзія

Університети відіграють дуже важливу роль у суспільстві. Вони є не лише місцем навчання, а й простором, де готують майбутніх лідерів. Щороку в Європі навчаються понад 900 тисяч студентів у коледжах і університетах. Ці студенти стають професіоналами, які формують майбутнє.

В університетах навчаються студенти із різних країн. Університет має забезпечити рівні умови для всіх. Різноманітність (унікальність кожної людини), рівність і інклюзія є важливими цінностями, без яких неможливе якісне й ефективне навчання.

Різноманітність (унікальність) означає, що в університеті навчаються студенти різних рас, статей, культур, рівнів доходу та здібностей. Рівність забезпечує справедливий доступ до навчальних ресурсів. Інклюзія полягає в тому, що університет створює умови, за яких кожен студент має рівні можливості.

Ці принципи взаємопов'язані: різноманітність (унікальність) без рівності та інклюзії не працює. Коли університет дотримується принципів унікальності кожної людини, рівності та інклюзії, усі студенти, а не лише привілейовані, можуть досягати успіху в навчанні. Єдність унікальності кожної людини, рівності, інклюзії (надалі РРІ) сприяє підвищенню доступності навчання. Дослідження показують, що у групах, де

навчаються студенти з різних країн, рівень знань вищий, а кількість креативних ідей більша.

Комфортне навчальне оточення в університеті сприяє більшій активності студентів і меншій кількості випадків дискримінації. Університети, які дотримуються принципів рівності, різноманітності та інклюзії, мають гарну репутацію та приваблюють талановитих студентів і викладачів.

Проте доступність навчання все ще недостатня. Студенти з низьким доходом стикаються з проблемами: недостатнім фінансуванням шкіл, у яких вони навчалися, або високою платою за навчання. Деякі університети не підтримують принципи РРІ. Вони вважають, що РРІ має політичний характер, тому обмежують навчальні програми лише європейською культурою, ігноруючи внесок інших культур.

Щоб вирішити ці проблеми, університети мають діяти. Викладачі й керівники мають бути прикладом для студентів рівності прав. Університети повинні пропонувати стипендії та фінансову допомогу студентам, які потребують підтримки. Адміністрація університету має дбати про повагу до студентів і створювати комфортне середовище.

Надайте відповіді на запитання:

Чому політика інклюзії (рівність можливостей та доступ до освіти) важлива, як на робочому місці, так і в університеті?

2. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

1. Яка головна тема тексту?
 - А) Університети мають думати тільки про високий академічний рівень
 - В) РРІ відволікає від навчання
 - С) РРІ є важливими для справедливої, ефективної та інклюзивної освіти
 - Д) Треба зменшити плату за навчання, щоб збільшити різноманітність
2. Що означає справедливість (рівність) у РРІ?
 - А) Надання всім студентам однакової підтримки
 - В) Об'єктивна оцінка знань студентів
 - С) Забезпечення справедливого доступу до ресурсів університету
 - Д) Навчання більшої кількості іноземних студентів
3. Назвіть одну з переваг РРІ
 - А) Збільшення заробітної плати викладачам університетів
 - В) Зменшення дебатів
 - С) Збільшення нових та креативних ідей
 - Д) Посилення контролю з боку керівництва університету
4. Назвіть заходи, необхідні для підтримки студентів з малозабезпечених сімей
 - А) Посилення контролю знань
 - В) Пропозиція онлайн занять
 - С) Наставництво, фінансова допомога та інклюзивне навчання
 - Д) Обмеження доступу до бібліотечного фонду
5. У чому полягає мета університетів?
 - А) Тільки навчання
 - В) Тільки виховання
 - С) Надання диплома
 - Д) Виховування розумних і відповідальних людей

В.П. ГРАМАТИКА

1. Вставте на місці пропусків правильні дієслівні форми.

Список слів: яких, які, де, яка, коли

Інклюзивна школа – це школа, _____ (1) вітає кожного учня та цінує його. У класах, _____ (2) цінується повага до кожного учня, посилюється мотивація до навчання. Вчителі, _____ (3) розуміють важливість інклюзії, часто адаптують свої уроки з урахуванням цих потреб. Є моменти, _____ (4) деякі учні почувають себе некомфортно. Школи проводять заходи з метою покращення навчання та змінюють навчальні програми, у _____ (5) враховується світовий культурний досвід.

2. Доповніть речення ОДНИМ словом, похідним від слова в дужках. Зверніть увагу на граматичну форму.

Створення інклюзивних класів – це виклик, який вимагає довготривалої (1) _____ (підготовки). Хоча більшість освітян погоджуються з цінністю інклюзії, деяким бракує (2) (фінансування) та ресурсів для її впровадження.

Щоб учні з фізичними вадами відчували себе _____ (3) (комфортно), керівництво школи має потурбуватися про спеціальні пристрої.

Учні можуть мати проблеми з мовленням, мати поганий зір – все це може заважати їм відчувати себе частиною _____ (4) (колектив).

Підтримка _____ (5) (інклюзивна) освіти з боку батьків, вчителів та громади є ключовим фактором для успішної інтеграції дітей з особливими потребами.

ЗАМОК III

Сценарій: Вставте правильні слова, щоб завершити речення і отримати код доступу. Запишіть перші літери правильних відповідей.

Банк слів: які, якої, де.

Завдання:

- Освітняни, _____ виступають за інклюзивну освіту, часто і очолюють ці зміни у своїх закладах.
- Інклюзивна політика, впровадження _____ може зустріти опір, вимагає постійної підтримки уряду.
- Досі є класи, _____ учні з інвалідністю маргіналізовані, незважаючи на чинне законодавство.

В. III. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте текст про випадки дискримінації в університеті.

Випадки дискримінації в університеті

Університети серйозно ставляться до дискримінації та цькування. Дискримінація може відбуватися через стать, національне походження, вік або інші особливості. Наприклад, деякі студенти повідомляють, що вони відчують себе ізольованими через свій колір шкіри або національність.

Дослідження показують, що студенти, які за якимись критеріями відрізняються від інших, у 2 рази частіше відчують дискримінацію. Якщо студент або співробітник стикається з дискримінацією або цькуванням, він обов'язково має відреагувати: звернутися до декана, керівника або завідувача кафедри. Безпосередній керівник вислухає усі сторони та намагатиметься у неформальній розмові вирішити цю проблему. Якщо ж це не допоможе, студент може звернутися до академічного секретаря або старшого керівника. Коли академічний секретар отримає офіційну скаргу, він розгляне її відповідно до установлених процедур. Якщо всі сторони погоджуються на примирення, секретар зосереджується на вирішенні проблеми без офіційного розслідування. Процедура примирення включає: зосередження на вирішенні проблеми, згоду всіх залучених сторін,

а також відсутність офіційного письмового рішення. Якщо безпосередній керівник не може вирішити проблему, студент може звернутися до деканату або ректорату. Під час розгляду скарги, всі сторони зобов'язані зберігати конфіденційність.

Головна різниця між неформальним і формальним процесом полягає у тому, що неформальний процес базується на обговоренні, а формальний дотримується офіційних процедур.

Подумайте над відповідями на запитання:

Чи можливий світ без дискримінації?

Виберіть правильну відповідь.

1. До кого слід звернутися студенту в першу чергу, якщо він зіткнеться з дискримінацією або булінгом?
 - A) До секретаря
 - B) До ректора
 - C) До декана, керівника програми або завідувача кафедри
 - D) До поліції
2. Яку роль відіграє безпосередній керівник у вирішенні питань дискримінації?
 - A) Проводить офіційні слухання
 - B) Вислуховує всі сторони та шукає шляхи вирішення проблеми
 - C) Надає письмове рішення
 - D) Повідомляє ректору
3. Якщо неформальне вирішення проблеми не вдається, з ким наступним може зв'язатися студент?
 - A) Студентська спілка
 - B) Ректор
 - C) Секретар
 - D) Поліція
4. Що робить секретар після отримання офіційної скарги?
 - A) Відхиляє скаргу
 - B) Організовує навчання
 - C) Розглядає скаргу відповідно до встановлених процедур
 - D) Надсилає скаргу ректорату
5. Що робить секретар, якщо всі сторони погоджуються на примирення?
 - A) Розпочинає кримінальне впровадження
 - B) Видає офіційне письмове рішення
 - C) Зосереджується на вирішенні проблеми без офіційного розслідування
 - D) Повністю відхиляє скаргу.

2. Прослухайте текст «Стереотипи в готелі».

Стереотипи в готелі

Готель є простором міжкультурної комунікації, де щодня зустрічаються люди різного віку, національностей, професій, соціального статусу та стилю життя. Саме тому середовище гостинності особливо чутливе до виникнення стереотипів. Стереотипи - це спрощені уявлення про людей, які допомагають швидко орієнтуватися в ситуації, але водночас можуть призводити до неправильних оцінок і несправедливого ставлення.

У роботі готелю стереотипи можуть виникати часто. Наприклад, працівники рецепції можуть несвідомо очікувати, що молоді гості будуть шумними, бізнес-туристи — вимогливими, а сім'ї з дітьми — створюватимуть більше клопотів. Такі припущення іноді впливають на спілкування, швидкість обслуговування або готовність допомогти.

Водночас гості також можуть керуватися стереотипами, наприклад, вважаючи, що молодий адміністратор має менше досвіду або що працівники певної національності працюють менш професійно.

Стереотипи особливо помітні в міжнародних готелях, де персонал взаємодіє з представниками різних культур. Неправильне тлумачення поведінки гостя може призвести до конфліктів. Те, що в одній культурі вважається ввічливістю, в іншій може сприйматися як холодність або надмірна формальність. Без міжкультурної компетентності навіть досвідчені працівники можуть робити помилкові висновки.

Небезпека стереотипів полягає в тому, що вони можуть перерости в упередження або навіть дискримінаційні практики. Якщо персонал починає надавати різний рівень сервісу залежно від зовнішності, акценту чи віку гостя, це негативно впливає на репутацію готелю та рівень довіри клієнтів.

Сучасний готельний менеджмент прагне мінімізувати вплив стереотипів через навчання персоналу, розвиток емоційного інтелекту та впровадження принципів інклюзивного сервісу.

Надайте відповіді на запитання:

Які основні види стереотипів можуть виникати у готельному бізнесі під час взаємодії персоналу з гостями різних національностей або культур?

Чому подолання стереотипів є важливим для підвищення якості сервісу та формування позитивного іміджу готелю?

С. МОВЛЕННЯ

Вивчіть мовленнєві моделі — фрази, які допоможуть чітко й переконливо структурувати свої відповіді.

Вступ. Початок висловлювання: для початку; по-перше; спочатку

Ілюстрація: наприклад; розгляньмо

Додати або продовжити точку зору: по-перше; по-друге, по-третє; крім того, отже, далі мова буде йти про...

Порівнювати або протиставляти: тим часом, однак, але, з іншого боку

Підкреслювати: важливо зазначити, що; це особливо актуально, коли; по суті; зрештою

Наводити приклади: наприклад; такий, як; це може включати; для ілюстрації; як приклад.

Підсумовувати, робити висновки: підсумовуючи; отже; загалом.

Надайте відповіді на запитання, використовуючи наведені вище мовленнєві моделі.

1. Які заходи може вжити керівництво університету, щоб зменшити негативний вплив стереотипів?

2. Як ви зрозуміли термін «неусвідомлена упередженість»?

3. Які можуть бути наслідки ігнорування упередженості?

Рольова гра.

Потрібно розділитися на групи по 2 особи. Оберіть одну із запропонованих ситуацій та розіграйте діалог.

Ваша мета: висловити та аргументувати власну позицію щодо стереотипів.

1. **Студент А:** Ви - гість готелю з іншої країни. Ви відчуваєте, що персонал ставиться до вас упереджено через вашу національність. Поясніть ситуацію та аргументуйте, чому стереотипи впливають на якість обслуговування.

Студент В: Ви - менеджер готелю. Ви переконані, що персонал діє професійно та не має наміру дискримінувати гостей. Поясніть свою позицію та аргументуйте необхідність об'єктивної оцінки ситуації.

2. **Студент А:** Ви - працівник готелю, який вважає, що певні гості поведуться однаково через культурні особливості. Поясніть, чому ви використовуєте узагальнення у роботі.

Студент В: Ви - тренер із міжкультурної комунікації. Ви пояснюєте, чому стереотипи можуть призводити до помилок у сервісі. Аргументуйте необхідність індивідуального підходу до гостей.

3. **Студент А:** Ви - турист, який почув стереотипні коментарі про свій вік або стиль подорожей. Поясніть, чому такі судження є несправедливими.

Студент В: Ви - співробітник рецепції. Ви намагаєтесь пояснити, що персонал часто керується попереднім досвідом роботи з різними клієнтами. Аргументуйте свою позицію.

4. **Студент А:** Ви - HR-менеджер готелю. Ви вважаєте, що під час найму працівників потрібно уникати стереотипів щодо статі, віку або походження. Наведіть аргументи.

Студент В: Ви - власник готелю, який переконаний, що певні характеристики кандидатів впливають на очікування гостей. Поясніть свою позицію та наведіть приклади.

5. **Студент А:** Ви - студент, який проходить практику у готелі та помічає прояви стереотипного мислення серед колег. Поясніть, чому важливо змінювати такі підходи.

Студент В: Ви - досвідчений працівник готелю. Ви вважаєте, що стереотипи допомагають швидше приймати рішення у складних ситуаціях. Аргументуйте свою позицію.

ЗАМОК IV

Сценарій: План покращення РРІ університету зберігається у файлі, захищеному паролем. Щоб розблокувати його, потрібно відповісти на одне запитання, відповідь на яке прихована всередині головоломки.

Завдання: Є три переплутані фрази. Після розшифрування кожної із них треба записати першу літеру кожної правильної фрази, щоб утворити 3-літерний пароль для «розблокування» файлу.

Переплутані фрази:

1. ЯІНАПМАК АКЬЦИНТІВСОРПІ (Просвітницька кампанія)
2. ЇЗЮЛКНІ ЯННЕЖДАВОРПІВ (Впровадження інклюзії)
3. АКМИРТДІП АТ ГОЛАІД (Діалог та підтримка)

Г. ПИСЬМО

Завдання: На основі тексту «Результати роботи університету» напишіть лист до студентської ради з пропозицією щодо покращення інклюзивності.

Результати роботи університету

Останніми роками багато закладів вищої освіти почали активно працювати над тим, щоб усі студенти почувалися захищеними. Одним із головних кроків є впровадження загальноуніверситетських правил, які чітко пояснюють, яка поведінка є неприйнятною та які наслідки вона матиме. Ці правила підтримуються регулярними бесідами зі студентами і працівниками, щоб підвищити обізнаність і спільну відповідальність за безпеку в університеті.

Студенти допомагають створювати та підтримувати правила поведінки в університеті, беручи участь у навчанні цих правил інших студентів.

Університети також співпрацюють із зовнішніми партнерами (поліцією, медичними службами, кризовими центрами, місцевою владою) для забезпечення інклюзивної діяльності.

Створення інклюзивного університету – це тривалий процес, який потребує співпраці та постійного навчання.

ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ

Подивіться вступне відео ще раз.

Університет Новаленду робить важливі кроки, щоб всі студенти відчували себе захищеними та рівноправними учасниками освітнього процесу. Університет прагне створити справедливе навчальне середовище для всіх.

Завдання.

1. Напишіть коротку доповідь (до 2500 слів) про своє освітнє середовище.
2. Розкажіть про 3 випадки, коли ви бачили або відчували на собі булінг чи несправедливе ставлення.
3. Для кожного випадку:
 1. Опишіть, що сталося.
 2. Визначте, за якою ознакою відбувалася дискримінація (наприклад, раса, стать, національність, вік, інвалідність).
 3. Запропонуйте, що можна зробити, щоб уникнути цього в майбутньому.

ДИСКУСІЯ ТА РЕФЛЕКСІЯ

1. Чи можна неправильно застосовувати політику інклюзії?
2. Які основні результати політики РРІ (рівність, різноманітність, інклюзія) для університету та студентів?
3. Які навички вам потрібно застосувати для розвитку демократичної культури?

РОЗДІЛ 5 ВЛАДА ТА ПРОТЕСТ (ПРО ДЕМОКРАТІЮ, АКТИВІЗМ ТА ІНАКОМИСЛЕННЯ)

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Знання:

- ✓ Володіння мовою та комунікацією у сферах політики, протестів, демократії та активної громадянської позиції
- ✓ Знання про світ: політика, право, права людини, медіа

Навички:

- ✓ Виокремлювати конкретні відомості, що містяться в усному висловлюванні
- ✓ Знаходити головні тези, основні положення, відомості
- ✓ Писати тексти на запропоновану тему
- ✓ Висловлювати власну точку зору
- ✓ Навички співпраці та навички вирішення конфліктів

Ставлення:

- ✓ Повага
- ✓ Громадянська свідомість
- ✓ Впевненість у досягненні цілей

Цінності:

- ✓ Визнання людської гідності та прав людини
- ✓ Повага до демократичних цінностей справедливості, рівності та законності

Передісторія

Вплив соціальних мереж на громадську активність молоді

В епоху цифрових технологій соціальні мережі впливають на громадянську активність молоді. Інтернет може об'єднувати людей навколо важливих соціальних тем. Соціальні мережі дають можливість активістам спілкуватися з аудиторією в усьому світі. Разом з тим у соціальних мережах поширюються неправдива інформація та фейки. Ось чому важливо формувати в молоді вміння критично сприймати інформацію та розпізнавати фейки. Активісти повинні відповідально використовувати соціальні мережі. Крім того, уряди деяких країн обмежують контент активістів, тож їм доводиться шукати нові способи розповсюдження інформації як онлайн, так і офлайн, щоб продовжувати свою діяльність навіть в умовах цензури.

А. ЧИТАННЯ, ЛЕКСИКА ТА АУДІОВАННЯ

А.І. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст

Влада, протест і демократія

Демократію часто розуміють лише як право голосу, яке реалізується раз на кілька років. Після підрахунку голосів активність громадян знижується. Однак справжня демократія не обмежується лише виборами. Вона проявляється через протести на

вулицях, де люди вимагають справедливості, і на робочих місцях, де працівники страйкують проти несправедливих рішень керівництва, і на громадських зібраннях, де громадяни активно беруть участь в обговоренні політичного життя суспільства.

Демократія означає, що влада належить народу, а не елітам чи заможним групам. Якщо держава дозволяє громадянам голосувати, але водночас забороняє людям вільно висловлювати свою думку, демократія слабшає. У сучасному світі деякі уряди обмежують протести, зібрання або страйки. Це перешкоджає відкритому обговоренню, яке є необхідним для повноцінного функціонування демократії.

Однак протести залишаються способом змін. Історія показує, що деякі права людей були здобуті внаслідок боротьби. Наприклад, право жінок голосувати, чи покращення умов праці не досягалися легко.

Протести можуть мати різні форми: мирні акції, онлайн-протести або підпільний супротив. Вацлав Гавел, чеський дисидент, говорив, що в авторитарних системах люди стають сильнішими лише тоді, коли не просто говорять правду, а діють, виборюючи її.

Клод Лефор, сучасний філософ, говорив, що в демократичному суспільстві конфлікти є нормою. Демократія має дозволяти людям не погоджуватися з думкою влади та відкрито висловлювати свою позицію. Відсутність «вічного» лідера, якого Лефор називає «порожнім місцем» влади, дає змогу для змін і реформ у суспільстві.

Як у сучасному світі можна згуртувати людей? Можуть допомогти сучасні технології. У всьому світі Інтернет допомагає людям діяти спільно. Від Майдану Незалежності до останніх протестних акцій люди об'єднуються завдяки хештегам і поширеним дописам. Іноді влада відповідає силою: активістів можуть карати, а самі протести забороняти. Судова система не завжди стає на захист тих, хто виходить на протести.

Щоб демократія була сильною, люди повинні мати право висловлювати свої думки. Коли ми говоримо, збираємося разом або відмовляємося виконувати несправедливі накази, ми доводимо, що демократія жива.

Подумайте над запитаннями:

Як ви вважаєте, чи є в демократичних країнах ефективні способи впливу на політичні рішення влади?

Чи законними є обмеження владою публічних протестів?

2. Прочитайте текст ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

1. Демократія – це тільки голосування
А) Так
В) Ні
2. Протест – це загроза демократії
А) Так
В) Ні
3. Демократія пасивна і людям не потрібно брати участь в протестах
А) Так
В) Ні
4. Історія показує, що права в демократії здобувалися мирно, без боротьби
А) Так
В) Ні
5. В авторитарних країнах можливе голосування, але протести заборонені або обмежені
А) Так
В) Ні

А.П. ЛЕКСИКА

1. Зіставте ключові терміни з їхніми визначеннями

1. Незгода, опір, протест	А. Здатність людини або групи людей впливати на результат переговорів і домагатися кращих умов
2. Ставати жорстоким	В. Інакомислення
3. Переговорна сила	С. Дозволений за законом
4. Легітимний	Д. Стан або якість життя, активності та повноти енергії
5. Життєздатність демократії	Е. Демократія працює і активна

2. Заповніть пропуски словом/словосполученням зі списку.

Список слів: репресії, заборони, насилля, протести, зібрати

1. Часто уряд реагує на протести через _____, коли влада намагається обмежити голоси опозиції.
2. Люди бояться говорити правду через покарання, і це може призвести до _____ протестів.
3. Іноді уряд застосовує _____ і використовує силу, щоб контролювати людей.
4. Якщо заборонити _____, люди менше довірятимуть владі.
5. Громадські активісти можуть _____ багато людей, щоб вони підтримали протест.

ЗАМОК І

Сценарій: Вас запросили долучитися до молодіжної громадської ініціативи, яка займається розвитком демократії та громадянської участі. Перед початком роботи потрібно розблокувати цифровий архів громадянських свобод. Замок має 4-значний код, кожна цифра відповідає правильній відповіді на запитання.

1. Яка ознака є ключовою для демократичного суспільства?
 - А) Повний контроль держави над громадянами – 8
 - В) Можливість громадян вільно висловлювати свою думку – 2
 - С) Заборона публічної критики влади – 6
 - Д) Відсутність виборів – 4
2. Що найкраще характеризує громадянський активізм?
 - А) Пасивне спостереження за політикою – 3
 - В) Участь громадян у захисті прав та впливі на рішення влади – 9
 - С) Виконання лише державних наказів – 1
 - Д) Уникнення суспільних дискусій – 5
3. Інакомислення у демократії означає:
 - А) Загрозу державі, яку потрібно заборонити – 7
 - В) Право людей мати та висловлювати альтернативні погляди – 4
 - С) Повну згоду з владою – 2
 - Д) Відмову від участі у суспільному житті – 6
4. Яка форма протесту відповідає демократичним принципам?
 - А) Мирні зібрання та публічні акції – 1
 - В) Насильницьке захоплення влади – 8
 - С) Заборона діалогу – 3
 - Д) Приховане поширення дезінформації – 5

А.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте «Хвиля протестів проти змін клімату».

Хвиля протестів проти змін клімату

У різних країнах світу пройшли демонстрації з вимогою вжити заходів проти змін клімату. Організатором демонстрацій виступила група молодих учених з гаслом «Встаньмо на захист клімату». За їхньою інформацією, загалом відбулося понад 900 акцій протесту в 95 країнах світу.

Демонстранти вимагали від уряду конкретних дій щодо збереження природи. Так, у Німеччині активісти протестували проти видобутку бурого вугілля, який спричиняє знищення лісів. У Франції акції протесту пройшли в кількох містах, зокрема в Парижі, Страсбурзі та Марселі.

В Окленді протестували через підвищення рівня моря. Деякі учасники одягли рятувальні жилети і взяли надувні човни, створивши живий ланцюг біля порту, щоб привернути увагу до проблеми. Активісти наголошували, що попереднє покоління не зробило достатньо кроків для захисту й збереження природи. Грета Тунберг підтримала страйки, опублікувавши повідомлення у Twitter. Це допомогло іншим людям дізнатися про протести. Ці страйки показують, що люди хочуть змін і готові діяти разом, щоб захистити природу.

Питання для обговорення:

Чому виникають страйки?

Чи можуть зміни клімату змусити людей виходити на протести?

2. Прослухайте аудіо «Хвиля протестів проти змін клімату» ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

1. Люди виходили на страйки, щоб привернути увагу суспільства та уряду до проблем зміни клімату.

А) так

В) ні

2. Протести в Окленді були пов'язані з екологічними проблемами та занепокоєнням щодо майбутнього довкілля.

А) так

В) ні

3. Протестувальники біля порту в Окленді організували мирну акцію громадянського спротиву.

А) так

В) ні

4. Один із протестувальників висловив розчарування рішеннями попередніх поколінь щодо екологічної політики.

А) так

В) ні

5. Грета Тунберг підтримала кліматичні страйки в Новій Зеландії через соціальні мережі.

А) так

В) ні

3. Прослухайте аудіозапис «Демократичне право».

Демократичне право

У місті Редфорд люди вийшли на страйк. Вони протестують проти будівництва нової автомагістралі. Протестувальники не хочуть, щоб дорога проходила через їхнє місто. Вони бояться шуму, бруду і великих машин. Великі вантажівки можуть бути небезпечними для дітей.

На страйк прийшли майже всі жителі міста — і дорослі, і діти. Деякі люди прийшли з родинами. Вони тримали в руках плакати і говорили, що їм потрібна не автомагістраль, а чисте повітря. Люди люблять своє місто і хочуть жити спокійно. Вони хочуть дихати чистим повітрям і бачити вулиці безпечними. Люди просять владу їх почути. Вони хочуть, щоб будівництво зупинили і щоб влада говорила з мешканцями міста, а не вирішувала це самотійно.

Надайте відповіді на запитання:

Чому мешканці Редфорда протестували проти будівництва нової автомагістралі?

Яку альтернативу новій автомагістралі пропонує один із протестувальників і чому він вважає її кращим рішенням?

4. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D

1. Що зробили люди щодо плану будівництва нового шосе?
 - А) Підтримали його
 - В) Відмовилися прийняти план
 - С) Не звернули уваги
 - D) Запропонували новий маршрут
2. Чому жителі не хотіли будівництва дороги?
 - А) Вони хотіли більше транспорту
 - В) Вони планували переїзд
 - С) Їм подобається жити в тихій сільській місцевості
 - D) Вони підтримували автобусні перевезення
3. Що повідомила поліція Редфорда про протести?
 - А) Було багато арештів
 - В) Відбулися сутички
 - С) Не було жодних арештів
 - D) Протести заборонили
4. Чого не хотів допустити один із протестувальників для свого сина?
 - А) Жити в місті
 - В) Працювати на залізниці
 - С) Вирости на парковці
 - D) Переїхати в інше місто
5. Яку альтернативу пропонували протестувальники?
 - А) Закрити місто
 - В) Відкрити залізницю, щоб місто мало добре сполучення
 - С) Побудувати ще одну дорогу
 - D) Заборонити транспорт

ЗАМОК II

Сценарій: Ви приєдналися до громадської групи, яка намагається зупинити будівництво нового шосе в Редфорді. Щоб отримати доступ до центру громадянських рішень, потрібно розблокувати систему.

Ваше завдання - зіставити висловлювання протестувальників із правильним змістом. Кожному номеру відповідає літера, що формує код замка.

Замок відчиниться лише тоді, коли всі частини будуть правильно зіставлені!

Термін	Визначення
1. Люди відмовилися прийняти план будівництва шосе	А. Мирний протест
2. Жителі хочуть зберегти тиху сільську місцевість	В. Захист способу життя громади
3. Поліція повідомила, що під час протестів не було арештів	С. Громадянська незгода з рішенням влади
4. Протестувальники вимагають діалогу з місцевою владою	Д. Вимога демократичного діалогу

В. ЧИТАННЯ, ГРАМАТИКА ТА АУДІОВАННЯ

І. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст «Влада, протести, демократія, громадський рух».

Влада, протести, демократія, громадський рух

У демократичному суспільстві взаємодія влади та протестного громадського руху є складним процесом. Люди мають право вимагати змін, підзвітності уряду та реалізації своїх прав. Це зміцнює демократію. Влада реагує на запити суспільства по-різному: забороняє протести, або реагує на вимоги протестувальників. Але як протест сприяє демократії та що означає бути активістом у світі, де політична влада громадська думка часто суперечить сама собі?

Демократія — це система, у якій влада належить народу. Демократія гарантує громадянам право впливати на політичне та соціальне життя. Проте уряд хоче зберегти свої позиції. Він проголошує демократичні принципи, але не підтримує їх.

Протест — це не просто відмова коритися владі, а спосіб висловити іншу думку. Без протестів немає справжньої демократії. Історично протести були важливою силою багатьох громадянських рухів за соціальні зміни.

Протести є різними. Це може бути мирна демонстрація, як-от марш, який проводив Мартін Лютер Кінг-молодший у 1960-х рр., або більш радикальні дії, як-от заворушення у Парижі у травні 1968 р. Незалежно від форми протест привертає увагу до соціальних проблем, які могли б залишитися непоміченими. Таким чином, протест працює як «запобіжний клапан», що випускає напругу тих, хто відчувається обділеним або непочутим.

Протест — це один із способів публічного вираження незгоди. Але влада може чинити тиск: впливати на громадську думку через ЗМІ та ухвалювати закони, що забороняють проведення протестів. Але незважаючи на ці проблеми, протести залишаються важливою силою для розвитку демократичного суспільства.

Однак іноді важко зрозуміти, де закінчується законний протест, а де починається небезпечна непокоря. Протести іноді можуть стати насильницькими. Відповідно, чи можна протестувати, не шкодячи демократії? І коли незгода стає загрозою для порядку?

Надайте відповіді на запитання:

Чи можуть протести зробити життя людей кращим? Чи завжди протести призводять до позитивних змін, чи іноді можуть мати і непередбачені наслідки?

2. Виберіть правильну відповідь – А, В, С або Д.

1. Яка головна роль протестів в демократичному суспільстві?
А) Погіршувати роботу уряду
В) Висловлювати іншу думку і ставити питання владі
С) Підтримувати рішення уряду
D) Уникати проблем
2. Які історичні рухи показують, що протести допомагають змінювати суспільство?
А) Революція у Франції та промислова революція
В) Відродження та Реформація
С) Світові війни
D) Рух за громадянські права в США і протести проти апартеїду
3. Як протест допомагає людям зняти стрес?
А) Зберігає порядок і не дає насильству статися
В) Дає можливість лідерам говорити
С) Дозволяє людям висловити свої почуття
D) Допомагає заощаджувати
4. Чим громадянський рух відрізняється від протесту?
А) Це довга робота змін у суспільстві
В) Це хаотичні дії
С) Це короткі, разові події
D) Громадянський рух піклується про природу
5. Які ризики для активістів виникають під час протестів?
А) Їх можуть не помітити ЗМІ
В) Їм загрожує тюрма
С) Вони стають непомітними
D) Вони одразу отримують нагороди

В.П. ГРАМАТИКА

1. Вставте слова зі списку слів у пропуски.

Список слів: можуть, не можуть, мають, не мають, не повинні, повинні.

Влада і протести

У багатьох демократичних країнах люди (1) _____ вільно висловлювати свою думку та брати участь у протестах. Але є речі, які протестувальники (2) _____ робити. Наприклад, демонстрації (3) _____ бути мирними, а насильство та руйнування майна (4) _____ бути.

Уряди (5) _____ робити кроки, щоб зупинити безлад, але вони (6) _____ порушувати права людей на висловлювання своєї думки.

2. Доповніть речення **ОДНИМ** словом, похідним від слова в дужках. Зверніть увагу на граматичну форму.

У багатьох країнах часто намагаються контролювати будь-які ресурси. Це може викликати почуття (1) _____ (несправедливість), особливо коли уряд не піклується про людей. Можуть виникнути (2) _____ (протест). Щоб залучити більше людей до протестів і страйків, активісти все частіше використовують (3) _____ (інноваційний) методи. Активісти використовують технології для того, щоб (4) _____ (залучити) якомога більше людей до активних дій.

Навіть коли зростає кількість організованих протестів, деякі (5)_____ (критик) кажуть, що ця непокора не завжди призводить до (6)_____ (позитивний) змін.

ЗАМОК III

Сценарій: Молодіжна громадська ініціатива створює освітній модуль про демократію, громадянський активізм і мирний протест. Документ захищено кодом доступу.

Ваше завдання - вставити правильні слова у речення. Запишіть перші літери правильних відповідей, щоб отримати код.

Банк слів: протест, влада, діалог, громада, право, мир, рішення

Завдання:

1. Люди вийшли на вулиці, щоб висловити свій _____ проти нового шосе.
2. Демократія передбачає, що _____ має враховувати думку громадян.
3. Протестувальники вимагають _____ з місцевою владою.
4. Активісти захищають інтереси своєї _____.
5. У демократичному суспільстві кожен має _____ на мирний протест.

В. III. АУДІЮВАННЯ

1. Прослухайте текст «Страйк співробітників університету».

Страйк працівників університету

Тисячі співробітників університетів оголосили страйк через незадоволення рівнем оплати праці. Вони вимагають підвищення зарплати на 8%. Наразі страйк охопив 8 університетів по всій країні. Раніше рівень оплати праці працівників був надто низьким і становив лише близько 5% від суми, необхідної для забезпечення гідного рівня життя.

Заступник ректора звернувся до протестувальників і пояснив, що за останній рік прибутки університету суттєво скоротилися. Університети стикаються з фінансовими труднощами через наслідки пандемії COVID-19. І це ускладнює вирішення проблеми.

Загалом у страйку беруть участь близько 7 500 осіб. Працівники та викладачі відчувають себе недооціненими, і саме це спонукало їх виходити на вулиці та організовувати протести. Наразі університети продовжують перемовини з профспілками, проте остаточного рішення ще не ухвалено.

Через страйк багато занять було скасовано. Протест підтримали співробітники бібліотеки та інший персонал. Усі вони вимагали від керівництва університету підвищити заробітну плату.

Подумайте над відповідями на запитання:

Що викликало страйк?

Чи можна було обійтися без страйку?

2. Виберіть правильну відповідь.

1. Чому співробітники університету страйкують?
 - A) Вони хочуть кращих умов праці
 - B) Вони вимагають підвищення зарплати на 8%
 - C) Вони хочуть менше педагогічного навантаження
 - D) Вони незадоволені рівнем оплати праці
2. Скільки університетів беруть участь у страйку?
 - A) 8 університетів
 - B) 5 університетів
 - C) 10 університетів
 - D) 7 університетів

3. Яке максимальне підвищення зарплати вимагають протестувальники?
 - A) 8%
 - B) 7%
 - C) 5%
 - D) 10%
4. Чому університети кажуть, що не можуть задовольнити їхні вимоги?
 - A) Кількість студентів зменшилась
 - B) У них мало грошей у бюджеті
 - C) Вони витрачають гроші на студентські стипендії
 - D) Університети мають фінансові проблеми через COVID-19
5. Скільки працівників взяли участь у страйку?
 - A) 7 500
 - B) 5 000
 - C) 10 000
 - D) 15 000

3. Прослухайте текст «Демократія в дії».

Демократія в дії

Демократія в дії – це процес, у якому громадяни активно беруть участь у житті суспільства та впливають на ухвалення рішень. Вона проявляється не лише під час виборів, а й у щоденній діяльності людей: участі в громадських обговореннях, волонтерських ініціативах, громадських організаціях і реалізації місцевих проєктів. Коли люди висловлюють свою думку та відстоюють свої права, демократія справді починає працювати.

Важливою формою демократії є мирні протести та громадянські страйки. Вони дають змогу громадянам привернути увагу влади до важливих соціальних, економічних або екологічних проблем. Такі дії допомагають змінювати закони, покращувати умови життя та робити суспільство більш справедливим.

Демократія в дії передбачає також відповідальність. Громадяни мають не лише права, а й обов'язки: поважати інших, дотримуватися законів і брати участь у розвитку своєї громади. У демократичному суспільстві цінуються діалог, толерантність і готовність до пошуку компромісів. Коли люди активні, поінформовані та небайдужі, демократія стає сильнішою.

Саме через активну участь громадян демократія перетворюється з ідеї на реальну силу, що сприяє розбудові відкритого, справедливого та відповідального суспільства.

Надайте відповіді на запитання:

Яка відповідальність передбачена в демократичному суспільстві?

Як можна діяти в демократичному суспільстві?

С. МОВЛЕННЯ

Вивчіть наступні мовні конструкції, які найчастіше використовуються під час обговорень або дебатів:

1. Вираження думки або переконання

- «Я вірю, що...» / «Я вважаю, що...»

- «На мою думку, найважливіше питання – це...»

- «Я переконаний(а), що...»

Приклад:

Спікер А:

- «Чи думаєш ти, що протести можуть принести реальні зміни?»

Спікер В:

- «Я вважаю, що мирні протести можуть привернути увагу людей, але для довгострокових змін часто потрібні зміни в політиці»

2. Уточнення

- «Чи можете ви пояснити це детальніше?»
- «Що ви маєте на увазі...?»

Приклад:

Спікер А:

- «Громадянська активність завжди була частиною демократичних змін»

Спікер В:

- «Чи могли б ви уточнити, що саме ви маєте на увазі під “громадянською активністю”?»

3. Погодження

- «Я повністю з вами згоден(на)»
- «Я погоджуюсь з вашою думкою»
- «Я не можу погодитися»

Приклад:

Спікер А: - «Несхвалення дій влади можливе лише в демократичному суспільстві»

Спікер В - «Я повністю згоден(на). Це важливо для того, щоб уряд відповідав перед громадянами»

Надайте відповіді на запитання, використовуючи наведені вище мовленнєві моделі.

Чому протести важливі для суспільства?

Чи потрібно обмежувати протести?

Як досягти змін у політиці мирним шляхом?

Рольова гра

Потрібно розділитися на групи по 2 особи. Оберіть одну із запропонованих ситуацій і розіграйте діалог.

Ваша мета: висловити та аргументувати власну позицію щодо протестів.

1. **Студент А:** Ви - активіст громадянського руху, який організував мирний протест проти будівництва нового шосе. Поясніть, чому громадяни мають право протестувати та як це впливає на демократію.

Студент В: Ви - представник місцевої влади. Ви вважаєте, що рішення про будівництво є економічно важливим і законним. Поясніть свою позицію та аргументуйте необхідність дотримання державних процедур.

2. **Студент А:** Ви - учасник екологічного руху, який організовує страйки заради захисту клімату. Поясніть, чому громадянський протест є формою участі в демократії.

Студент В: Ви - економічний радник уряду. Ви вважаєте, що протести можуть негативно впливати на економіку та інфраструктуру. Поясніть свою позицію.

3. **Студент А:** Ви - журналіст, який висвітлює громадянські протести. Поясніть, чому свобода слова і медіа є важливими для демократії та протестних рухів.

Студент В: Ви - урядовий прес-секретар. Ви вважаєте, що медіа іноді перебільшують масштаби протестів. Аргументуйте свою позицію.

4. **Студент А:** Ви - студент, який бере участь у мирному протесті за зміни в університетській політиці. Поясніть, чому студентський активізм є важливою складовою громадянського суспільства.

Студент В: Ви - адміністрація університету. Ви вважаєте, що зміни потрібно впроваджувати через офіційні процедури, а не через протести. Поясніть свою позицію.

5. Студент А: Ви - представник громадської організації, який підтримує право на протест як інструмент впливу на владу. Поясніть, чому це важливо для демократії.

Студент В: Ви - поліцейський офіцер, який забезпечує порядок під час протестів. Ви вважаєте, що головне - безпека та дотримання закону. Аргументуйте свою позицію.

Замок IV

Сценарій: Команда *Civic Speakers* готує виступ про роль протестів у демократичному суспільстві.

Щоб отримати доступ до фінальної сцени, вам потрібно виконати 3 завдання.

Завдання

У кожному завданні оберіть один правильний аргумент. Кожна правильна відповідь має цифру. Зібрані цифри утворюють код.

Завдання 1

Ти пояснюєш, чому мирні протести важливі для демократії.

А) «Протести завжди є незаконними» - 1

В) «Мирні протести дозволяють громадянам висловлювати позицію та впливати на рішення влади» - 5

С) «Влада ніколи не помиляється» - 2

Завдання 2

Тебе запитують: «Чи можуть протести реально змінити суспільство?»

А) «Так, але лише якщо вони мирні та спрямовані на діалог із владою» - 7

В) «Ні, протести нічого не змінюють» - 3

С) «Це залежить від випадку, але зазвичай це хаос» - 1

Завдання 3

Ти завершуєш виступ про громадянські рухи.

А) «Тому участь громадян у протестах є важливою частиною демократії та суспільних змін» - 4

В) «Протести не мають значення» - 2

С) «Краще не думати про політику» - 1

Г. ПИСЬМО

Завдання: На основі поданої інформації напишіть лист до місцевої влади з пропозицією покращити механізми взаємодії з громадянами під час протестів та суспільних обговорень (до 250 слів). Поясніть важливість громадянських протестів у демократії, запропонуйте 2-3 конкретні кроки для покращення діалогу між владою та громадянами, аргументуйте, чому це підвищить довіру та зменшить конфлікти.

Роль влади та громадянської участі

Останніми роками в демократичних суспільствах зростає роль громадянських протестів як інструменту зворотного зв'язку між громадянами та владою. Одним із ключових напрямів є розроблення чітких правил взаємодії під час мирних зібрань, які визначають права громадян і межі відповідальності сторін.

Важливим елементом є регулярний діалог між владою та громадянами, який дозволяє пояснювати рішення, знижувати рівень конфліктів і підвищувати довіру до інституцій.

Громадяни можуть брати участь у формуванні політик через громадські консультації, молодіжні ради та відкриті обговорення, що сприяє більш прозорому управлінню.

Місцева влада також співпрацює з громадськими організаціями, медіа, поліцією та експертами для забезпечення безпеки під час протестів і розвитку демократичних процедур.

Формування ефективної взаємодії між владою та громадянами є тривалим процесом, який потребує відкритості, діалогу та взаємної відповідальності.

ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ

Подивіться вступне відео ще раз.

Керівництво університету Новаленду повідомило студентів про новий закон. Воно хоче, щоб усі студенти його виконували. Ваша група – це студенти-активісти. Вам потрібно створити онлайн-кампанію: придумати короткий слоган; написати кроки.

Мета кампанії – продовжити рух і обійти цензуру в соціальних мережах.

Правила: слоган – до 10 слів; кроки – до 7. Кожен крок повинен мати коротку назву (до 7 слів) і короткий опис (до 70 слів).

ДИСКУСІЯ ТА РЕФЛЕКСІЯ

1. Чи можуть громадянські протести бути неправильно використані або маніпульовані в демократичному суспільстві?
2. Які основні результати взаємодії між громадянами та владою під час мирних протестів (для суспільства, держави та молоді)?
3. Які навички потрібні громадянам для участі в демократичних процесах (протести, діалог із владою, громадський активізм) і чому вони важливі?

РОЗДІЛ 6 ЦИФРОВИЙ «ТИ»

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Знання:

- ✓ Розуміти ключові поняття цифрової безпеки, включно з фішингом, надмірним розкриттям інформації.
- ✓ Усвідомлювати спільну відповідальність окремих осіб, компаній та держав у захисті онлайн-ідентичності та довіри.

Навички:

- ✓ Критично аналізувати інформацію та визначати ризики, такі як фейкові акаунти або підозрілі повідомлення.
- ✓ Ефективно спілкуватися українською мовою про онлайн-безпеку через обговорення, рольові ігри.

Ставлення:

- ✓ Демонструвати відповідальність за захист власної цифрової ідентичності.
- ✓ Критично ставитися до онлайн-контенту.

Цінності:

- ✓ Цінувати приватність, прозорість і підзвітність як важливі демократичні принципи в цифровому середовищі.
- ✓ Поважати гідність людини та справедливість, сприяючи безпечному та надійному онлайн-середовищу.

Передісторія

Сьогодні цифрове середовище є невід'ємним від життя студентів. Вони використовують його для навчання, спілкування, дискусій та формування власної ідентичності. Проте цифрове середовище містить ризики. Фейкові акаунти можуть маніпулювати довірою, фішингові атаки можуть викрадати персональні дані, а надмірне розкриття інформації може завдати шкоди користувачам. Університети, державні органи та онлайн-платформи часто не можуть дійти згоди щодо того, хто несе відповідальність за наявність фейків в освітньому просторі.

У університеті Новаленд недавні випадки фішингу та неправильного використання даних підкреслили потребу у цифровій грамотності та відповідальності. Захист онлайн-ідентичності студентів є технічним питанням, але його вирішення пов'язане з довірою, прозорістю та справедливістю у цифровому суспільстві.

Цей модуль готує вас до виявлення цифрових загроз, онлайн-ризиків та прийняття рішень, що ґрунтуються на особистій відповідальності, інституційній та корпоративній підзвітності. Формуючи навички критичного мислення, комунікації та відповідальної поведінки в мережі, ви зможете стати відповідальним цифровим громадянином, захищаючи себе, однолітків та демократичні цінності, що підтримують безпечні онлайн-спільноти.

А. ЧИТАННЯ, ЛЕКСИКА ТА АУДІОВАННЯ

А.1. ЧИТАННЯ

1. Обговорення перед читанням: Чи стикалися ви з онлайн-акаунтом, який, на вашу думку, міг бути фейковим? Як ви його визначили? Чому, на вашу думку, деякі фейкові акаунти швидко стають популярними?

Прочитайте текст і коротко поясніть (до 3 речень), чому фейковий акаунт швидко поширився.

Кейс. Фейковий акаунт на Novaland Connect

На офіційній платформі університету Novaland Connect з'явився підозрілий новий акаунт три години тому. Профіль здавався справжнім, було використано ім'я та фото реального студента, скопійовані з публічних соціальних мереж. Одразу акаунт почав розмішувати пости. Перший пост був загальним привітальним повідомленням, а другий – коротким коментарем про студентське життя та суперечливими зауваженнями щодо політики університету, що, відповідно, швидко привернуло увагу.

Студенти, які переглядали стрічку, миттєво зреагували. Частина студентів лайкала пост, хтось коментував, а деякі навіть ділилися ним у своїх мережах. Активність зростала швидко. Вже через годину, після реєстрації, акаунт умав 274 підписників, багато з яких були однокурсниками фейкового студента.

Зі збільшенням кількості реакцій зростала видимість акаунта. Це означало, що навіть ті студенти, які не знали особу з фейкового акаунта, почали бачити контент. Чим більше користувачі лайкали, коментували та ділилися постами, тим швидше поширювалася інформація з фейкового акаунта.

Адміністрація університету отримала кілька скарг через функцію «Report a Profile». Однак через обмежені ресурси, модератори не змогли оперативно зреагувати на скаргу. У цей час акаунт продовжував розмішувати викривлену інформацію, зокрема фейкове повідомлення про скасування великої студентської події, що викликало додаткову плутанину.

Цей кейс ілюструє, як швидко можуть поширюватися фейкові акаунти і як легко можна маніпулювати довірою. Він також підкреслює важливість цифрової грамотності: здатності розпізнавати сигнали тривоги, критично оцінювати онлайн-поведінку та повідомляти про підозрілі дії.

2. Визначте, чи є твердження правильним (Так) або неправильним (Ні)

1. Фейковий акаунт було створено три години тому
 - A) Так
 - B) Ні
2. Перший допис отримав найбільшу залученість
 - A) Так
 - B) Ні
3. Акаунт набрав 274 підписники впродовж першої години
 - A) Так
 - B) Ні
4. Алгоритми сприяли збільшенню видимості акаунту
 - A) Так
 - B) Ні
5. Усі студенти одразу розпізнали фейковий акаунт
 - A) Так
 - B) Ні
6. Акаунт містив фішингові посилання
 - A) Так
 - B) Ні
7. Адміністрація університету негайно видалила акаунт
 - A) Так
 - B) Ні

8. Соціальний доказ відіграв роль у сприйнятті акаунту як достовірного
 - A) Так
 - B) Ні
9. Цей кейс доводить, що цифрова грамотність не є необхідною
 - A) Так
 - B) Ні

А.ІІ. ЛЕКСИКА

1. Зіставте терміни з визначеннями

Терміни	Визначення
1. Підміна особи	J. Інструменти, що дозволяють обмежити доступ до особистої інформації
2. Фішинг	D. Підтвердження особи через офіційне підтвердження
3. Витік даних	A. Розкриття приватних даних неавторизованим особам
4. Налаштування приватності	C. Видавання себе за іншу особу онлайн
5. Верифікація	F. Надсилення оманливих повідомлень з метою викрадення інформації

2. Заповніть пропуски відповідним словом зі списку слів. Слів більше, ніж пропусків, тож обирайте ретельно.

Список слів: шкідливе програмне забезпечення, брандмауер, шифрування, псевдонім, кібербулінг, спам, алгоритм, пароль, фальшивий профіль, файл cookie, цифровий слід, злом,

1. IT-команда встановила надійніший _____ для блокування несанкціонованого доступу із зовнішніх мереж.
2. Використання довгого та складного _____ ускладнює для зловмисників вгадування вашого логіна.
3. Уряд використовує _____ для захисту конфіденційних електронних листів, щоб їх міг прочитати лише фіксований одержувач.
4. Підлітків попередили про шкідливий вплив _____, який може швидко поширюватися через групові чати.
5. Працівник випадково завантажив _____, після натискання на підозріле вкладення.

ЗАМОК І

Сценарій: Вас найняли на посаду офіцера з цифрової безпеки в Університеті Novaland. Перш ніж отримати доступ до консолі реагування на інциденти, вам потрібно розблокувати 4-значний код. Кожна цифра прихована в наведених підказках.

Підказка 1 (Цифра 1)

Яке з наведених визначень найкраще описує соціальний доказ у цифровому просторі?

- A) Здатність алгоритмів блокувати шкідливий контент – 6
- B) Сприйняття чогось як надійного, якщо з цим взаємодіє багато людей – 4
- C) Гарантія того, що акаунт верифікований – 2
- D) Юридична вимога реєстрації під справжнім іменем – 9

Підказка 2 (Цифра 2)

У чому полягає головна небезпека надмірного поширення інформації онлайн?

- A) Зменшення обсягу пам'яті платформи – 1
- B) Розкриття персональних даних, які можуть бути використані для підміни особи або шахрайства – 7
- C) Зниження видимості дописів у пошукових системах – 3
- D) Зменшення кількості підписників – 5

Підказка 3 (Цифра 3)

Що найімовірніше робить фішингова атака?

- A) Запитує облікові дані через оманливі посилання – 8
- B) Заохочує створення надійніших паролів – 6
- C) Підвищує цифрову грамотність через навчальні матеріали – 4
- D) Блокує шкідливу рекламу – 2

Підказка 4 (Цифра 4)

Чому цифрова грамотність є критично важливою в демократичному суспільстві?

- A) Вона допомагає розпізнавати дезінформацію та захищати онлайн-ідентичність – 0
- B) Дозволяє університетам рекламувати більше курсів – 5
- C) Зменшує вартість інтернет-послуг – 3
- D) Гарантує, що платформи ніколи не зловживатимуть даними – 7

Код

Введіть 4-значний код: [_ _ _ _]

А.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Обговорення перед прослуховуванням

A. Чому, на вашу думку, компанії збирають так багато даних про користувачів?

B. Чи можуть налаштування приватності справді вас захистити, чи, на вашу думку, вони надто складні?

Прослухайте аудіо «Щодо цифрової етики» та запишіть 3 конкретні поради, які допоможуть сформувати безпечну цифрову поведінку.

Щодо цифрової етики

Сьогодні ми живемо у світі, де майже кожна дія в Інтернеті залишає цифровий слід. Коли ми реєструємося в соціальних мережах, робимо покупки онлайн, або просто переглядаємо відео, платформи збирають дані про нашу поведінку.

Компанії створюють так званий профіль даних користувача. Вони відстежують наші вподобання, аналізують активність, а іноді навіть продають ці дані, або використовують їх для прогнозування майбутньої поведінки. Саме тому важливо усвідомлювати, яку інформацію ми залишаємо про себе онлайн.

Однією з проблем цифрового середовища є складні налаштування приватності. Часто вони приховані, заплутані або подані незрозумілою мовою. Навіть коли користувач думає, що захистив свої дані, частина інформації може залишатися публічною, наприклад, ім'я або фото профілю.

Ще однією серйозною загрозою є фейкові акаунти. Вони підривають довіру між людьми, поширюють дезінформацію та можуть використовуватися для шахрайства чи маніпуляцій. Особливо вразливою є молодь, яка не завжди замислюється над можливими ризиками.

Найважливішим рішенням у цій ситуації є розвиток цифрової грамотності. Це означає: критично ставитися до інформації, розпізнавати фейкові профілі та посилання, а також усвідомлено користуватися налаштуваннями приватності. Цифрово грамотний

користувач не лише захищає себе, а й робить внесок у безпечніше та демократичніше цифрове суспільство.

2. Прослухайте аудіо ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

1. Майже кожна дія людини в інтернеті залишає цифровий слід.
А) Так
В) Ні
2. Онлайн-платформи не збирають дані про поведінку користувачів.
А) Так
В) Ні
3. Налаштування приватності в цифровому середовищі завжди прості й зрозумілі.
А) Так
В) Ні
4. Фейкові акаунти можуть використовуватися для шахрайства або маніпуляцій.
А) Так
В) Ні
5. Розвиток цифрової грамотності допомагає зробити інтернет безпечнішим.
А) Так
В) Ні

3. Прослухайте дискусію експертів про цифрову безпеку.

Дискусія експертів про цифрову безпеку

Модератор: Сьогодні ми говоримо про цифрову безпеку в університетах. Хто несе відповідальність - платформи, користувачі чи держава?

Експерт 1: Я вважаю, що відповідальними є платформи. Вони збирають дані користувачів і заробляють на цьому гроші. Тому саме платформи повинні забезпечувати безпеку та захист особистої інформації.

Експерт 2: Я частково згоден, але хочу додати: користувачі також мають бути відповідальними. Багато людей публікують занадто багато особистої інформації. Вони не читають правила користування платформами, не налаштовують приватність. Також компанії часто пишуть правила складною мовою, і це є проблемою.

Експерт 3: На мою думку, без чітких законів нічого не зміниться. Якщо немає законів, компанії завжди обирають прибуток, а не безпеку даних. Держава повинна розробити прості та зрозумілі правила для всіх платформ.

Модератор: Отже, ми бачимо, що потрібен **баланс**. Платформи повинні бути відповідальними, користувачі — цифрово грамотними, а держава — встановлювати чіткі правила через закони.

Тільки разом ми можемо зробити цифрове середовище безпечним.

4. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D

1. Хто має нести відповідальність за онлайн-безпеку?
А) Користувачі
В) Родини
С) Університети
D) Платформи
2. Чому забезпечення онлайн-безпеки є відповідальністю платформ?
А) Платформи контролює держава
В) Платформи заробляють на даних
С) Платформи не продають дані
D) Платформи є некомерційними

3. Яка головна думка Експерта 2?
 - A) Держава має заборонити соціальні мережі
 - B) Платформи мають прибрати рекламу
 - C) Користувачі повинні не поширювати особисту інформацію
 - D) Викладачі мають контролювати студентів
4. Що підкреслює Експерт 3?
 - A) Більше тренінгів
 - B) Чіткі закони
 - C) Волонтерські групи
 - D) Менше платформ
5. Чому потрібні закони?
 - A) Без законів платформи обирають прибуток
 - B) Закони активізують користувачів
 - C) Закони створюють більше платформ
 - D) Закони зменшують податки

ЗАМОК II

Сценарій: Щоб відкрити ворота, з'єднайте кожен термін із правильним визначенням. Запишіть літери правильних відповідей у порядку 1234, щоб відкрити доступ до документа.

Замок відчиниться лише тоді, коли всі частини будуть правильно зіставлені.

Термін	Визначення
1. Надійний пароль	A. Програма або система, що блокує несанкціонований доступ до мережі
2. Фішинговий лист	B. Електронне повідомлення, створене для викрадення особистих даних
3. Фаєрвол	C. Складна комбінація символів, що захищає обліковий запис
4. Кібербулінг	D. Образливі або агресивні дії щодо людини в Інтернеті

В. ЧИТАННЯ, ГРАМАТИКА ТА АУДІЮВАННЯ

В.І. ЧИТАННЯ

1. Обговорення перед читанням

Як ви вважаєте, компанії соціальних мереж більше дбають про прибуток чи про безпеку користувачів? Чому? Чи слід навчати цифрової відповідальності в школі чи університеті?

Прочитайте текст

Цифрова відповідальність в епоху соціальних мереж

Останніми роками питання відповідальності за поширювану інформацію є надзвичайно актуальним. Платформи соціальних мереж є частиною повсякденного життя. Вони формують комунікацію, впливають на політичні погляди та навіть на кар'єрні можливості. Водночас ці платформи зазнають критики за неспроможність захистити користувачів від підміни особи, зловживання даними та шкідливого контенту.

Надзвичайно важливо, щоб платформи посилювали заходи безпеки, адже молоді користувачі мають почуватися захищеними, коли поширюють інформацію онлайн. Недостатній захист може призводити не лише до шахрайства, а й до переслідувань, підміни особи та емоційної шкоди.

Огляд політик показує, що прозорість платформ усе ще недостатня. Користувачі часто не знають, як саме їхні дані збираються, передаються або монетизуються. Політики

конфіденційності написані складною юридичною мовою, яку більшість користувачів не розуміє.

Наслідки такої ситуації є серйозними. Користувачі все частіше надмірно поширюють особисту інформацію, не усвідомлюючи ризиків. Дані, опубліковані онлайн, майже неможливо повністю видалити. Експерти зазначають, що молоді користувачі особливо вразливі до фішингу та підміни особи. Хоча компанії пропонують інструменти захисту, такі як налаштування приватності, вони часто складні та малодоступні.

Фейкові акаунти залишаються серйозною загрозою, оскільки поширюють дезінформацію та маніпулюють довірою. У деяких випадках вони імітують викладачів або офіційних осіб, що викликає паніку серед студентів.

Деякі аналітики закликають до жорсткіших правил регулювання поширення інформації, тоді як компанії застерігають щодо обмеження свободи слова у таких випадках. Баланс між захистом приватної інформації та свободою слова залишається складною етичною дилемою.

Для студентів Університету Новаленд ці питання є нагальними. Цифрове громадянство вимагає спільної відповідальності, як з боку платформ, так і з боку користувачів.

2. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

1. Чому платформи зазнають критики?
 - A) Вони не захищають користувачів
 - B) Вони публікують занадто багато реклами
 - C) Вони забороняють політичні висловлювання
 - D) Вони обмежують безкоштовні акаунти
2. Чого бракує в політиках конфіденційності?
 - A) Гумору
 - B) Граматики
 - C) Прозорості
 - D) Обсягу
3. Чому користувачі надмірно поширюють особисту інформацію?
 - A) Це вимагається законом
 - B) Вони прагнуть слави
 - C) Вони довіряють друзям
 - D) Вони неправильно розуміють політики
4. Що робить студентів уразливими до підміни особи?
 - A) Їхні технічні навички
 - B) Їхній вік та обмежений досвід
 - C) Їхня недовіра до платформ
 - D) Їхня стійкість до фішингу
5. Яка проблема існує з налаштуваннями конфіденційності?
 - A) Вони вартісні
 - B) Вони приховані та складні
 - C) Вони надто помітні
 - D) Вони не зберігаються автоматично

В.ІІ. ГРАМАТИКА

1. Заповніть пропуски відповідними словами або формами, що виражають припущення чи необхідність. Використовуйте слова: *мабуть, може, може, не може, повинні, здається*.

1. Цей акаунт ____ бути фейковим, бо використане фото взяте з іншого профілю.
2. Профіль, ____, новий, адже його створили сьогодні.
3. Такий допис ____ бути небезпечним для студентів.
4. Цей акаунт ____ бути справжнім, бо в нього немає друзів.
5. Студенти ____ бути обережними з особистими даними в інтернеті.
6. ____, багато користувачів довіряють фейковим акаунтам.

Ключі до відповідей:

1. Може
2. Мабуть
3. Може
4. Не може
5. Повинні
6. Здається

2. Напишіть текст (або фрагмент), у якому є речення, позначені жирним шрифтом. Я перепишу їх так, щоб звучали менш категорично, використовуючи слова/словосполучення: *може бути, мабуть, здається, можуть, може бути*.

Завдання

1. Цей акаунт **є** фейковим.
2. Налаштування приватності **повністю** захищають користувачів.
3. Студенти **є** неухажними в Інтернеті.
4. Цей допис **є** правдивим.
5. **Платформа** швидко видаляє фейкові акаунти.

Ключі до відповідей:

1. Цей акаунт **може бути** фейковим.
2. Налаштування приватності **можуть** захищати користувачів.
3. Студенти, **здається**, є неухажними в Інтернеті.
4. Цей допис **може бути** правдивим.
5. **Мабуть**, платформа швидко видаляє фейкові акаунти.

ЗАМОК ІІІ

Оберіть правильне слово: **може, може, не може, повинні, здається**

1. Цей профіль ____ бути фейковим, бо фото не справжнє.
2. Студенти ____ захищати свої персональні дані.
3. Допис ____ бути правдивим, але ми не впевнені.
4. ____, багато людей вірять фейковим новинам.
5. Акаунт без дописів ____ бути надійним.

В.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Обговорення перед аудіюванням:

Які цифрові проблеми найчастіше виникають в університетах? Хто, на вашу думку, несе більшу відповідальність за цифрову безпеку: платформи чи користувачі?

Прослухаєте короткий звіт про результати Молодіжного саміту з цифрової етики.

Звіт Молодіжного саміту з цифрової етики

Під час Молодіжного саміту з цифрової етики молоді люди з різних університетів говорили про проблеми цифрової безпеки.

Учасники саміту обговорювали, як часто в Інтернеті порушуються правила, наприклад, створення фейкових акаунтів або використання чужих фотографій. Деякі користувачі приховують своє справжнє ім'я та копіюють особисті дані інших людей.

Молодь наголосила, що правила користування платформами мають бути прозорими та зрозумілими. Багато студентів повідомили, що вони не завжди розуміють, як платформи використовують їхні особисті дані та регулюють доступ до них.

Також учасники говорили про відповідальність. Вони вважають, що відповідальність за цифрову безпеку має бути розподілена між платформами та користувачами. Обов'язками платформ є захист даних, а обов'язками користувачів — ретельна перевірка інформації перед публікацією.

2. Виберіть правильну відповідь: А, В, С, D.

1. Про що повідомляли учасники Молодіжного саміту?
 - А) Про нові комп'ютерні ігри
 - В) Про проблеми цифрової безпеки
 - С) Про навчальні програми університетів
 - D) Про спортивні події
2. Який приклад порушення правил в Інтернеті згадували учасники?
 - А) Створення навчальних груп
 - В) Використання освітніх платформ
 - С) Створення фейкових акаунтів
 - D) Онлайн-лекції
3. Чому студентам іноді важко користуватися платформами?
 - А) Платформи працюють повільно
 - В) Вони не розуміють правила використання даних
 - С) У студентів немає інтернету
 - D) Платформи мають мало функцій
4. Хто, на думку учасників, відповідає за цифрову безпеку?
 - А) Лише користувачі
 - В) Лише університети
 - С) Платформи і користувачі разом
 - D) Тільки модератори
5. Що повинні робити користувачі перед публікацією інформації?
 - А) Швидко її поширювати
 - В) Копіювати з інших сайтів
 - С) Перевіряти інформацію
 - D) Видаляти акаунт

3. Послухайте свідчення студента про онлайн-шахрайство та дайте відповіді.

Свідчення студента про онлайн-шахрайство

Я - студент другого курсу. Кілька тижнів тому я отримав електронний лист з темою: «Терміново. Підтвердіть свій акаунт».

Лист виглядав офіційно: були логотип університету і посилання. У листі було написано, що мій акаунт буде заблоковано, якщо я не введу пароль.

Спочатку я злякався. Але потім я помітив, що адреса відправника виглядала дивно. Я не натиснув на посилання і вирішив перевірити інформацію.

Тепер я завжди роблю кілька речей: я перевіряю адресу електронної пошти, не відкриваю підозрілі посилання і ніколи не вводжу особисті дані одразу.

Ця ситуація навчила мене, що якщо лист виглядає терміновим і лякає, потрібно бути особливо обережним. Фішинг — це серйозна небезпека, і кожен студент має це знати.

Запитання (усно або письмово):

1. Яка була тема підозрілого електронного листа?
2. Які кроки студент тепер вживає, щоб перевірити безпеку листів?
3. Який головний урок цієї історії?

РОЗДІЛ С. МОВЛЕННЯ

1. Мовні моделі для обговорення

Висловлення власної думки

- На мою думку...
- Я вважаю, що...
- На мій погляд...
- Мені здається, що...

Приклад:

На мою думку, соціальні мережі суттєво впливають на життя студентів.

Реагування на думку іншого / продовження ідеї

- Це слушна думка, і я хочу додати...
- Крім того...
- Також...
- Більше того...

Приклад:

Це слушна думка, і я хочу додати, що студенти повинні піклуватися про безпеку особистих даних.

Пропозиція / аргумент

- Ми повинні розглянути...
- Ще одним важливим кроком є...
- По-перше, по-друге, по-третє...
- Наприклад

Приклад:

По-перше, університет повинен проводити тренінги з цифрової безпеки.

Запрошення до думки співрозмовника

- Яка твоя думка?
- Ти згоден / згодна?
- Ти поділяєш цю думку?
- Можеш пояснити детальніше?

Ввічливе незгодження

- Насправді, я не зовсім згоден / згодна, тому що...
- Однак...

2. Використайте мовні моделі, відповідаючи на запитання:

Яка роль соціальних мереж у навчанні та особистому житті студентів?

Як студенти можуть реагувати на думки однокурсників під час обговорень? Чому важливо залучати інших до висловлювання?

Якою має бути ефективна комунікація?

3. Об'єднайтеся в пари. Один студент виконує роль А, інший - роль В. Прочитайте свою ситуацію, підготуйтеся впродовж 2-3 хвилин, а потім розіграйте діалог. Намагайтеся чітко висловлювати свою думку, наводити приклади та говорити з повагою.

1) Студент А: Ви вважаєте, що профіль у соціальних мережах показує справжню особистість людини. Поясніть чому. Наведіть приклад.

Студент В: Ви думаєте, що люди створюють онлайн лише ідеальний образ, який не відповідає реальності. Поясніть свою позицію.

2) Студент А: Ви завжди перевіряєте фото перед публікацією, бо вони формують ваше цифрове Я. Поясніть чому це важливо.

Студент В: Ви вважаєте, що фото в соцмережах - це лише розвага і вони не впливають на репутацію. Поясніть свою думку.

3) Студент А: Ви переконані, що роботодавці можуть перевіряти цифровий слід людини перед прийомом на роботу. Поясніть, чому потрібно бути обережним онлайн.

Студент В: Ви думаєте, що особисте життя в Інтернеті не повинно впливати на професійні можливості. Поясніть свою позицію.

4) Студент А: Ви підтримуєте використання справжнього імені онлайн, щоб люди відповідально спілкувалися. Поясніть чому.

Студент В: Ви вважаєте, що анонімність допомагає людям вільніше висловлювати свої думки. Поясніть свою позицію.

5) Студент А: Ви намагаєтеся обмежувати час у соціальних мережах, щоб зберігати здоровий баланс між онлайн та реальним життям. Поясніть чому.

Студент В: Ви вважаєте, що цифрове життя є природною частиною сучасного світу і не потребує обмежень. Поясніть свою думку.

ЗАМОК IV

Сценарій: Щоб відкрити кімнату цифрової безпеки, розшифруй фрази.

Переплутані фрази:

1. ИВСРЛЛОВЮАННЯ УКДМИ (озвучення думки)
2. ОПДІЛІСЯ ДУМКЮО (залучення інших до розмови)
3. ДМУАЙ ПЕДЕР ТИМ ЯК НАТСНИТУИ - (порада з цифрової безпеки)

РОЗДІЛ D. ПИСЬМО

Подумайте про свою цифрову присутність. Сформулюйте відповіді на запитання:

- Яку інформацію ви публікуєте свідомо?
- Що ви хотіли б змінити?

ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ (групове)

Формат: Офіційна пропозиція

Адресат: Комітет цифрової безпеки університету Novaland

Обсяг: 400–60 слів

Форма: письмова

Структура:

1. Вступ – короткий опис проблеми. Проблема – фейкові акаунти, фішинг, надмірне поширення інформації
2. Пропозиції (мінімум 2)
3. Чому, на вашу думку, запропоновані заходи є ефективними?
4. Висновок

ДИСКУСІЯ ТА РЕФЛЕКСІЯ

1. Які навички допомагають розпізнати цифрові ризики?
2. Як цифрова грамотність пов'язана з демократичними цінностями?
3. Хто має нести відповідальність за цифрову безпеку в соціальних мережах?

РОЗДІЛ 7 ЗЕЛЕНІ ДІАЛОГИ: ЕКОЛОГІЧНЕ ГРОМАДЯНСТВО

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Знання:

- ✓ Критичне розуміння глобальних екологічних проблем, таких як наслідки зміни клімату, а також стратегій адаптації та пом'якшення цих наслідків «знизу вгору», які можна застосувати на місцевому рівні
- ✓ Знання лексики з теми уроку; узгодження прикметників з іменниками; відмінкові форми іменників

Навички:

- ✓ Розуміти основну думку тексту
- ✓ Будувати – усно та письмово – різні за жанром тексти
- ✓ Спільно розробляти (у команді) анкету щодо обізнаності про зміну клімату, аналізувати, інтерпретувати та презентувати результати українською мовою

Ставлення:

- ✓ Відповідальність та громадянська позиція щодо впливу людини на довкілля

Цінності:

- ✓ Цінувати права людини, зокрема свободу думки

Передісторія

Останнім часом погода у світі часто змінюється. Швидко змінюються періоди сильної спеки, холоду, трапляються раптові повені. Клімат змінюється, і це помітно як у Європі, так і в Україні. Погода стає дедалі непередбачуванішою.

Ми, студенти університету Новаленд, є частиною дружньої університетської спільноти. Кожен із нас відчуває зміни клімату по-своєму, але діяти маємо разом. Група студентів є учасниками Молодіжної кліматичної лабораторії нашого університету. Завдання лабораторії — з'ясувати, як кліматичні зміни впливають на життя міста, та знайти рішення для покращення ситуації.

Щоб зменшити негативний вплив зміни клімату, студенти мають відповісти на запитання: як пристосуватися до цих змін і як зменшити їхній негативний вплив на місто. Університет може запропонувати багато рішень: заохочення до використання чистої енергії, розробку нових технологій і матеріалів, що розкладаються в природі, контроль за сортуванням сміття, зменшення кількості автомобілів на дорогах і популяризацію велосипедних поїздок тощо.

Також студенти мають працювати з населенням, пояснюючи, чому вже сьогодні важливо берегти природу. Навіть маленькі кроки можуть допомогти змінити ситуацію та врятувати світ.

А. ЧИТАННЯ, ЛЕКСИКА ТА АУДІОВАННЯ

А.І. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст

Вплив кліматичних змін на здоров'я та довкілля

Зміна клімату є проблемою сьогодення. Уже зараз змінюються погодні умови та екосистеми. Почастішали періоди спеки та повені, змінилася кількість опадів, посилилися посухи й зсуви ґрунтів. Європа нагрівається швидше, ніж багато інших континентів.

Згідно зі «Звітом про Європу 2024 р., проведеним журналом Lancet Countdown on Health and Climate Change», середня температура в Європі зросла приблизно на 2,2 °C порівняно з доіндустріальним рівнем, порівняно з 1,3°C у світі. Дослідники зазначають, що південь і центр континенту стають значно сухішими, тоді як північ усе частіше потерпає від злив і повеней.

Європейське агентство з охорони навколишнього середовища (ЄАОС) попереджає, що ці зміни негативно впливають не лише на здоров'я людей, а й на всю екосистему: зникають окремі види рослин і тварин. Посухи спричиняють пожежі, які знищують гектари лісів. Також зростає дефіцит питної води, що шкодить як людям, так і природі.

Зміни клімату негативно впливають і на здоров'я людини. Спека стає інтенсивнішою та триває довше. Це має шкідливі наслідки для організму. Так, у період з 1980 по 2022 рік через екстремальні погодні явища, зокрема спеку та повені, зросла смертність населення. Це пов'язано зі збільшенням захворювань серцево-судинної системи, особливо серед людей похилого віку, дітей та осіб із хронічними захворюваннями.

Зміна клімату також погіршує якість повітря. Високі температури та застій повітря сприяють зростанню рівня приземного озону (O₃). Це призводить до загострення астми, бронхіту тощо. Всесвітня організація охорони здоров'я повідомляє, що тепліші й вологіші умови впливають на поширення хвороб, що передаються через комах. Наприклад, кліщі переносять хворобу Лайма, а комарі — малярію або вірус Західного Нілу, оскільки м'якші зими дозволяють їм виживати та розмножуватися далі на північ.

Водні системи також перебувають під загрозою. Посуха знищує джерела, що наповнюють річки й озера. Дефіцит води та повені також підвищують ризик забруднення питної води й поширення хвороб, що передаються через воду. Це такі хвороби, як лептоспіроз і діарейні інфекції.

Продовольчі водні системи перебувають під загрозою. Тривалі посухи та екстремальні опади можуть знищити врожаї та зменшити їхню продуктивність, що може призвести до продовольчої кризи.

Нарешті, дедалі більше уваги приділяють впливу зміни клімату на психічне здоров'я. Люди, які постраждали від повеней, пожеж або екстремальної спеки, часто зазнають психологічних травм.

Отже, наслідки зміни клімату вже помітніші й дедалі сильніші. Вони впливають на природні системи, економіку, а також на фізичне й психічне здоров'я людей.

Подумайте над запитаннями:

Які проблеми, пов'язані зі зміною клімату, є актуальними для університетів?
Чому ці проблеми важливі?

2. Прочитайте текст ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

1. За останні роки більшість смертей від екстремальної погоди в Європі була через повені
 - A) Так
 - B) Ні
2. Посуха та спека є проблемою на півдні і в центрі Європи, а сильні дощі і повені - на півночі
 - A) Так
 - B) Ні
3. Зростання температури повітря допомогло зменшити його забруднення
 - A) Так
 - B) Ні
4. Проблеми з водою стосуються тільки сільського господарства і мало впливають на людей
 - A) Так
 - B) Ні
5. Кліматичні зміни негативно впливають на сільське господарство
 - A) Так
 - B) Ні

А.ІІ. ЛЕКСИКА

1. Зіставте ключові терміни з їхніми визначеннями

1. Наслідки змін клімату	A. Зусилля щодо обмеження причин
2. Адаптація до зміни клімату	B. Умови життя, що забезпечують фізичний, психічний та соціальний добробут
3. Пом'якшення змін клімату	C. Довго немає дощу, мало води.
4. Добробут людей	D Процес пристосування людини до кліматичних змін.
5. Посухи	E. Вплив зміни клімату на людей і природу

2. Заповніть пропуски словом/словосполученням зі списку.

Список слів: води, температури, серйозні, уразливі, громади.

У світі є (1) _____ проблеми, пов'язані зі зміною клімату. Середні (2) _____ зростають, тому частіше виникає спека, посуха та пожежі. Це шкодить природі та людям.

Через зміни клімату одним людям не вистачає (3) _____, а інші страждають від повеней. Прибережні (4) _____ дуже (5) _____ до штормів.

Ключі до відповідей:

1	2	3	4	5
серйозні	температури	води	громад	уразливі
	ри		и	

ЗАМОК І

Сценарій: Ви та ваша команда з Молодіжної лабораторії, яка займається проблемами зміни клімату, готуєте виставку під назвою «Наш клімат, що змінюється». У середині цифрової лабораторії знаходиться сховище, де зберігаються ключові кліматичні дані з вашого регіону, але воно замкнене! Щоб відкрити його, ви повинні правильно відповісти на запитання нижче, спираючись на текст вище. Кожна правильна відповідь містить цифру. Додайте чотири цифри разом, щоб отримати код доступу, який відмикає сховище.

Підказки

Підказка 1: (Цифра 1)

Аналізуючи кліматичні карти, ваша група помічає, що кількість опадів по всій Європі змінилася. Яке твердження найкраще описує цю ситуацію?

- A) Усі європейські регіони стають більш вологими – 4
- B) Кількість опадів зменшилася скрізь, крім гірських районів – 2
- C) Південні та центральні райони стають сухими, а північні регіони стикаються з сильними опадами – 7
- D) Рівень опадів залишається стабільним протягом останніх десятиліть – 6

Підказка 2: (Цифра 2)

Ваша група провела опитування. Більшість ваших респондентів найбільше турбується про дефіцит води. Який із прочитаних факторів найкраще пояснює це занепокоєння?

- A) Посухи та нерегулярні опади посилюють конкуренцію за прісну воду – 9
- B) Водний стрес переважно впливає на північну Європу, тому це не є великою проблемою – 1
- C) Дефіцит води в основному спричинений промисловими відходами – 3
- D) Люди в містах мають необмежений доступ до ґрунтових вод – 8

Підказка 3: (Цифра 3)

Ваша група розробляє інфографіку про вплив зміни клімату на здоров'я. Що б ви обрали?

- A) Спека є однією з найсмертоносніших кліматичних небезпек у Європі – 6
- B) Холодні зими зараз спричиняють більше смертей, ніж спека – 1
- C) Шторми є основною причиною збільшення кількості госпіталізацій – 4
- D) Інфекції, які поширюються через комах або кліщів, зникають через коротші зими – 2

Підказка 4: (Цифра 4)

Декан Новаленду просить вашу групу написати коротку заяву про вплив зміни клімату на психіку людини. Яке речення точно передає ідею тексту?

- A) Зміна клімату впливає лише на фізичне здоров'я, а не на емоційне благополуччя – 3
- B) Люди можуть відчувати тривогу та стрес після екстремальних погодних умов – 5
- C) Вплив на психічне здоров'я повністю зрозумілий – 1
- D) Тільки люди похилого віку вразливі до психологічного стресу від зміни клімату – 9

Кодове поле

Введіть код: [_ _ _]

А.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте текст «Кліматична криза. Точка неповернення».

Кліматична криза. Точка неповернення

Кліматична криза — одна з найбільших проблем сучасного світу. Вона проявляється у глобальному потеплінні, екстремальних погодних явищах, таненні льодовиків і підвищенні рівня світового океану.

Кліматична криза по-різному впливає на бідні та багаті країни, хоча її причини мають глобальний характер.

У бідних країнах наслідки кліматичної кризи є особливо руйнівними. Посухи, повені, урагани та нестача води загрожують життю людей, адже добробут громад часто залежить від сільського господарства. Через слабку інфраструктуру та обмежені фінансові

ресурси ці країни не можуть ефективно адаптуватися до змін клімату, що призводить до голоду та вимушеної міграції.

У розвинених, багатих країнах кліматична криза також відчутна, однак її наслідки часто пом'якшуються завдяки сучасним технологіям і системам захисту.

Виникає парадокс: розвинені країни найбільше забруднюють довкілля, а найбільше страждають бідні країни.

Таким чином, кліматична криза поглиблює глобальну нерівність: ті, хто найменше спричинив проблеми, часто найбільше від неї страждають.

У природі існують так звані «точки неповернення» — це межі, після яких зміни стають незворотними, і повернути їх у екосистемах неможливо або майже неможливо.

Запитання для обговорення:

Які країни — багаті чи бідні — впливають на зміни клімату? Які країни найбільше страждають від зміни клімату і чому? Наведіть приклади змін в природі, які можуть призвести до катастрофи, якщо хоч трохи зміниться клімат? Наприклад: танення льодовиків, вирубка лісів, нагрівання океанів.

2. Прослухайте аудіо «Кліматична криза. Точка неповернення» ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

1. Автор стверджує, що глобальні кліматичні зміни вплинуть як на бідні, так і на багаті країни

A) Так

B) Ні

2. Згідно з текстом, кліматичні зміни можна передбачити з абсолютною точністю

A) Так

B) Ні

3. Підвищення рівня моря може спричинити значні руйнування в прибережних містах через сильніші штормові хвилі

A) Так

B) Ні

4. «Точки неповернення» в кліматичній системі — це незначні зміни, які легко можна повернути назад

A) Так

B) Ні

5. Розширення арктичних льодовиків у Європі є прикладом кліматичної точки неповернення

A) Так

B) Ні

3. Прослухайте аудіозапис «Рішення кліматичних проблем».

Рішення кліматичних проблем

Я хочу розповісти вам про одну з телевізійних програм, присвячену креативним і практичним ідеям боротьби зі зміною клімату. Вона зосереджується не на страхах і відчаї, а на надії та переконанні, що ще є час для вирішення глобальних проблем. Ведучий наголошує на важливості малих, але дієвих рішень, які справді змінюють життя людей.

Серед простих і водночас ефективних прикладів є очищення морського дна за допомогою розведення морських огірків, які природним чином очищують океан.

Альтернативою пластику можуть стати кокоси та матеріали на їх основі. Таких рішень існує багато, і вони доводять, що корисні ідеї можуть з'являтися в найнесподіваніших місцях.

Окрему увагу в програмі приділено громадським організаціям, які привертають увагу до екологічних проблем, пов'язаних зі зміною клімату. Ведучий зазначає, що ці організації часто не мають значного фінансування і працюють на волонтерських засадах, але їхній внесок у збереження природи є надзвичайно важливим.

Водночас у програмі підкреслюється, що підходи «згори вниз» також є ефективними. Йдеться про проекти, які реалізують уряди, міжнародні організації та наукові установи.

Основна ідея телепрограми полягає в тому, що звичайні люди вже створюють інноваційні рішення, які реально впливають на усвідомлення суспільством кліматичної загрози. Саме громадські ініціативи за підтримки місцевої влади можуть допомогти вирішити багато екологічних проблем.

Надайте відповіді на запитання:

Чи можете ви навести приклад нестандартного, креативного рішення проблеми зміни клімату? Як воно працює і чому, на вашу думку, воно є ефективним?

Як ви вважаєте, як краще вирішувати проблеми зміни клімату: через рішення «згори вниз» (державні програми, нові технології) чи через малі дії «знизу вгору» (ініціативи громад, щоденні дії людей)? Поясніть свою думку та наведіть приклад.

4. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

1. Яка головна думка програми «Кліматичні рішення»?
 - А) розповісти про світові політичні конфлікти
 - В) показати прості й креативні рішення щодо захисту довкілля
 - С) аналізувати провали міжнародних кліматичних угод
 - D) необхідність читання наукових лекцій про клімат
2. Що означає фраза «не падати духом»?
 - А) ігнорувати проблему
 - В) на деякий час відкласти негатив і почати діяти
 - С) не піднімати це питання для обговорення
 - D) не говорити про складні теми
3. Чому ведучий згадує морські огірки та кокоси?
 - А) щоб показати важливість морської їжі
 - В) щоб пожартувати
 - С) щоб показати, що рішення можуть бути несподіваними
 - D) щоб довести, що старі методи кращі
4. Чому важливі ініціативи місцевих громад?
 - А) вони мають більше грошей
 - В) вони популярніші за міжнародні
 - С) вони замінюють державну політику
 - D) вони можуть реально допомагати навіть без фінансової підтримки
5. Що характерно для підходів «згори вниз»?
 - А) їх роблять окремі люди
 - В) їх реалізують уряди та наукові організації
 - С) вони стосуються лише відновлюваної енергії
 - D) їх легко впровадити

ЗАМОК II

Сценарій: Ви приєдналися до міжнародної молодіжної ініціативи, яка виступає за захист водних ресурсів у зв'язку з кліматичними змінами. Щоб отримати доступ до платформи прийняття рішень, потрібно розблокувати систему.

Ваше завдання — зіставити висловлювання активістів із правильним змістом. Кожному номеру відповідає літера, яка формує код замка.

Замок відкриється лише тоді, коли всі відповіді будуть правильно зіставлені!

Термін	Визначення
1. Місцеві жителі протестують проти забруднення річки промисловими відходами	A. Громадянська участь у захисті довкілля
2. Громадська організація вимагає скорочення викидів, що впливають на танення льодовиків	B. Реакція на кліматичні зміни через політику сталого розвитку
3. Уряд впроваджує систему економії води під час періодів посухи	C. Адаптація до кліматичних змін
4. Молодь організувала кампанію за збереження доступу до чистої питної води	D. Захист водних ресурсів

В. ЧИТАННЯ, ГРАМАТИКА ТА АУДІОВАННЯ

I. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте статтю про пом'якшення наслідків впливу кліматичних змін та адаптацію суспільства до них.

Пом'якшення наслідків впливу кліматичних змін та адаптація суспільства до їхніх наслідків – це дві взаємопов'язані стратегії боротьби зі зміною клімату.

Пом'якшення наслідків впливу кліматичних змін – це зусилля, спрямовані на скорочення викидів, що спричиняють глобальне потепління.

Адаптація передбачає пристосування людей і навколишнього середовища до наслідків зміни клімату. Разом ці підходи створюють подвійний захист: пом'якшення, спрямоване на запобігання посиленню зміни клімату, і адаптація, що допомагає громадам пристосуватися до наслідків, яких уже неможливо уникнути.

Пом'якшення зміни клімату – це дії, які допомагають зменшити її наслідки. Основна причина – це гази, які затримують тепло. Ці гази з'являються внаслідок діяльності людини.

Ми можемо діяти двома способами: зменшувати викиди газів або посилювати природні й технічні процеси, які поглинають ці гази. Скоротити викиди газів у повітря можна лише за допомогою «зеленої» енергії: сонця, вітру, атомної енергії. Також зберегти чисте повітря допоможуть ліси, тому уряд має піклуватися про них: забороняти вирубку дерев, саджати нові ліси.

Навіть якщо люди зменшать викиди газів, планета все одно відчуватиме наслідки. Температура повітря підвищується, рівень моря зростає, посилюються опади або з'являється посуха. Люди мають пристосуватися до нових умов. І роблять це по-різному: дехто саджає дерева, відновлює ліси, дехто вирощує нові сорти рослин, що витримують посуху.

Але краще заздалегідь готуватися до змін клімату. Наприклад, через посуху гинуть рослини, і ліси зменшуються. Люди розуміють наслідки, які можуть спричинити

кліматичні зміни, тому починають висаджувати дерева та займатися селекцією. Це, на думку громади, має захистити від забруднення повітря.

Мета зменшення викидів — зупинити зростання шкідливих газів у повітрі, а за можливості, зменшити їх викиди. Як це можна зробити? Контроль над викидами газів у повітря має здійснювати не тільки уряд, а й громадські організації. Майбутнє планети в наших руках. Бережімо Землю!

Надайте відповіді на запитання:

Якби ваш університет міг розробити проєкт, в якому б запропонував ідеї щодо зменшення ризиків впливу зміни клімату на життя громади, що, на вашу думку, він зробив би? Поясніть свою відповідь.

2. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

1. Чим відрізняється пом'якшення змін клімату від адаптації?
 - А) пом'якшення змін клімату викидів стосується короткострокових дій суспільства, адаптація – довгострокові дії
 - В) пом'якшення впливу змін клімату допомагає долати їхні наслідки
 - С) адаптація запобігає викидам
 - Д) обидва методи потрібні тільки після природних катастроф.
2. Як взаємодіють між собою зменшення викидів газу і адаптація?
 - А) зменшення викидів газу потрібне лише тоді, коли адаптація не працює
 - Д) адаптація не потрібна, якщо зменшення викидів повністю усунуто
 - С) це конкуренти, і вони потребують окремих грошей
 - Д) це два методи, які доповнюють один одного і працюють разом.
3. Як зменшення шкідливих викидів впливає на накопичення газів у повітрі?
 - А) більше викопного палива і переробка сміття сприяє зменшенню впливу викидів
 - В) знищення кількості фабрик і заводів
 - С) зменшення викидів і збільшення «газових сховищ»
 - Д) охолодження повітря хімічними спреями
4. Що НЕ є прикладом зменшення впливу викидів на природне середовище?
 - А) заміна вугілля на сонячну і атомну енергію
 - В) захист лісів від вирубки
 - С) будівництво каналів
 - Д) будівництво нових мегаполісів
5. Про які негативні зміни клімату йдеться у тексті:
 - А) збільшення повенів
 - В) підвищення рівня моря
 - С) забруднення води
 - Д) посухи та забруднення повітря

В.ІІ. ГРАМАТИКА

1. Розкрийте дужки.

Мета університетів – це (1) _____ (якісний) підготовка спеціалістів. Вона поєднує якісну освіту, наукові дослідження та формування самостійної, творчої особистості, готової дбати про життя (2) _____ (суспільство).

Освіта відіграє (3) _____ (важлива) роль у житті людини. Саме висококваліфіковані спеціалісти здатні змінити ставлення людей до (4)

_____ (екологія). Молоді люди, які здобули освіту еколога, мають присвятити життя збереженню довкілля: допомагати (5) _____ (природа).

2. Вставте на місці пропусків одне словосполучення з банку слів.

Людина повільно знищує природу, а разом із нею і саму себе. Ми приручили атомну енергію, освоїли космос і зробили чимало інших відкриттів, свідомо поставили під загрозу майбутнє поколінь. Чого очікувати перш (1) _____

Деякі вчені вважають 2) _____ коли навчилися добувати вогонь. Тоді і відбувалася на Землі перша екологічна катастрофа: величезні ліси огорнуло полум'я. Разом із лісами загинули і тварини. З того часу людину не зупинити. Кожне покоління створює нові (3) _____. У результаті було зруйновано 20% екосистем. За останні десятиліття ця цифра катастрофічно зросла (4) _____. Зменшення озонового шару планети, скорочення запасів корисних копалин, забруднення нафтою Світового океану – (5) _____ які мають глобальний вимір.

Банк слів:

- A) за все?
- B) і становить вже 64%
- C) що людина постала проти природі близько 10-12 тис. років тому
- D) І нові екологічні проблеми, які йому вже не здолати
- E) ось далеко не повний перелік основних екологічних проблем світу
- F) які взялися за пошук

ЗАМОК III

Сценарій: Молодіжна екологічна ініціатива створює освітній модуль про кліматичні зміни та захист водних ресурсів. Документ захищено кодом доступу.

Ваше завдання — вставити правильні слова у речення. Запишіть перші літери правильних відповідей, щоб отримати код.

Банк слів: посуха, вода, клімат, річка, ресурси, забруднення, екологія

Завдання:

1. Тривала _____ призводить до нестачі питної води в багатьох регіонах.
2. Чиста _____ є основою життя та здоров'я населення.
3. Зміна _____ впливає на глобальні погодні умови.
4. Місцева громада виступає за захист _____ від промислового забруднення.
5. Сталий розвиток передбачає раціональне використання природних _____.

В. III. АУДІЮВАННЯ

1. Прослухайте текст про проєкт «Природа, яка зберігає здоров'я на Борнео».

Природа, яка зберігає здоров'я на Борнео

Ліси в індонезійській частині Борнео відіграють ключову роль у боротьбі зі зміною клімату, адже вони поглинають значні обсяги вуглецю.

До запуску проєкту «Природа, яка зберігає здоров'я» багато селян вирубували дерева, щоб заробити на деревині або розширити площі для сільського господарства.

Проєкт поєднує охорону здоров'я та збереження лісів: місцеві громади отримують доступ до медичних послуг, а натомість зобов'язуються припинити незаконну вирубку лісу. Клініка створює фінансові стимули громади, надаючи безкоштовні або доступні медичні послуги, що мотивує населення зберігати ліси.

Сільські ідентифікаційні картки допомагають організувати систему охорони здоров'я: вони підтверджують участь жителів у програмі та дають доступ до медичних

послуг і фінансових стимулів. Крім того, у програмі діє система оплати за саджанці: громади отримують кошти за посаджені дерева. За саджанцями доглядають селяни. Це позитивно впливає на відновлення лісу.

Від початку реалізації програми спостерігаються позитивні екологічні зміни: відновлення лісового покриву, зменшення ерозії ґрунту та покращення стану водних ресурсів. Проєкт має й соціальні переваги, особливо для жінок та дітей: доступ до медичних послуг підвищує якість життя, покращує здоров'я дітей та створює додаткові джерела доходу.

Програми, що пропонують екологічні та соціальні ініціативи, часто є ефективнішими за суворі заборони чи покарання, оскільки вони мотивують людей добровільно зберігати природу, замість того, щоб діяти лише під загрозою штрафів. Модель проєкту «Природа, яка зберігає здоров'я» ілюструє підхід «знизу вгору»: громади самі беруть участь у прийнятті рішень та охороні ресурсів. Це забезпечує довгострокову ефективність порівняно з директивними заходами «зверху вниз».

Подумайте над відповідями на запитання:

Чому ліси в індонезійській частині Борнео були особливо важливими в боротьбі зі зміною клімату?

Чому селяни вирубували дерева до запуску проєкту «Природа, яка зберігає здоров'я»?

Який зв'язок між місцевою охороною здоров'я та вирубкою лісів?

Як клініка фінансово стимулює громади до припинення незаконної вирубки лісу?

Яку роль відіграють сільські ідентифікаційні картки в системі охорони здоров'я, що використовується в програмі «Природа, яка зберігає здоров'я»?

2. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

1. Чому ліси індонезійської частини Борнео були важливими у боротьбі зі зміною клімату?
 - A) Вони є головним джерелом туристичних доходів
 - B) Вони поглинають значну кількість вуглекислого газу та регулюють клімат
 - C) Вони використовуються лише для сільського господарства
 - D) Вони не мають значного екологічного значення
2. Чому селяни вирубували дерева до запуску проєкту «Природа, яка зберігає здоров'я»?
 - A) Через високий попит на екологічний туризм
 - B) Через потребу в землі для ведення сільського господарства та доходу
 - C) Через державну програму переселення
 - D) Через заборону на використання лісу
3. Який зв'язок між місцевою охороною здоров'я та вирубкою лісів?
 - A) Вирубка лісів покращує доступ до медичних послуг
 - B) Здоров'я населення не залежить від стану довкілля
 - C) Збереження лісів сприяє кращому здоров'ю через чистіше повітря та воду
 - D) Ліси впливають лише на економіку регіону
4. Як клініка фінансово стимулює громади припинити незаконну вирубку лісу?
 - A) Виплачує компенсації за кожне посаджене дерево
 - B) Надає доступ до безкоштовних ліків і медичних послуг за умови збереження лісу
 - C) Штрафує за вирубку дерев
 - D) Організовує платні освітні курси

5. Яку роль відіграють сільські ідентифікаційні картки в програмі «Природа, яка зберігає здоров'я»?
- A) Вони дозволяють отримати доступ до соціальних мереж
 - B) Вони використовуються для контролю міграції населення
 - C) Вони забезпечують доступ до медичних послуг за умови участі в охороні лісу
 - D) Вони замінюють паспорти громадян

3. Прослухайте текст «Плаваючі сонячні електростанції»

Плаваючі сонячні електростанції

Плаваючі сонячні електростанції – це сонячні панелі, які розміщують на озерах або у відкритому морі. Ідею такої технології розробив Бйорге Бйорніклет, який давав інтерв'ю, перебуваючи безпосередньо на одній із таких установок в Албанії. Панелі встановлюють на гідроеластичних мембранах, натягнутих на круглі плаваючі кільця.

Кожна плаваюча платформа здатна виробляти майже 2 мегавати енергії у піковий сонячний день. Однією з переваг такої системи є те, що вона використовує простір, непотрібний для сільського господарства, на відміну від наземних сонячних ферм. На запитання одного спікера про можливість впливу на риб було зазначено, що така технологія не становить для них загрози.

Подібна технологія застосовується і для плаваючих вітряних турбін, які є ефективними на глибоких водах із сильними та стабільними вітрами, де встановлення стаціонарних конструкцій є неможливим. Ведучий програми зазначає, що креативні та нестандартні кліматичні рішення, такі як плаваючі сонячні електростанції, заслуговують на увагу.

Водночас великі інженерні проекти, реалізовані вченими та компаніями, є прикладом підходів «зверху вниз», тоді як методи «знизу вгору» сприяють локальному схваленню та впровадженню інновацій на рівні громад, що робить їх більш стійкими та ефективними в довгостроковій перспективі

Надайте відповіді на запитання:

Яка головна ідея проекту «Плаваючі сонячні електростанції»?

У чому перевага плаваючих сонячних проектів порівняно з наземними сонячними фермами?

Що означає фраза «мислити нестандартно» в обговоренні?

С. МОВЛЕННЯ

Університет Новаленду нещодавно приєднався до міжнародної студентської організації «Люди, які рятують світ» — програми, що розповідає про реальні історії та креативні рішення для подолання наслідків кліматичних змін. Вас обрали представником університету, щоб ви змогли розповісти про заходи, де вирішувалися вами проблеми, пов'язані з усуненням негативних наслідків кліматичних змін.

Зверніть увагу на структуру доповіді.

1. Вступ. Презентуйте захід і поясніть, чому його запровадили у вашому університеті.

Обсяг: 2–3 речення

Мовленнєві моделі:

Наш університет нещодавно запровадив...

Цю ініціативу було започатковано у відповідь на...

В останні роки ми стикалися з... (наприклад, підвищенням температури / частими повеннями).

Мета проекту полягає в тому, щоб...

2. Основна частина. Надайте чітке уявлення про захід. Поясніть, що він включає, як він функціонує та хто бере участь.

Обсяг: 1 абзац (5-6 речень).

Мовленнєві моделі:

Захід включає / складається з / зосереджується на...

Він працює так...

Система дозволяє нам...

Студенти та персонал беруть участь ...

3. Переваги – Позитивний вплив

Виділіть переваги або досягнення заходу: екологічні, соціальні, фінансові чи освітні.

Обсяг: 1 абзац (5-6 речень).

Мовленнєві моделі:

Одна з головних переваг полягає в тому, що...

Це допомагає / сприяє / призводить до...

В результаті...

Це призвело до помітного покращення...

4. Недоліки – Проблеми чи обмеження

Обсяг: 1 абзац (5-6 речень).

Мовленнєві моделі:

Однак, деякі проблеми все ще існують.

Один недолік полягає в тому, що...

Може бути досить дорого...

Підтримка системи вимагає...

Незважаючи на ці проблеми, результати загалом були позитивними.

5. Висновок – Роздуми та бачення майбутнього

Завершіть свою розповідь перспективним коментарем.

Обсяг: 1 абзац (3-4 речення).

Мовленнєві моделі:

Підсумовуючи, можу зауважити, що цей проект показує, що...

Наша наступна мета –...

Якби інші установи наслідували наш приклад, ми могли б...

Навіть невеликі дії можуть мати значний результат.

Ця ініціатива доводить, що зміни починаються прямо тут, в університеті.

Рольова гра.

Потрібно розділитися на групи по 2 особи. Оберіть одну із запропонованих ситуацій і розіграйте діалог.

Ваша мета: висловити та аргументувати власну позицію щодо зміни клімату на Середземномор'ї.

1. Студент А: Ви - екологічний активіст, який попереджає про посилення посух, лісових пожеж і дефіциту води в Середземноморському регіоні. Поясніть, чому необхідно терміново скорочувати викиди та змінювати політику використання водних ресурсів.

Студент В: Ви - представник аграрного бізнесу. Ви стурбовані економічними втратами через кліматичні обмеження. Поясніть свою позицію та важливість збереження стабільного виробництва.

2. Студент А: Ви - науковець-кліматолог, який досліджує підвищення температури та зниження рівня опадів у Середземномор'ї. Поясніть наукові докази кліматичних змін та їхні наслідки для регіону.

Студент В: Ви - представник туристичної індустрії. Ви вважаєте, що кліматичні зміни перебільшуються і можуть негативно вплинути на економіку туризму. Поясніть свою позицію.

3. Студент А: Ви - мешканець прибережного міста, яке потерпає від підвищення рівня моря. Поясніть, як кліматичні зміни впливають на ваше життя та інфраструктуру.

Студент В: Ви - міський планувальник. Ви вважаєте, що адаптація важливіша за паніку. Поясніть заходи адаптації, які може впровадити місто.

4. Студент А: Ви - представник екологічної організації, яка бореться за збереження водних ресурсів у Середземномор'ї. Поясніть важливість раціонального використання води.

Студент В: Ви - представник промислового сектору. Ви вважаєте, що жорсткі екологічні норми можуть зашкодити економіці. Аргументуйте свою позицію.

5. Студент А: Ви - молодіжний активіст, який закликає уряди Середземномор'я до спільних дій проти кліматичних змін. Поясніть важливість міжнародної співпраці.

Студент В: Ви - урядовий радник. Ви вважаєте, що кожна країна повинна самостійно вирішувати свої кліматичні проблеми. Поясніть свою позицію.

ЗАМОК IV

Сценарій: Щоб розблокувати наступний розділ завдання, вам потрібно розгадати 4 загадки. Кожна загадка описує особливість одного із заходів університету Новаленду (адаптація або пом'якшення негативних наслідків змін клімату). Для кожної загадки виберіть правильний варіант із чотирьох. Кожному правильному варіанту присвоюється цифра (показана у варіантах). Додайте їх, щоб отримати код замка. Введіть число як код замка.

Загадка 1

За допомогою цього відбувається зниження температури в будівлі, покращується ізоляція, створюються приємні навчальні простори, хоча це вимагає регулярного обслуговування та фінансових витрат на встановлення.

- А) встановлення сонячної енергії – 1
- В) зелені дахи на будівлях корпусів університету – 2
- С) велосипедні доріжки – 3
- Д) програма переробки сміття – 4

Загадка 2

Цей підхід запобігає затопленню корпусів університету, а також використовує особливі поверхні та дощові сади. Його модернізація є дорогою та потребує ретельного проектування.

- А) інфраструктура, стійка до повеней (підняті пішохідні доріжки, пористе покриття) – 5
- В) термостійкі навчальні зони на відкритому повітрі – 6
- С) сонячні панелі на дахах – 7
- Д) переробка сміття – 8

Загадка 3

Це скорочення викидів вуглецю, постачання електроенергії до корпусів університету. Це зменшує залежність від викопного палива, але потребує значних коштів на будівництво та постійне обслуговування.

- А) зелені дахи – 9
- В) велосипедні доріжки – 1
- С) сонячна енергія – 2

D) термостійкі відкриті зони – 3

Загадка 4

Ця програма спрямована на зменшення кількості сміттєзвалищ, заохочує повторне використання. Успіх залежить від зміни культури та постійної інформаційної роботи.

A) стала мобільність – 4

B) інфраструктура, стійка до повеней – 5

C) установка сонячних панелей – 6

D) програма безвідходного виробництва – 7

Г. ПИСЬМО

Завдання: Ви берете участь в університетському заході *«Бережімо природу і піклуймося про неї»*. Мета заходу – підвищення обізнаності студентів і учнів шкіл; заклик до реальних дій із збереження природи.

Ваше завдання — написати пост для соціальних мереж (у стилі Instagram, Facebook або Telegram) обсягом *120–150 слів* із закликом взяти участь у заході.

ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ

Подивіться вступне відео ще раз.

Ви учасник студентської міжнародної екологічної організації. Маєте завдання дослідити, як жителі вашого міста ставляться до проблем, пов'язаних зі зміною клімату. Які негативні наслідки вони вже спостерігають. Створіть опитувальник, проаналізуйте результати і зробіть висновок.

Підготуйте короткий, зрозумілий опитувальник (8-10 запитань) для жителів міста. Опитування має охоплювати п'ять напрямів:

1. Чи помічають жителі міста кліматичні зміни?
2. Якщо так, то які заходи вони помічали від влади та громади, щоб запобігти екологічним проблемам?

3. Особисті та колективні дії

4. Які ідеї можуть запропонувати жителі міста?

5. Демографічні дані – вікова група та стать

Рекомендації для формулювання питань:

- Використовуйте просту, нейтральну та зрозумілу лексику
 - Поеднуйте типи питань: Вибір із кількох варіантів (кількісні дані), Шкала Лайкерта (наприклад, від 1 «повністю не згоден» до 5 «повністю згоден»)
- Коротка відповідь, Загальна кількість питань – 8-12.

Додайте короткий вступ до вашого он-лайн посту:

- Мета опитування
- Анонімність і конфіденційність відповідей
- Як будуть використані результати (для навчальних та просвітницьких цілей)

ДИСКУСІЯ ТА РЕФЛЕКСІЯ

- Що нового ви дізналися про проблеми, пов'язані зі зміною клімату?
- Який вид комунікації (читання, слухання, аудіювання, мовлення) найбільше допомог вам зрозуміти, як комунікація може впливати на дії інших заради збереження природи, і чому?
 - Які заходи, спрямовані на збереження природи, на вашу думку, є дієвими у вашій громаді? Опишіть їх.

РОЗДІЛ 8

СПРАВЕДЛИВІСТЬ У НАШИХ РУКАХ: СПРАВЕДЛИВІ ДІЇ У ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Знання:

- ✓ Описувати функції законів та правил у забезпеченні справедливості, рівності та громадського порядку в демократичних суспільствах
- ✓ Будувати прості та складні речення
- ✓ Використовувати особисті займенники
- ✓ Визначати ключові принципи, пов'язані з громадянською відповідальністю, верховенством права та доступом до правосуддя

Навички:

- ✓ Використовувати українську мову для висловлення, обґрунтування та критичної оцінки позицій, пов'язаних з правосуддям, законом та громадянськими обов'язками, в усній та письмовій формі
- ✓ Аналізувати правові, етичні дилеми та пропонувати обґрунтовані, демократичні рішення, використовуючи відповідну юридичну та громадянську лексику

Ставлення:

- ✓ Демонструвати відкритість, справедливість та відповідальність під час обговорення суперечливих або делікатних питань, пов'язаних з правосуддям, виявляючи повагу до різноманітних думок та демократичних цінностей

Цінності:

- ✓ Пропагувати та відстоювати активне громадянство, верховенство права та рівне правосуддя у своєму університеті чи місцевій громаді через змістовні громадянсько-орієнтовані дії та комунікацію

Передісторія

У демократичному суспільстві висловлюватися – це не просто право, а й обов'язок. За допомогою слів людина виражає супротив несправедливості, пропонує рішення або надихає на колективні дії, хоча публічні виступи ніколи не бувають легкими, особливо коли є емоційне вираження ставлення людини до певної події або питання.

Нещодавно ваша громада зіткнулася з обговоренням молодіжної політики: одні громадяни мовчали, інші висловлювалися, а окремі епізоди дебатів поширилися в соціальних мережах. Сформувався конфлікт у громаді.

Як член команди громадянських спікерів Новаленду, ви маєте дослідити стан проблеми та розробити переконливу промову, засновану на фактах, прикладах і демократичних цінностях. Ваша промова буде виголошена на Громадському дискусійному форумі Новаленду, де воно має спонукати людей до співпраці. Демократія починається, коли ви висловлюєтеся.

А. ЧИТАННЯ, ЛЕКСИКА ТА АУДІОВАННЯ

А.1. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст.

Для чого потрібні закони та справедливість?

Закони — це правила, які встановлює держава. Вони допомагають людям жити разом мирно та справедливо. Без законів у суспільстві може виникнути безлад: люди можуть ображати одне одного, не поважати чужу власність або чинити несправедливо. Закони захищають права кожної людини: і дитини, і дорослого, і чиновника, і простого громадянина.

Справедливість — це принцип, за яким кожен отримує те, на що заслуговує. Якщо хтось постраждав, він має право на захист і допомогу. У демократичних країнах суди вирішують суперечки і визначають покарання за порушення закону.

Громадянська відповідальність — це обов'язок кожної людини дотримуватися законів і поважати права інших. Наприклад, платити податки, голосувати на виборах, допомагати сусідам або захищати навколишнє середовище — усе це є громадянською відповідальністю.

Верховенство права означає, що всі люди рівні перед законом. Ні президент, ні відомий актор не стоять вище за закон. Це важливо для справедливого суспільства.

Доступ до правосуддя означає, що кожна людина може звернутися до суду за захистом. Але у багатьох країнах є проблеми: послуги юриста коштують дорого, судові процедури складні.

Обговоріть у парах:

Чи знаєте ви закон, який захищає ваші права?

Чи вважаєте ви, що всі люди рівні перед законом у вашій країні? Чому?

2. Прочитайте текст ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

1. Закони допомагають людям жити разом мирно
 - A) Так
 - B) Ні
2. Громадянська відповідальність - це лише обов'язок держави
 - A) Так
 - B) Ні
3. Верховенство права означає, що всі люди рівні перед законом
 - A) Так
 - B) Ні
4. Доступ до правосуддя завжди однаковий для всіх
 - A) Так
 - B) Ні
5. Кожна людина може зробити вчинок заради справедливості
 - A) Так
 - B) Ні

А.П. ЛЕКСИКА

1. Зіставте ключові терміни з їхніми визначеннями

1. Закон	A. Орган, що вирішує суперечки і карає за злочини
2. Справедливість	B. Правило, встановлене державою
3. Суд	C. Рівність і чесність у відносинах між людьми
4. Громадянин	D. Людина, яка має права та обов'язки в державі
5. Права	E. Свободи, які держава гарантує кожній людині

2. Заповніть пропуски правильною формою прикметника, узгоджуючи його з іменником за родом, числом і відмінком, використовуючи слова зі списку.

Список слів: я, ти, він, вона, ми.

1. ___ живу в місті Новаленд і дотримуюся законів.
2. ___ маєш право на справедливий суд.
3. ___ повідомив поліцію про порушення.
4. ___ є активним громадянином своєї громади.
5. ___ разом можемо змінити ситуацію на краще.

ЗАМОК I

Сценарій: У місті Новаленд сталася суперечка між двома сусідами через паркування. Щоб відкрити доступ до матеріалів справи, введіть 4-значний код. Код складається з правильних відповідей на 4 підказки.

Підказки

Підказка 1 (цифра 1)

Для чого потрібні закони?

- A) Щоб люди мовчали – 1
- B) Щоб суспільство жило мирно – 5
- C) Щоб держава заробляла гроші – 3
- D) Щоб карати всіх підряд – 2

Підказка 2 (цифра 2)

Що означає верховенство права?

- A) Президент стоїть вище закону – 2
- B) Всі люди рівні перед законом – 8
- C) Закони діють тільки для бідних – 1
- D) Судді вирішують все самостійно – 4

Підказка 3 (цифра 3)

Що таке громадянська відповідальність?

- A) Право нічого не робити – 1
- B) Обов'язок дотримуватися законів і поважати інших – 3
- C) Обов'язок слухати тільки своїх друзів – 6
- D) Заборона висловлювати думку – 2

Підказка 4 (цифра 4)

Як кожна людина може сприяти справедливості?

- A) Ігнорувати проблеми інших – 4
- B) Вчинити чесно та підтримати кривдженого – 2
- C) Скаржитися в соцмережах, не перевіривши факти – 1
- D) Звинувачувати всіх навколо – 6

А.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте текст «Навіщо нам закони?».

Навіщо нам закони?

Уявіть місто без правил. Машини їдуть, куди хочуть. Магазини не повертають гроші. Сусіди шумлять вночі. Ніхто не може поскаржитися, бо немає закону, який захищав би людей. Саме тому люди створили закони.

Закони — це правила, яких усі мають дотримуватися. Вони допомагають нам жити разом без конфліктів. Закони визначають, що можна робити, а що заборонено.

Є різні види законів. Кримінальні закони захищають нас від злочинів: крадіжок, насильства чи шахрайства. Цивільні закони допомагають вирішувати суперечки між людьми: наприклад, якщо хтось не виконав договір або пошкодив чужу власність.

У демократичних країнах закони приймають обрані парламентом депутати. Вони представляють голос народу. Якщо закон несправедливий, громадяни можуть вийти на мирний протест або звернутися до суду.

Закони захищають слабких. Вони дають кожній людині, незалежно від її доходу чи статусу, можливість отримати захист. Без законів панувала б лише сила. Тому ми всі маємо знати свої права і поважати права інших.

Питання для обговорення

Які переваги мають закони в суспільстві? Чи завжди люди дотримуються законів? Чому?

2. Прослухайте текст «Навіщо нам закони» ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

1. Закони допомагають людям жити разом без конфліктів.

А) Так

В) Ні

2. Кримінальні закони регулюють відносини між сусідами.

А) Так

В) Ні

3. У демократії закони приймають обрані депутати.

А) Так

В) Ні

4. Суддя завжди підтримує тільки одну сторону.

А) Так

В) Ні

5. Закони захищають слабких членів суспільства.

А) Так

В) Ні

3. Прослухайте текст «Справедливий вчинок Тараса».

Справедливий вчинок Тараса

Тарас — студент університету в місті Новаленді. Одного дня він побачив, як на ринку продавець дав покупцеві неправильну решту. Покупець — літня жінка — не помітила, що їй не доплатили 20 гривень.

Тарас міг пройти повз. Але він зупинився. Він підійшов до продавця і ввічливо сказав: «Вибачте, ви, здається, дали неправильну решту». Продавець здивувався, перерахував гроші та виправив помилку. Жінка подякувала Тараса.

Після цього Тарас розповів друзям про цей випадок. Один друг сказав: «Навіщо ти втрутився? Це не твоя справа». Але інший відповів: «Це і є громадянська відповідальність. Ти захистив слабшу людину».

Кожна маленька несправедливість — це частина великої проблеми. Якщо всі будуть мовчати, нічого не зміниться.

Цей випадок надихнув Тараса приєднатися до студентської організації з захисту прав споживачів. Він почав розповідати іншим студентам про їхні права: право на якісний

товар, право на повернення грошей, право звернутися до захисника прав споживачів. Справедливість починається з маленьких вчинків. Кожен із нас може зробити щось важливе.

Надайте відповіді на запитання:

Чи знаєте ви випадки, коли хтось вчинив справедливо у повсякденному житті?

Чому важливо реагувати на невеликі несправедливості?

4. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

1. З якою подією Тарас зіткнувся на ринку?
 - A) Крадіжкою
 - B) Неправильною рештою
 - C) Бійкою
 - D) Пошкодженим товаром
2. Як відреагував Тарас?
 - A) Пройшов мимо
 - B) Зателефонував у поліцію
 - C) Ввічливо звернув увагу продавця
3. Що сказав другий друг Тараса?
 - A) Це не твоя справа
 - B) Це громадянська відповідальність
 - C) Ти даремно витратив час
 - D) Краще не втручатись
4. До якої організації приєднався Тарас?
 - A) Студентської ради
 - B) Клубу дебатів
 - C) Організації захисту прав споживачів
 - D) Спортивної секції
5. Яка головна ідея тексту?
 - A) Продавці часто помиляються
 - B) Справедливість починається з маленьких вчинків
 - C) Молодь не цікавиться правами
 - D) Ринки небезпечні

ЗАМОК II

Сценарій: Комітет із прав громадян Новаленду готує інформаційний стенд для студентів. З'єднайте кожен термін із правильним визначенням і запишіть літери відповідей у правильному порядку, щоб отримати код і відкрити доступ до матеріалів.

Термін	Визначення
1. Верховенство права	A. Право кожної людини звернутися до суду за захистом
2. Доступ до правосуддя	B. Однаковий стандарт для всіх незалежно від статусу
3. Рівність перед законом	C. Принцип, за яким ніхто не стоїть вище закону
4. Відповідальність	D. Обов'язок відповідати за свої дії

В. ЧИТАННЯ, ГРАМАТИКА ТА АУДІОВАННЯ

І. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст «Справедливість у судовому залі».

Справедливість у судовому залі

У 2024 році в університеті Новаленд відбувся судовий процес, який став темою для обговорення серед студентів. Студентку Оксану звинуватили в тому, що вона скопіювала роботу однокурсника і видала її за власну. Справу передали до студентського дисциплінарного комітету.

Оксана отримала право на захист. Їй було призначено куратора, який пояснив їй процедуру. Обидві сторони могли надати свої докази. Однокурсник показав оригінальний документ із датою збереження файлу. Оксана пояснила, що вони разом обговорювали тему, і деякі ідеї збіглися випадково.

Після розгляду всіх матеріалів комітетом було прийнято рішення. Було встановлено, що частина тексту справді була однаковою. Але також було визнано, що Оксана не мала наміру вкрати роботу. Їй було призначено додаткове завдання і попередження.

Обидві сторони погодилися з рішенням. Однокурсник сказав: «Я радий, що процедура була чесною». Оксана додала: «Я зрозуміла свою помилку і виправлюся».

Ця ситуація показала студентам, що навіть у невеликій суперечці важлива справедлива процедура. Право на захист, презумпція невинуватості та рівне ставлення до сторін захищають кожного з нас.

Надайте відповіді на запитання:

Чи вважаєте ви рішення комітету справедливим? Чому? Які принципи справедливого процесу були дотримані в цьому випадку?

2. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

1. Що сталося в університеті Новаленд?
 - A) Студента виключили
 - B) Студентку звинуватили в плагіаті
 - C) Відбувся страйк
 - D) Закрили факультет
2. Хто розглядав справу?
 - A) Поліція
 - B) Суд міста
 - C) Студентський дисциплінарний комітет
 - D) Ректор особисто
3. Що зробив однокурсник?
 - A) Відмовився говорити
 - B) Показав оригінальний документ із датою
 - C) Подав до суду
 - D) Пробачив Оксану без розгляду
4. Яке рішення прийняв комітет?
 - A) Виключив Оксану
 - B) Визнав її повністю невинною
 - C) Призначив додаткове завдання і попередження
 - D) Передав справу в поліцію

5. Що показала ця ситуація студентам?
- A) Що плагіат не карається
 - B) Що комітет діє несправедливо
 - C) Важливість справедливої процедури
 - D) Що закони не важливі

В.ІІ. ГРАМАТИКА

1. Заповніть пропуски правильним займенником.

Список слів: ми, я, він, вона, ти.

- 1. ___ відстоюю свої права.
- 2. ___ знаєш, де знаходиться суд?
- 3. ___ порушив правила парковки.
- 4. ___ допомогла сусіду у суперечці.
- 5. ___ голосували на студентських виборах.

2. Складіть прості речення, використовуючи особисті займенники та слова в дужках.

- 1. (Ти / знати / закони)
- 2. (Він / звернутися / до суду)
- 3. (Ми / голосувати / на виборах)
- 4. (Вона / допомагати / сусідам)
- 5. (Вони / дотримуватися / правил)

ЗАМОК ІІІ

Сценарій: Студентський комітет із правових питань готує освітній матеріал. Документ захищено кодом. Вставте правильні слова, щоб завершити речення та отримати код доступу. Запишіть перші літери правильних відповідей.

Банк слів: я, ти, він, ми, вони, право, суд, закон

Завдання:

- 1. ___ маємо право на справедливий розгляд справи.
- 2. ___ може звернутися до суду, якщо порушено його права.
- 3. Кожен із нас має ___ знати свої права.
- 4. ___ встановлює правила для всіх членів суспільства.
- 5. ___ захищає права громадян у суперечках.
- 6. ___ відстоюю справедливість у своїй громаді.

В. ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте текст «Промова Марії на форумі».

Промова Марії на форумі

Добрий день, шановні учасники форуму! Мене звати Марія, і я - студентка третього курсу юридичного факультету університету Новаленд. Сьогодні я хочу поговорити про справедливість у нашому повсякденному житті.

Кожного дня ми стикаємося з ситуаціями, коли нам потрібно зробити вибір: вчинити чесно або промовчати. Минулого тижня я бачила, як студента несправедливо звинуватили в порушенні правил, якого він не вчиняв. Я могла промовчати. Але я зібрала докази: свідчення двох очевидців, відеозапис із камери спостереження та письмові пояснення студента. Я звернулася до куратора і представила всі матеріали. Після розгляду справи переглянули, і студента виправдали.

Цей досвід навчив мене важливого. Мовчання часто означає підтримку несправедливості. Кожен із нас може і повинен відстоювати справедливість — не агресивно, а чесно і аргументовано.

Верховенство права починається не в парламенті і не в суді. Воно починається в нашій щоденній поведінці, у наших маленьких рішеннях. Коли ми кажемо «це неправильно» і підкріплюємо це фактами — ми будемо справедливе суспільство.

Дякую за увагу. Я переконана: справедливість у наших руках.

Подумайте над відповідями на запитання:

Чи знаєте ви ситуації, коли хтось публічно відстоював справедливість? Чому важливо аргументувати свою позицію, а не просто висловлювати емоції?

2. Виберіть правильну відповідь: А, в, С. або D.

1. Де виступила Марія?
 - A) У класі
 - B) На судовому засіданні
 - C) На громадському форумі
 - D) В Інтернеті
2. Що побачила Марія минулого тижня?
 - A) Крадіжку
 - B) Несправедливе звинувачення студента
 - C) Пожежу
 - D) Аварію
3. Які докази зібрала Марія?
 - A) Лише свідчення друзів
 - B) Відеозапис і свідчення очевидців
 - C) Фото з соцмереж
 - D) Листи від батьків
4. Що означає «мовчання» за словами Марії?
 - A) Нейтральну позицію
 - B) Підтримку несправедливості
 - C) Повагу до закону
 - D) Особисту відповідальність
5. З чого, на думку Марії, починається верховенство права?
 - A) З парламенту
 - B) З нашої щоденної поведінки
 - C) З міжнародних організацій
 - D) Із судових вироків

3. Прослухайте текст «Виборча ситуація в Новаленді».

Виборча ситуація в Новаленді

У місті Новаленді наближалися студентські вибори до університетської ради. Серед кандидатів були Денис та Оля. Обидва хотіли покращити умови навчання і представляти інтереси студентів.

За два дні до виборів у соціальних мережах з'явилося повідомлення, нібито Денис підробив підписи під своєю заявою. Повідомлення поширилося дуже швидко. Багато студентів почали сумніватися. Денис вирішив діяти. Він публічно звернувся до виборчої комісії і попросив провести перевірку. Комісія розглянула всі підписи і встановила: вони автентичні. Повідомлення виявилося неправдивим.

Після цього виборча комісія опублікувала офіційне спростування. Студентам нагадали, що перш ніж ділитися інформацією, потрібно перевіряти джерела. Журналіст студентської газети написав статтю: «Маніпуляція на виборах: як захистити чесний процес».

Вибори відбулися чесно. Перемогла Оля з невеликою перевагою голосів. Денис привітав її і сказав: «Головне, що процес був справедливим. Я поважаю волю студентів». Ця ситуація нагадала всім, що демократія потребує не тільки виборів, але й чесності, перевірки фактів і поваги до результатів.

Надайте відповіді на запитання

Яка ситуація виникла перед студентськими виборами?

Що зробив Денис, коли з'явилося звинувачення?

Що встановила виборча комісія, після перевірки?

Як Денис відреагував на поразку?

Яку важливу думку засвоїли студенти після цього випадку?

С. МОВЛЕННЯ

1. Вивчіть фрази, які допоможуть вам аргументувати думку у сфері справедливості та законів.

Підтвердження позиції та впевненості:

Закон чітко визначає, що...

Відповідно до принципів справедливості...

Права кожної людини захищені тим, що...

Наведення аргументів:

Якщо розглянути ситуацію об'єктивно, то...

Є принаймні дві причини, чому це важливо: по-перше... по-друге...

Досвід Новаленду показує, що...

Висловлення позиції та закликів до дій:

Я переконаний / переконана, що справедливе суспільство потребує...

Ми всі маємо відповідальність...

Тому важливо, щоб кожен із нас...

Надайте відповіді на запитання, використовуючи наведені вище мовленнєві моделі.

1. Чи вважаєте ви, що всі люди мають рівний доступ до правосуддя у вашому суспільстві? Чому?

2. Які факти допомагають зрозуміти, що верховенство права важливе для демократії?

3. Як аргументувати, що громадянська відповідальність — це обов'язок, а не лише право?

4. Чому важливо знати свої права, перш ніж потрапити в конфлікт?

5. Як аргументувати позицію, що справедливість починається з повсякденних вчинків?

Рольова гра.

Потрібно розділитися на групи по 2 особи. Оберіть одну із запропонованих ситуацій і розіграйте діалог.

Ваша мета: висловити й аргументувати власну позицію щодо справедливості та закону.

1. **Студент А:** Ви — студент, якого звинуватили у плагіаті. Ви впевнені, що виконали роботу самостійно. Поясніть свою позицію та наведіть аргументи.

Студент В: Ви - куратор курсу. Система перевірки показала можливий плагіат. Ви повинні діяти відповідно до правил академічної доброчесності. Поясніть, чому рішення має ґрунтуватися на законі та процедурах.

2. Студент А: Ви — громадянин, який отримав штраф і вважає його несправедливим. Поясніть ситуацію та аргументуйте, чому рішення потрібно переглянути.

Студент В: Ви представник міської ради. Ви пояснюєте, що штраф було виписано відповідно до правил. Аргументуйте необхідність дотримання закону.

3. Студент А: Ви — волонтер правової допомоги. Ви намагаєтеся пояснити людині її права та можливі юридичні кроки. Поясніть, чому важливо знати закон.

Студент В: Ви — людина, яка вперше опинилася в юридичному конфлікті. Ви розгублені та сумніваєтеся у справедливості системи. Поясніть свої переживання та поставте запитання.

4. Студент А: Ви - активіст, який вважає, що не всі громадяни мають однаковий доступ до правосуддя. Поясніть свою позицію та наведіть приклади.

Студент В: Ви - державний чиновник. Ви переконані, що система працює відповідно до законів і забезпечує порядок. Поясніть свою позицію.

5. Студент А: Ви - студент-журналіст, який хоче опублікувати розслідування. Ви вважаєте, що суспільство має право знати правду. Поясніть, чому.

Студент В: Ви — університетський адміністратор. Ви переживаєте, що публікація може зашкодити репутації університету. Поясніть свою позицію.

ЗАМОК IV

Сценарій: Команда Civic Speakers готується до фінального виступу. Щоб отримати доступ до сцени, вам потрібно виконати 3 завдання.

Завдання

Перед вами 3 короткі ситуації. У кожній оберіть правильний аргумент (один варіант). Кожна правильна відповідь має літеру. З цих літер утвориться код.

Завдання 1

Ти хочеш аргументувати важливість верховенства права.

А) «Я так вважаю, і все» - 2

В) «Дані свідчать, що країни з сильними правовими системами мають вищий рівень довіри» - 5

С) «Усі журналісти брешуть» - 1

Завдання 2

На форумі тебе запитують: «Чи всі рівні перед законом?»

А) «Звісно, все ідеально» - 1

В) «Принцип рівності закріплено законом, але є проблеми доступу до правосуддя, які потрібно вирішувати» - 7

С) «Я не хочу про це говорити» - 3

Завдання 3

Ти завершуєш виступ.

А) «Тому важливо, щоб кожен із нас знав свої права і відстоював справедливість у повсякденному житті» - 4

В) «Мені більше нема що сказати» - 2

С) «Закони — це нудно» - 1

Г. ПИСЬМО

Завдання: напишіть короткий пост (5-6 речень). У пості потрібно:

- пояснити, чому важливо знати свої права;
- навести один конкретний приклад;
- закликати людей бути активними громадянами.

Мовленнєві фрази:

- Я переконаний / переконана, що...
- Це важливо, оскільки...
- Наприклад, ...
- Це свідчить про те, що...
- Тому кожен із нас повинен...

Текст: У Новаленді нещодавно сталася ситуація, яка нагадала нам, що незнання закону не звільняє від відповідальності. Студента оштрафували за порушення правил паркування, про яке він навіть не знав. Якби він заздалегідь ознайомився з правилами університету, цього можна було б уникнути. Я переконана, що кожна людина повинна знати свої права і обов'язки. Це важливо, оскільки лише поінформований громадянин може захистити себе і допомогти іншим. Наприклад, знаючи про право на апеляцію, студент може оскаржити несправедливе рішення. Тому кожен із нас повинен вивчати закони, розуміти свої права.

ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ

Подивіться вступне відео ще раз.

Завдання: Підготуйте промову (2–3 хвилини) для Громадського дискусійного форуму Новаленду на тему «Справедливість у наших руках: як я можу змінити ситуацію».

У промові потрібно:

- коротко описати реальну або вигадану несправедливу ситуацію у своїй громаді;
- пояснити, які закони або права порушуються;
- навести 2–3 аргументи на користь справедливого рішення;
- запропонувати конкретний план дій (що може зробити кожен студент);
- зробити чіткий висновок із закликом до активної громадянської позиції.

Фрази для аргументації:

- Я переконаний / переконана, що...
- Це важливо, тому що...
- Відповідно до закону / принципів демократії...
- Цей приклад показує, що...

Фрази для висновку:

- Отже, можна стверджувати, що...
- На мою думку, кожен із нас здатний...
- Справедливість — це не просто слово. Це щоденний вибір.

ДИСКУСІЯ ТА РЕФЛЕКСІЯ

1. Чи змінилося ваше розуміння справедливості після цього розділу?
2. Що важливіше: знати закони чи вміти їх застосовувати? Чому?
3. Як уникати несправедливості у повсякденному житті?
4. Яку роль відіграє кожен студент у побудові справедливого університетського середовища.

РОЗДІЛ 9 КОЛИ КУЛЬТУРИ СТИКАЮТЬСЯ: МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ТА КОНФЛІКТ

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Знання:

- ✓ Розуміти ключові поняття міжкультурної комунікації, зокрема конфлікти, що виникають через мовні бар'єри, культурні норми ввічливості й прямоти, а також труднощі з груповим включенням.
- ✓ Утворювати форми знахідного відмінка іменників
- ✓ Вживання родового та місцевого відмінків іменників
- ✓ Розпізнавати, як граматика виконує прагматичну функцію у взаємодії, допомагаючи уникати надмірної різкості чи неввічливості

Уміння та навички:

- ✓ Виявляти міжкультурні та мовні бар'єри комунікації в повсякденних ситуаціях, зокрема на ринках, у клініках, гуртожитках і під час соціальних заходів.
- ✓ Застосовувати знання про взаємодію граматики й прагматики для доречного, змістовного та контекстуально вмотивованого використання граматичних засобів у завданнях на говоріння.

Ставлення:

- ✓ Розвивати відкритість і емпатію до однолітків із різним мовним і культурним досвідом, які стикаються з комунікативними труднощами.
- ✓ Цінувати терпіння й стійкість у ситуаціях непорозуміння, збентеження чи виключення, спричинених міжкультурними відмінностями.
- ✓ Формувати готовність вчитися на помилках і підтримувати інших у подоланні мовних бар'єрів.

Цінності:

- ✓ Прагнути створювати інклюзивне, шанобливе й підтримувальне середовище в багатомовних спільнотах.
- ✓ Надавати пріоритет етичній відповідальності та взаєморозумінню в усіх ситуаціях міжкультурної комунікації.

Передісторія

Університет Новаленду започаткував нову міжнародну програму, щоб розвивати міжкультурне розуміння та співпрацю між студентами з різних країн. Цього семестру до університету приїхали іноземні студенти. Вони навчаються жити й спілкуватися в новому середовищі, де є різні мови, акценти та культурні норми.

У перші тижні стало зрозуміло, що мовні та культурні відмінності можуть спричиняти непорозуміння. Іноземним студентам іноді важко спілкуватися, а місцеві студенти й викладачі не завжди знають, як правильно підтримати їх і водночас зберегти власну культурну ідентичність.

Адміністрація університету намагається створити дружнє й інклюзивне середовище для всіх. Вона розуміє, що тут важливі не лише мова, а й повага, відкритість, емпатія та відповідальне спілкування.

Ваше завдання: допомогти підготувати пропозицію стратегії для інклюзивної комунікації в університеті. Для цього ознайомтеся з навчальними матеріалами та виконайте завдання нижче.

А. ЧИТАННЯ, СЛОВНИК ТА АУДІОВАННЯ

А.І. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст. Скажіть, з якими труднощами можуть зіткнутися іноземні студенти під час спілкування в магазині чи на ринку в іншій країні, і як мовні бар'єри можуть впливати на їхнє відчуття включеності або виключеності?

Зустріч Олени на ринку: мова, ввічливість і непорозуміння

Олена - студентка з Болгарії. Вона нещодавно приїхала до Новаленду на навчання. Одного ранку вона пішла на ринок купити фрукти. Олена хотіла говорити грецькою мовою, але дуже хвилювалася.

Вона привіталася з продавцем і попросила яблука. Продавець відповів дуже швидко. Олена не все зрозуміла. Їй стало незручно, але вона соромилася попросити говорити повільніше.

Поруч стояв інший покупець. Він почув розмову і допоміг англійською мовою. Олена була вдячна, але водночас засмучена. Вона хотіла сама практикувати грецьку мову.

Пізніше Олена поговорила з іншими студентами. Вони теж мали схожі ситуації: у лікарні, у гуртожитку та на студентських заходах. Вони зрозуміли, що в різних культурах люди говорять по-різному: десь більш прямо, а десь більш ввічливо й обережно.

Олена зрозуміла, що важливо не лише знати слова, а й уміти говорити ввічливо, спокійно та доречно. Вона вирішила далі вчити мову й не боятися помилок. Кожна така ситуація допомагає краще розуміти інших людей.

2. Прочитайте текст ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

1. Олена приїхала до Новаленду на навчання
 - А) Так
 - В) Ні
2. Вона пішла на ринок купити фрукти
 - А) Ні
 - В) Так
3. Продавець говорив повільно і чітко
 - А) Так
 - В) Ні
4. Інший покупець допоміг їй англійською мовою
 - А) Так
 - В) Ні
5. Олена зрозуміла, що важливо не лише знати слова, а й говорити ввічливо
 - А) Ні
 - В) Так

А.ІІ. ЛЕКСИКА

1. З'єднайте ключові терміни з їхніми визначеннями

Термін	Визначення
1. Ввічливість	А. Спілкування між людьми з різних культур

	для обміну ідеями та з повагою до відмінностей.
2. Мовний бар'єр	В. Труднощі у спілкуванні через різні рідні мови або відсутність спільного словникового запасу.
3. Культурні норми	С. Спільні правила або очікування щодо поведінки в межах певної культурної групи.
4. Непорозуміння	Д. Спосіб вираження поваги та уважності у спілкуванні, щоб не образити інших.
5. Міжкультурна комунікація	Е. Неправильне розуміння повідомлення через мовні або культурні відмінності.

2. Заповніть пропуски відповідним словом/словосполученням зі списку. Слів більше, ніж пропусків.

Список слів: мовний бар'єр • ввічливість • культурні норми • непорозуміння • міжкультурна комунікація • ринок • фрукти • університет.

Коли студенти з різних країн спілкуються щодня, дуже важливою є (1) _____. Іноді люди не розуміють одне одного, бо мають різні мови або говорять по-різному. Це може створювати (2) _____. Також у різних країнах є різні (3) _____, тому одна й та сама фраза може звучати по-різному. У таких ситуаціях важливо показувати (4) _____ і повагу до інших. Це допомагає уникати конфліктів і зменшує (5) _____.

ЗАМОК І

Сценарій: Закритий файл із назвою «Міжкультурні зустрічі: непорозуміння чи розуміння?» захищений 4-значним кодом. Кожна правильна відповідь відкриває одну цифру.

Підказка 1 (цифра 1)

Що найкраще описує ввічливість у міжкультурному спілкуванні?

- А) Однакові правила для всіх культур – 3
- В) Культурно зумовлений спосіб виявляти повагу – 8
- С) Завжди тільки офіційна мова – 5
- Д) Повна відмова від незгоди – 2

Підказка 2 (цифра 2)

У якій ситуації найімовірніше виникне міжкультурне непорозуміння?

- А) Коли люди однаково розуміють спілкування – 6
- В) Коли люди по-різному сприймають непрямість або мовчання – 9
- С) Коли всі розуміють слова лише буквально – 1
- Д) Коли обидва співрозмовники використовують візуальні матеріали – 4

Підказка 3 (цифра 3)

Що допомагає запобігати міжкультурним конфліктам?

- А) Стереотипне ставлення до груп людей – 3
- В) Етноцентризм – 2
- С) Розвиток міжкультурної емпатії та обізнаності – 7
- Д) Уникання контактів з людьми з інших культур – 5

Підказка 4 (цифра 4)

Що є прикладом позитивної ввічливості?

- А) Ігнорувати думку іншого, щоб уникнути конфлікту – 6

- В) Виявляти зацікавлення та використовувати слова “ми”, “давайте” – 4
- С) Мовчати під час обговорення – 8
- Д) Критикувати людину прямо при всіх – 1

Введіть 4-значний код: [_ _ _ _]

А.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте текст «Коли культури стикаються». Чому різні стилі спілкування можуть спричиняти непорозуміння або конфлікти між людьми з різних культур?

Коли культури стикаються: як вирішувати конфлікти в міжкультурному спілкуванні

Міжкультурне спілкування допомагає людям краще пізнавати одне одного. Але іноді воно може викликати конфлікти й непорозуміння. Люди з різних країн мають різні стилі спілкування та звички. Наприклад, в одних культурах люди безпосередньо говорять те, що думають. В інших населення не виражає думки безпосередньо, а м'якше й непрямом висловлює свої побажання.

Уявімо, що студенти з різних країн живуть разом. Один студент каже: «Помий посуд одразу після їжі». Для нього це нормально. Але для іншого студента це може звучати грубо.

Проблеми можуть виникати і через мову. Якщо студент погано знає місцеву мову, він може боятися попросити про допомогу або висловити свою думку.

Тому важливо говорити ввічливо, ставити запитання і спокійно пояснювати свою позицію. Для гарного міжкультурного спілкування потрібні слова і граматики, терпіння, повага та увага до інших.

2. Прослухайте текст «Коли культури стикаються: як вирішувати конфлікти в міжкультурному спілкуванні». Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

1. Міжкультурне спілкування завжди проходить без проблем
 - А) Так
 - В) Ні
2. У різних культурах люди можуть говорити по-різному
 - А) Так
 - В) Ні
3. Пряма фраза завжди звучить ввічливо для всіх людей
 - А) Так
 - В) Ні
4. Мовні труднощі можуть спричиняти непорозуміння
 - А) Так
 - В) Ні
5. Для доброго міжкультурного спілкування важливі повага і терпіння
 - А) Так
 - В) Ні

3. Прослухайте текст «Міжкультурна комунікація».

Міжкультурна комунікація

Чи помічали ви, що ті самі слова можуть мати різне значення в різних країнах? Міжкультурна комунікація — це спілкування між людьми з різних культур.

Це не тільки знання мови. Це також розуміння цінностей, звичок, жестів і правил поведінки. У сучасному світі люди часто спілкуються з представниками різних культур на навчанні, на роботі, в Інтернеті або під час подорожей.

Якщо людина не знає культурних відмінностей, можуть виникати непорозуміння. Наприклад, пауза в розмові в одній культурі може означати повагу, а в іншій — незручність. Манера безпосередньо висловлювати власні думки в одних країнах вважається гарною поведінкою, а в інших країнах - це некультурно.

Відповідно, важливо розвивати навички міжкультурної комунікації. Це допомагає краще розуміти інших людей, уникати конфліктів і будувати гарні стосунки. У міжнародному спілкуванні важливо, що ви говорите і як декодуєте мовлення співрозмовника.

4. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

1. Що таке міжкультурна комунікація?
 - A) Спілкування тільки однією мовою
 - B) Спілкування між людьми з різних культур
 - C) Розмова тільки в Інтернеті
 - D) Вивчення нових слів
2. Що важливо для міжкультурної комунікації, крім мови?
 - A) Тільки швидкість мовлення
 - B) Тільки правильна вимова
 - C) Розуміння звичок, жестів і правил поведінки
 - D) Тільки знання граматики
3. Що може статися, якщо людина не знає культурних відмінностей?
 - A) Вона завжди легко спілкується
 - B) Виникають непорозуміння
 - C) Вона швидко вивчає мову
 - D) Вона не робить помилок
4. Як може сприйматися манера безпосередньо висловлювати те, що думає людина, в різних культурах?
 - A) Усюди однаково
 - B) Тільки як ввічливість
 - C) Як чесність або як грубість
 - D) Тільки як жарт
5. Що допомагає краще спілкуватися з людьми з інших культур?
 - A) Уникнення розмов
 - B) Голосна мова
 - C) Розвиток навичок міжкультурної комунікації
 - D) Застосування тільки коротких фраз

ЗАМОК II

Сценарій: Ви відкрили файл із теорією, але щоб отримати доступ до кейсів про міжкультурні непорозуміння, потрібно правильно співвіднести кожну ситуацію з ключовим поняттям, його визначенням і відповідною інтерпретацією або реакцією.

Лише коли всі частини будуть правильно поєднані, замок відкриється.

Ситуація	Поняття	Визначення	Інтерпретація / реакція
1. Непрямий зворотний зв'язок	A. Міжкультурна компетентність	A. Розуміння того, що значення часто передається не прямо, а приховано	A. Подумати про культурні стилі спілкування

2. Черговість у розмові	В. Висококонтекстна комунікація	В. Уміння змінювати свою поведінку та виявляти емпатію в різних культурних ситуаціях	В. Різні норми черговості в розмові
3. Мовчання під час спілкування	С. Низькоконтекстна комунікація	С. Стиль спілкування, у якому повідомлення є непрямими й залежать від контексту	С. Буквальне та приховане значення
4. Ефективна міжкультурна поведінка	Д. Норми розмови	Д. Спільні правила про те, коли і як люди говорять у взаємодії	Д. Адаптація поведінки та вияв емпатії в різних ситуаціях

В. ЧИТАННЯ, ГРАМАТИКА ТА АУДІОВАННЯ

В.І. Прочитайте текст.

1. Як люди у вашій культурі зазвичай виражають ввічливість або незгоду під час розмови? Чи однаково це в усіх країнах?

Міжкультурний шлях Дарини в університеті

Коли Дарина приїхала до Новаленду, вона трохи хвилювалася. Вона хотіла добре вчитися, знайти друзів і звикнути до нового життя. Але скоро вона зрозуміла, що навчання в іншій країні заключається не тільки у відвідуванні лекцій. Це також передбачає вміння спілкуватися з людьми з іншої культури.

На першому занятті Дарина побачила, що студенти в Новаленді активно спілкуються. Вони часто висловлювали власну думку, сперечалися і ставили багато запитань. Для Дарини це було незвично. У рідній країні вона звикла говорити спокійніше й обережніше.

Після заняття вона теж спробувала висловити думки чемно і м'яко. Її уважно вислухали, що допомогло їй почуватися впевненіше.

Пізніше Дарина пішла на зустріч зі студентами в кафе. Студенти на зустрічі говорили швидко, жартували і переходили з однієї мови на іншу. Спочатку Дарині було важко брати участь у розмові, але поступово вона долучилася.

Одного разу Дарина неправильно зрозуміла завдання в груповому проєкті. Тоді вона ввічливо перепитала, що саме їй потрібно виконати. Інші студенти спокійно все пояснили.

З часом Дарина зрозуміла, що для ефективного міжкультурного спілкування важливі терпіння, увага до інших і готовність навчатися.

2. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D

- Чому Дарина хвилювалася після приїзду до Новаленду?
 - Вона не хотіла навчатися
 - Вона починала нове життя в іншій країні
 - Вона загубила свої речі
 - Вона не знала, де знаходиться університет
- Що здивувало Дарину на першому занятті?
 - Студенти мовчали весь урок
 - Викладач не ставив запитань
 - Студенти активно висловлювали свою думку
 - Усі студенти говорили українською мовою

3. Де Дарина ще спілкувалася з іншими студентами?
 - A) У бібліотеці
 - B) У кафе
 - C) У магазині
 - D) У спортзалі
4. Що зробила Дарина, коли неправильно зрозуміла завдання?
 - A) Нічого не сказала
 - B) Пішла додому
 - C) Ввічливо перепитала
 - D) Попросила іншу людину зробити завдання
5. Що зрозуміла Дарина наприкінці?
 - A) Треба завжди мовчати
 - B) Потрібно знати тільки граматику
 - C) Треба уникати людей з інших країн
 - D) Для ефективного спілкування важливі терпіння і готовність навчатися

В.ІІ. ГРАМАТИКА

1. Заповніть пропуски. Перепишіть виділену частину речення, використовуючи іменник у правильному відмінку:

Зразок: Я бачу (сестра) → *сестру*.

1. Він читає (журнал і газета) → _____
2. Ми вчора купили (куртка і шапка) → _____
3. Студенти вивчають (хімія і математика) → _____
4. Дайте, будь ласка, (словник, ручка і зошит) → _____
5. Я хочу йому подарувати (костюм, сорочка та туфлі) → _____

2. Доповніть текст, використовуючи правильну форму слова в дужках.

Дарина навчається в (1) (університет) _____ у Новаленді. Вона приїхала з (2) (Україна) _____ і зараз живе в студентському (3) (гуртожиток) _____. Щодня вона спілкується з людьми з різних (4) (країни) _____. Іноді їй буває важко, бо всі мають різні мови, звички та правила (5) (спілкування) _____. Але Дарина вчиться говорити ввічливо, слухати інших і краще розуміти нову культуру.

ЗАМОК ІІІ

Сценарій: «Секретний путівник про міжкультурне спілкування» — закритий. Щоб відкрити його, виберіть правильне слово зі списку та вставте його в речення. Кожне слово можна використати лише один раз.

Банк слів: активне слухання • пряме пояснення • уважність до культури • непряме прохання • уточнювальні запитання • уважність до спілкування.

1. Під час міжнародної зустрічі важливо проявляти _____, щоб краще розуміти співрозмовника.
2. Якщо інформація незрозуміла, варто ставити _____.
3. У деяких культурах люди використовують _____ замість прямої вимоги.
4. Для уникнення непорозумінь іноді необхідне чітке _____ своїх намірів.
5. Ефективна комунікація потребує _____ до різних традицій і норм поведінки.
6. Успішна взаємодія залежить від загальної _____ між учасниками розмови.

В.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте подкаст «Міжнародний ярмарок в університеті». Під час прослуховування подумайте що допомогло перетворити непорозуміння на приємне спілкування?

Міжнародний ярмарок в університеті

Минулого місяця я був на міжнародному ярмарку в університеті. Студенти з різних країн підготували стенди з їжею, музикою та плакатами. Біля одного столу я побачив страву, яка здалася мені знайомою, усміхнувся і сказав: «О, ми теж їмо це в моїй країні». Студент за столом спочатку не зрозумів мене і виглядав трохи здивованим. Я зрозумів, що говорив надто швидко й використав вислів, який англійською був не дуже зрозумілий.

Я спробував ще раз, цього разу пояснив повільніше, і його обличчя одразу посвітлішало. Він засміявся і сказав мені назву цієї страви своєю мовою. Потім ми почали порівнювати рецепти й з'ясували, що ці страви схожі, але не зовсім однакові.

Ця коротка розмова запам'яталася мені. Я зрозумів, що іноді важливі не лише слова, а й те, як саме ми щось пояснюємо. Навіть невелике зусилля може перетворити момент непорозуміння на справжній контакт між людьми.

2. Прослухайте текст ще раз і виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

1. Де відбувався міжнародний ярмарок?
 - A) У бібліотеці
 - B) В університеті
 - C) У магазині
 - D) У гуртожитку
2. Що студенти підготували для ярмарку?
 - A) Книги та зошити
 - B) Лише музику
 - C) Їжу, музику та плакати
 - D) Одяг і сувеніри
3. Чому студент спочатку не зрозумів оповідача?
 - A) Бо було дуже шумно
 - B) Бо оповідач говорив дуже тихо
 - C) Бо оповідач говорив надто швидко і не зрозуміло
 - D) Бо студент не хотів розмовляти
4. Що зробив оповідач після цього?
 - A) Пішов від столу
 - B) Почав говорити голосніше
 - C) Повторив і пояснив повільніше
 - D) Покликав друга
5. Що зрозумів оповідач після цієї розмови?
 - A) Треба говорити тільки рідною мовою
 - B) Важливі не лише слова, а й те, як ми пояснюємо
 - C) Краще не починати розмову з незнайомими людьми
 - D) Усі страви в різних країнах однакові

3. Прослухайте подкаст «Як уникнути непорозуміння на міжнародній конференції» і подумайте, що допомагає уникати непорозуміння у міжнародному спілкуванні?

Як уникнути непорозумінь на міжнародній конференції

Минулого тижня я допомагав під час студентської міжнародної конференції. Під час блоку запитань і відповідей один учасник з іншої країни поставив запитання, яке я не до кінця зрозумів.

Спочатку я хотів просто здогадатися, що він мав на увазі. Але потім я згадав, що краще ввічливо перепитати. Я сказав: «Вибачте, можливо, я неправильно зрозумів. Чи могли б ви пояснити це по-іншому?»

Учасник усміхнувся й поставив своє запитання іншими словами. Після цього мені стало все зрозуміло. Коли я відповідав, я теж говорив спокійно і ввічливо.

Наприкінці конференції всі почувалися комфортніше і вільніше ділилися думками. Я зрозумів, що прості речі — пауза, уточнення, повторення своїми словами і ввічлива мова — допомагають уникати непорозумінь і демонструють повагу до інших.

4. Дайте відповіді на запитання.

Де автор допомагав минулого тижня?

Що сталося під час блоку запитань і відповідей?

Що автор сказав, коли не зрозумів запитання?

Як відреагував учасник конференції?

Що зрозумів автор, після цієї ситуації?

С. МОВЛЕННЯ

1. Дайте відповіді на запитання

Які проблеми зі спілкуванням виникли в цій ситуації?

Як мова, ввічливість або стиль спілкування вплинули на виникнення непорозуміння?

Що учасники ситуації могли б одразу зробити, щоб краще зрозуміти одне одного?

Які слова або фрази допомогли б говорити ввічливо й спокійно?

Як можна уникнути подібних проблем у майбутньому?

2. Працюйте в парах. Один студент виконує роль А, інший - роль В. Обговоріть ситуацію і знайдіть найкраще рішення.

Ситуація 1. Непорозуміння на ринку

Студент А: Ви хочете купити фрукти, але продавець говорить дуже швидко.

Студент В: Ви хочете допомогти, але не знаєте, як зробити це ввічливо.

Обговоріть ситуацію і знайдіть рішення.

Ситуація 2. Шум у гуртожитку

Студент А: Ви хочете відпочити, але ваш сусід голосно слухає музику.

Студент В: Вам заважає голосне прослуховування музики.

Обговоріть проблему і домовтеся.

Ситуація 3. Робота над груповим проектом

Студент А: Ви хочете запропонувати свою ідею, але інші говорять дуже активно.

Студент В: Ви думаєте, що треба швидко приймати рішення.

Обговоріть, як усі можуть висловити свою думку.

Ситуація 4. Запитання на конференції

Студент А: Ви не до кінця зрозуміли запитання іноземного студента.

Студент В: Ви поставили запитання, але бачите, що вас не зрозуміли.

Обговоріть, як ввічливо уточнити інформацію.

Ситуація 5. Розмова на міжнародному ярмарку

Студент А: Ви хочете розповісти про страву зі своєї країни.

Студент В: Ви не все зрозуміли, бо співрозмовник говорить надто швидко.

Обговоріть, як продовжити розмову і краще зрозуміти одне одного.

ЗАМОК IV

Сценарій: Щоб відкрити «Путівник з міжкультурної комунікації», потрібно розв'язати цей пазл. Кожна правильна відповідь дає одну літеру.

Нижче подано поняття та їхні визначення/приклади. З'єднайте кожне поняття з правильною літерою. Код утворюється за порядком понять у списку.

Поняття	Визначення / Приклад
1. Активне слухання	А. Висловлення незгоди без образ і тиску
2. Непряма комунікація	В. Уважно слухати й показувати розуміння
3. Ввічлива незгода	С. Висловлювати думки непрямо, не зовсім прямо

Код:

[_ _ _]

D. ПИСЬМО

Прочитайте текст.

В університеті навчаються студенти з різних країн. Іноді між ними виникають непорозуміння через різні стилі спілкування, мовні труднощі та культурні відмінності. Дехто говорить те, що думає, а дехто висловлює думки м'якше й обережніше. Через це студенти не завжди добре розуміють одне одного.

Студентська рада хоче провести невеликий захід для покращення міжкультурного спілкування в університеті. Вона просить студентів запропонувати ідею такої зустрічі.

Завдання

Напишіть пропозицію-запрошення до студентів або студентської ради про проведення заходу, який допоможе покращити міжкультурне спілкування в університеті.

У своєму тексті:

- запросіть учасників до заходу;
- коротко поясніть, чому цей захід важливий;
- запропонуйте 2-3 активності;
- напишіть, як цей захід допоможе уникати непорозумінь і краще розуміти

одне одного.

Обсяг: до 150 слів.

ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ

Подивіться вступне відео ще раз. Це допоможе вам пригадати тему розділу, основні поняття та типові труднощі міжкультурного спілкування.

Пропозиція стратегії для інклюзивної та шанобливої комунікації в університеті

В Університеті Новаленду навчаються студенти з різних країн. Вони мають різні мови, культурні звички та стилі спілкування. Іноді це спричиняє непорозуміння, труднощі в груповій роботі, проблеми зі спілкуванням у гуртожитку, на заняттях або в повсякденному житті.

Ваше завдання — підготувати пропозицію стратегії щодо того, як зробити комунікацію в університеті більш інклюзивною, зрозумілою та шанобливою.

Вам потрібно створити пропозицію або коротку стратегію для студентської ради.
У тексті:

- назвіть проблему;
- поясніть, чому вона важлива;
- запропонуйте 2-4 конкретні дії;
- запросіть до участі або підтримки вашої ідеї;
- покажіть, як це допоможе студентам з різних культур краще розуміти одне одного.

ДИСКУСІЯ ТА РЕФЛЕКСІЯ

1. Які труднощі міжкультурного спілкування ви помітили під час виконання цього завдання?

2. Як використання ввічливих фраз, непрямих прохань і м'яких способів висловлення думки вплинуло на ваше спілкування та взаєморозуміння в групі?

3. Як знання про культурні відмінності, мовні бар'єри та стилі спілкування можуть допомогти вибудовувати більш інклюзивне й шанобливе спілкування в університеті та в повсякденному житті?

РОЗДІЛ 10 ТВІЙ ГОЛОС - ТВОЯ СИЛА

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Знання:

- ✓ розуміти ключові принципи громадянської дискусії, чесної аргументації та шанобливого висловлення незгоди;
- ✓ правильно вживати присвійні займенники
- ✓ розрізняти факти, думки та логічні хиби в публічному дискурсі й громадянській комунікації та критично їх оцінювати

Уміння та навички:

- ✓ розробляти й виголошувати чіткі, структуровані публічні виступи на громадянські та суспільно значущі теми, використовуючи ефективні риторичні стратегії, модуляцію голосу;
- ✓ брати участь у структурованих громадянських дебатах українською мовою, застосовуючи техніки аргументації для переконливого й шанобливого представлення власної позиції

Ставлення:

- ✓ виявляти громадянську свідомість, емпатію та відкритість до різних поглядів під час обговорення і дебатів;
- ✓ демонструвати толерантність до неоднозначності та готовність до конструктивного діалогу попри відмінності

Цінності:

- ✓ усвідомлювати важливість публічного голосу та чесної комунікації для утвердження соціальної відповідальності, демократичних цінностей і значущих суспільних змін

Передісторія

У вашій громаді нові ініціативи спричинили жваві дискусії: одні люди не висловлюють думок, а інші наважуються висловити свою позицію. Як учасник команди громадянських спікерів Новаленду, ви маєте дослідити реальну суспільно важливу проблему та підготувати переконливу промову. Ваша промова має бути чіткою, виходити з демократичних цінностей, базуватися на реальних прикладах і доказах. На Форумі громадянських дебатів Новаленду ви виступите на захист справедливості, прагнучи вплинути на думки інших і надихнути їх до дії.

А. ЧИТАННЯ, СЛОВНИК ТА АУДІОВАННЯ

А.І. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст. Чи говорили ви колись перед іншими людьми про важливу ідею або проблему? Про що ви говорили? Чому це важливо для суспільства?

Публічний виступ і громадянська активність

Публічний виступ є важливою навичкою для життя в суспільстві. Ще в давній Греції люди вчилися говорити перед іншими, щоб пояснювати свої думки й переконувати слухачів. Відомий філософ Арістотель говорив, що риторика, тобто мистецтво

переконання, допомагає людині знаходити правильні слова в кожній ситуації. Тому вміння виступати було важливим для участі в громадському житті.

Сьогодні громадянська активність також пов'язана з умінням говорити й слухати. Люди можуть висловлювати свою думку на зборах у місті, у школі, на батьківських зборах або навіть у парламенті. Коли ми не мовчимо, а говоримо про важливі проблеми, ми стаємо активними членами суспільства.

Публічний виступ допомагає людям працювати разом, навіть якщо вони мають різні погляди, релігію, місце проживання або рівень доходу. Люди можуть обговорювати спільні проблеми, шукати рішення та знаходити спільну мову. Іноді люди говорять про проблему спокійно й намагаються зрозуміти різні сторони. Іноді вони хочуть змінити думку суспільства. А іноді вони активно захищають важливу для себе ідею або справу.

Коли ми просимо інших підтримати нашу ідею, щось змінити або зробити конкретний крок, ми займаємося адвокацією. Але для цього потрібно добре знати, чого саме ми хочемо. Недостатньо просто проговорити, що потрібні зміни. Потрібно чітко пояснити, які саме зміни потрібні.

Гарний промовець думає не лише про себе. Він враховує, що думають, відчувають і цінують інші люди. Тоді його слова стають зрозумілими й переконливими. Отже, публічний виступ — спосіб почати діалог, об'єднати людей і разом змінювати суспільство на краще.

2. Прочитайте текст ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

1. Арістотель вважав, що мистецтво переконання є важливим для суспільства.
А) Так
В) Ні
2. Сьогодні громадянська активність означає тільки вміння говорити.
А) Так
В) Ні
3. Люди можуть висловлювати свою думку на зустрічах у громаді або в школі.
А) Так
В) Ні
4. Для адвокації не потрібно знати, яких саме змін ви хочете.
А) Так
В) Ні
5. Публічний виступ може допомогти об'єднати людей і змінити суспільство на краще.
А) Так
В) Ні

А.ІІ. ЛЕКСИКА

1. З'єднайте ключові терміни з їхніми визначеннями

Термін	Його визначення
1. Підтримка важливої ідеї	А. Довіра до промовця та його авторитет
2. Громадянський діалог	Д. Право публічно висловлювати свої думки без цензури
3. Довіра до промовця	С. Публічна підтримка ідеї, справи або політики
4. Свобода слова	Д. Шанобливе спілкування, спрямоване на взаєморозуміння
5. Чіткість повідомлення	Е. Чітке й зрозуміле подання думок

2. Заповніть пропуски відповідним словом/словосполученням зі списку. Слів більше, ніж пропусків.

Список слів: публічний виступ • свободою слова • аудиторію • повагою • дебатах • аргументи • громада.

Публічний виступ є важливою частиною життя в демократичному суспільстві. Хороший промовець завжди думає про свою (1) _____ і намагається говорити зрозуміло. У громадянських (2) _____ важливо не лише говорити, а й слухати інших. Люди можуть мати різні (3) _____, але повинні ставитися одне до одного з (4) _____. Право людей відкрито висловлювати свої думки називається (5) _____.

ЗАМОК I

Сценарій: Зіставте кожну цінність з позицією в аргументації, яку вона, найімовірніше, підтримує. Напишіть номер коду (1-4) поруч із кожною цінністю.

1. Інструменти III підтримують однакові правила для всіх
2. Інструменти III обмежують голос студента
3. III допомагає запобігати порушенням
4. Студенти мають знати, як працюють ці інструменти

Цінність	Позиція в аргументації (номер коду)
Академічна відповідальність	_____
Прозорість	_____
Справедливість	_____
Свобода висловлення	_____

Код:

[_ _ _ _]

А.ІІІ. АУДІЮВАННЯ

1. Прослухайте текст. Про що йдеться в тексті і які три поради він дає для подолання страху публічного виступу?

Як подолати страх публічного виступу

Багато людей бояться говорити перед іншими. Це нормально. Але страх можна зменшити.

По-перше, треба добре підготуватися. Важливо знати свою тему і виділити основні ідеї. Спочатку скажіть цікавинку, потім наведіть приклади, а в кінці зробіть короткий висновок.

По-друге, важливо правильно стояти і спокійно дихати. Не треба бути дуже напруженим. Можна взяти воду, щоб почуватися спокійніше.

По-третє, треба думати про аудиторію. Не читайте весь текст. Говоріть просто. Дивіться на слухачів. Можна додати легкий жарт.

Отже, три прості кроки допомагають виступати краще: підготовка, спокійна постава і увага до аудиторії.

2. Прослухайте текст ще раз «Як подолати страх публічного виступу». Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

1. Багато людей бояться публічних виступів.
 А) Так
 В) Ні

2. Щоб добре виступити, не потрібно готуватися заздалегідь.
А) Так
В) Ні
3. Спокійна постава і правильне дихання допомагають під час виступу.
А) Так
В) Ні
4. Під час виступу треба весь час читати текст і не дивитися на аудиторію.
А) Так
В) Ні
5. Автор радить говорити просто і думати про слухачів.
А) Так
В) Ні

3. Прослухайте текст «10 порад, як стати кращим промовцем» .

10 порад, як стати кращим промовцем

Щоб добре виступати, треба пам'ятати про кілька простих речей.

По-перше, думайте про аудиторію. Ваш виступ має бути корисним для слухачів. Важливо розуміти, що вони мають подумати, відчуті або зробити після вашого виступу.

По-друге, говоріть просто. Не використовуйте занадто багато тексту на слайдах. Краще брати короткі слова, прості речення та зрозумілі приклади.

По-третє, добре готуйтеся. Треба кілька разів повторити свій виступ. Це допоможе почуватися спокійніше й впевненіше. Також важливо виглядати охайно і почуватися природно. Не потрібно намагатися бути кимось іншим. Краще бути собою. Люди більше довіряють щирому промовцю. Під час виступу намагайтеся стояти спокійно. Не рухайтеся занадто багато. Говоріть чітко й дивіться на слухачів. Ще одна важлива порада — розповідайте історії. Історії цікавіші за довгі пояснення, тому аудиторія краще запам'ятовує головну думку. І найголовніше — говоріть з ентузіазмом. Якщо вам цікава ваша тема, це відчують і слухачі. Тоді ваш виступ буде живим, зрозумілим і переконливим.

4. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

1. Про кого насамперед має думати промовець під час підготовки виступу?
А) Про себе
В) Про аудиторію
С) Про друзів
D) Про одяг
2. Що радять не робити зі слайдами?
А) Додавати багато довгого тексту
В) Використовувати прості слова
С) Повторювати виступ
D) Дивитися на аудиторію
3. Що допомагає почуватися впевненіше перед виступом?
А) Не готуватися
В) Говорити дуже швидко
С) Добре повторити виступ
D) Не дивитися на слухачів
4. Яким має бути хороший промовець?
А) Неприродним
В) Дуже серйозним

- С) Щирим і природним
D) Мовчазним
5. Чому корисно розповідати історії під час виступу?
A) Бо вони роблять виступ довшим
B) Бо аудиторія краще запам'ятовує головну думку
C) Бо тоді не треба готуватися
D) Бо можна не говорити про тему

ЗАМОК II

Сценарій: Зіставте кожну риторичну стратегію з відповідним прикладом. Потім запишіть 4-цифровий код-підказку в тому порядку, у якому стратегії подані в таблиці (зверху вниз).

Замок відчиниться лише тоді, коли всі частини будуть правильно зіставлені.

Терміни	Визначення
1. Пафос (емоції)	A. «За національними даними, 1 із 4 студентів стикається з...»
2. Кайрос (вчасність / терміновість)	B. «Саме зараз, коли наближаються іспити, ми маємо діяти, поки...»
3. Логос (логіка / факти)	C. «Я пам'ятаю, як моя найкраща подруга залишила школу через...»
4. Етос (довіра / цінності)	D. «Як представник студентів, я бачив(-ла), як...»

В. ЧИТАННЯ, ГРАМАТИКА ТА АУДІЮВАННЯ

В.І. Прочитайте текст.

1. Про що йдеться в тексті і чому громадянський діалог є важливим для суспільства?

Громадянський діалог

Громадянський діалог - це спокійне й шанобливе обговорення важливих питань у суспільстві. Люди можуть мати різні думки, але вони слухають одне одного, говорять без образ і намагаються краще зрозуміти проблему.

Громадянський діалог є важливою складовою демократії. Він допомагає людям висловлювати свої ідеї, обговорювати проблеми та шукати спільне рішення. Це не означає, що всі повинні погоджуватися. Люди можуть не погоджуватися, але мають робити це спокійно й з повагою.

Для продуктивного громадянського діалогу важливі кілька речей. По-перше, треба уважно слухати інших. По-друге, треба думати не лише про власну думку, а й про думки інших людей. По-третє, треба бути відкритим до розмови, навіть якщо тема складна.

Дехто думає, що громадянський діалог означає уникати конфліктів. Але це не так. Він дозволяє говорити про різні точки зору, бачення, думки.

Громадянський діалог важливий у школах, університетах, бібліотеках і громадах. Він допомагає людям краще вчитися, критично мислити та поважати різні точки зору.

Сьогодні спілкування в Інтернеті є важливим. Але в мережі є й проблеми: неправдива інформація, агресивні коментарі та замкнені групи людей з спільною точкою зору. Тому громадянський діалог сьогодні потрібен ще більше.

Отже, громадянський діалог допомагає людям краще розуміти одне одного, говорити про важливі питання й разом будувати справедливіше суспільство.

2. Виберіть правильну відповідь: A, B, C або D.

1. Що таке громадянський діалог?
 - A) Суперечка без правил
 - B) Шанобливе обговорення важливих питань
 - C) Мовчання під час проблеми
 - D) Лише розмова в інтернеті
2. Що важливо під час громадянського діалогу?
 - A) Перебивати інших
 - B) Говорити голосніше за всіх
 - C) Уважно слухати інших
 - D) Уникати всіх розмов
3. Чи можуть люди мати різні точки зору під час громадянського діалогу?
 - A) Ні, усі повинні думати однаково
 - B) Так, але треба говорити з повагою
 - C) Ні, це заборонено
 - D) Так, але лише в школі
4. Де громадянський діалог є важливим?
 - A) Тільки вдома
 - B) Тільки в університеті
 - C) Лише в бібліотеці
 - D) У школах, університетах, бібліотеках і громадах
5. Чому громадянський діалог сьогодні особливо важливий?
 - A) Бо люди не користуються Інтернетом
 - B) Бо в Інтернеті є неправдива інформація й агресивні коментарі
 - C) Бо всі завжди погоджуються
 - D) Бо він потрібний лише політикам

В.ІІ. ГРАМАТИКА

1. Заповніть пропуски. Перепишіть речення, вставивши потрібний присвійний займенник: твої, його, її, нашу, вашу, їхні.

Зразок: Він знає, де ... друг. – Він знає, де **його** друг.

1. Вона знає, яка ... думка про цю проблему.
2. Ми хочемо висловити ... позицію під час обговорення.
3. Ти бачиш, де ... нотатки для виступу?
4. Вони кажуть, що це ... аргументи.
5. Викладач хоче знати, де ... група для дискусії. →

2. Доповніть текст, використовуючи займенник у правильній формі.

Це наша група для обговорення. Тут **(1) (наш)** _____ аудиторія. Ось **(2) (мій)** _____ нотатки для виступу. Там **(3) (її)** _____ думка про цю проблему. Це **(4) (наш)** _____ викладачка. А ось Марко. Він **(5) (мій)** _____ друг.

ЗАМОК ІІІ

Сценарій: Під час обговорення важливої проблеми в громаді студенти університету Новалендс говорили про те, як спілкуватися спокійно й з повагою. Доповніть речення словами з рамки. Кожне слово використовується лише один раз.

Банк слів: повага • слухати • діалог • думка • спокійно • відповідальність.

1. Під час обговорення всі учасники повинні говорити _____.

2. У громадянському суспільстві важливо вміти не тільки говорити, а й _____ інших.
3. Кожна людина має право висловити свою _____.
4. Громадянський _____ допомагає людям краще розуміти одне одного.
5. Під час розмови важливо показувати _____ до інших людей.
6. Учасники дискусії мають нести _____ за свої слова.

В.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте подкаст «Як лідеру говорити чітко і впевнено». Під час прослуховування подумайте, що допомагає людині говорити як лідер?

Як лідеру говорити чітко і впевнено

Бути лідером означає не лише добре працювати, а й добре спілкуватися з людьми. Для багатьох керівників це не є легкою справою. Вони хвилюються перед важливими зустрічами, розмовами або виступами. Часто проблема не в голосі чи жестах, а в невпевненості та стресі.

Щоб говорити краще, потрібно пам'ятати про три важливі речі.

Перед розмовою треба зрозуміти свій стан, рівень енергії та мету розмови. Варто запитати себе: що я хочу змінити цією розмовою? Коли людина добре розуміє свою мету, їй легше говорити спокійно.

Хороший лідер не просто говорить, а вибудовує зв'язок з аудиторією. Спочатку треба зрозуміти настрій людей, говорити так, щоб вони почувалися спокійно, і ставити запитання. Це допомагає краще зрозуміти інших.

Важливо говорити просто і зрозуміло. Тон голосу має відповідати меті. Мова тіла має демонструвати відкритість і готовність до спілкування. Лідер впливає на людей і надихає їх на дію.

Отже, сильний виступ лідера починається з чіткої мети, контакту з людьми та простого повідомлення. Це допомагає будувати довіру й досягати кращих результатів.

2. Прослухайте текст ще раз і виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

1. Що часто заважає людям добре говорити перед іншими?
 - А) Велика аудиторія
 - В) Невпевненість і стрес
 - С) Погана пам'ять
 - Д) Відсутність часу
2. Що треба зрозуміти перед важливою розмовою?
 - А) Лише тему тексту
 - В) Тільки думку аудиторії
 - С) Свій стан і свою мету
 - Д) Лише час виступу
3. Що допомагає лідеру краще спілкуватися з людьми?
 - А) Швидкий темп промови
 - В) Контакт з аудиторією
 - С) Читання тексту з аркуша
 - Д) Уникання запитань
4. Яким має бути повідомлення лідера?
 - А) Довгим і складним
 - В) Тихим і незрозумілим

- С) Простим і чітким
D) Дуже емоційним
5. Що ще важливе під час виступу, крім слів?
- A) Тільки одяг
B) Тільки слайди
C) Мова тіла
D) Тільки музика

3. Прослухайте подкаст «Прості правила для кращого виступу» і подумайте які прості правила допомагають людині виступати краще?

Прості правила для кращого виступу

Якщо ви тільки починаєте виступати перед людьми, ці прості правила можуть вам допомогти. По-перше, ваш виступ має бути чітким і добре організованим. Треба мати вступ, основну частину і висновок. Так аудиторії буде легше вас зрозуміти і запам'ятати головні думки. По-друге, важливо дивитися на слухачів. Не треба дивитися в підлогу, у стелю, або весь час в один бік. Краще коротко дивитися на одну людину, а потім на іншу. Так, аудиторія відчуває контакти з вами. По-третє, не пишіть занадто багато в нотатках. Якщо в нотатках дуже багато тексту, людина починає весь час читати, і говорить неприродно, краще мати лише короткі головні слова або фрази. По-четверте, слайди повинні бути простими і зрозумілими. Не треба додавати багато тексту чи складні ефекти.

Слайди мають допомагати вашому виступу, а не заважати. По-п'яте, під час виступу треба стояти спокійно і впевнено. Не варто весь час рухатися без причини, або нервово крутити руками. Жести можуть допомагати, але вони мають бути природними. І, нарешті, говоріть чітко і достатньо голосно. Не використовуйте занадто багато слів-паразитів, наприклад «е» чи «ну». Після важливої думки можна зробити коротку паузу. Це допомагає слухачам краще зрозуміти вас.

4. Дайте відповіді на запитання.

- Яким має бути хороший виступ?
Чому важливо дивитися на аудиторію під час виступу?
Якими повинні бути нотатки промовця?
Якими мають бути слайди у презентації?
Як треба стояти і говорити під час виступу?

С. МОВЛЕННЯ

1. Дайте відповіді на запитання

- Чому публічний виступ є важливим для громадянського життя?
- Як шанобливий діалог допомагає людям краще розуміти одне одного?
- Що робить промовця упевненим і переконливим?
- Чому під час обговорення або дебатів важливо слухати інші думки?
- Як молодь може використовувати свій голос, щоб покращувати свою громаду?

2. Об'єднайтеся в пари. Один студент виконує роль А, інший — роль В. Прочитайте свою ситуацію, підготуйтеся впродовж 2-3 хвилин, а потім розіграйте діалог. Намагайтеся чітко висловлювати свою думку, наводити приклади та говорити з повагою.

Рольова гра 1. Голос молоді в школі

Студент А: Ви вважаєте, що учні повинні брати участь у прийнятті рішень у школі. Поясніть чому. Наведіть один приклад.

Студент В: Ви не впевнені, що думка учнів завжди є достатньо сформованою для важливих рішень. Поясніть свою позицію.

Рольова гра 2. Громадське обговорення в місті

Студент А: У вашому місті планують побудувати новий молодіжний центр. Ви підтримуєте цю ідею. Поясніть, чому це важливо для молоді.

Студент В: Ви вважаєте, що місту зараз потрібніші інші зміни. Поясніть, що саме є важливішим.

Рольова гра 3. Дебати про соціальні мережі

Студент А: Ви вважаєте, що соціальні мережі допомагають молоді висловлювати свою думку і впливати на суспільство.

Студент В: Ви вважаєте, що соціальні мережі часто заважають справжньому діалогу та поширюють неправдиву інформацію.

Рольова гра 4. Шкільна дискусія про публічний виступ

Студент А: Ви вважаєте, що уроки з публічного виступу мають бути обов'язковими в школі.

Студент В: Ви думаєте, що такі уроки корисні, але не обов'язкові для всіх учнів.

Рольова гра 5. Молодь і зміни в громаді

Студент А: Ви хочете організувати молодіжну акцію, щоб зробити вашу громаду кращою. Поясніть свою ідею.

Студент В: Ви підтримуєте зміни, але хочете зрозуміти, як саме ця ідея допоможе громаді.

Корисні фрази

- На мою думку, ...
- Я вважаю, що ...
- Наприклад, ...
- Я розумію вашу думку, але ...
- Я не зовсім згоден / згодна, тому що ...
- Це важливо, бо ...
- Отже, я думаю, що ...

Після рольової гри обговоріть:

- Чи легко вам було висловити свою думку?
- Чи вдалося вам навести приклад?
- Чи говорили ви чітко і з повагою?

ЗАМОК IV

Сценарій: План студентського форуму «Your Voice, Your Power» збережено у файлі, захищеному паролем. Щоб відкрити його, потрібно відповісти на важливе запитання про те, що допомагає зробити публічний виступ впливовим і корисним для громади. Але відповідь захована в завданні.

Розшифруйте фрази. Потім візьміть першу літеру кожної правильної фрази та складіть код із 3 літер.

Переплутані фрази

1. **ТІКЬЧСІ ЧПОІВДМОЛЕНЯ** (елемент для чіткого повідомлення)
2. **АГПОВА ДО ІНШИХ** (елемент для поважного спілкування)
3. **ИАКЗОД ТА ПРИКАЛДИ** (елемент для сильної аргументації)

D. ПИСЬМО

Університет в Новаленді планує провести студентський захід «Твій голос - твоя сила». Ця подія буде присвячена публічному виступу, громадянському діалогу та участі молоді в житті громади. Студенти матимуть можливість поділитися своїми ідеями, узяти участь у коротких дебатах, послухати думки інших і потренуватися виступати перед аудиторією. Організатори хочуть залучити більше молодих людей до обговорення реальних суспільних проблем і навчити їх чітко та з повагою висловлювати свою позицію. Захід також допоможе студентам розвинути впевненість у собі, покращити комунікативні навички та зрозуміти важливість активної громадянської позиції.

Завдання

Напишіть запрошення до участі в цьому заході. Запросіть студентів взяти участь, коротко поясніть мету події, зазначте, що вони зможуть там робити, і чому це буде корисно.

ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ

Перегляньте вступне відео ще раз, щоб пригадати основну тему розділу та контекст завдання. Після цього підготуйте короткий публічний виступ на тему участі молоді в громадському житті.

Уявіть, що в університеті Новаленд відбудеться молодіжний форум «Твій голос - твоя сила». Вас запросили виступити перед студентами з короткою промовою про те, чому молодь повинна брати участь у громадянському діалозі та як її голос може впливати на зміни в громаді.

У своєму виступі:

- висловіть свою думку щодо ролі молоді в суспільстві;
- наведіть 1-2 аргументи;
- наведіть принаймні один приклад;
- говоріть чітко, логічно й з повагою до різних поглядів.

Підготуйте усний виступ тривалістю 45-60 секунд або короткий письмовий текст обсягом 80-100 слів.

ДИСКУСІЯ ТА РЕФЛЕКСІЯ

1. Як молодь може впливати на життя громади?
2. Що допомагає вам чітко й переконливо висловити свою думку?
3. Як публічний виступ пов'язаний із такими цінностями, як повага, активна участь і відповідальність у громадянському діалозі?

Digitally-Enhanced Foreign Language Education
For Active European Citizenship and Democratic
Culture

Project No. 2024-1-R001-KA220-HED-000249951

GEORGE EMIL PALADE
UNIVERSITY OF MEDICINE,
PHARMACY, SCIENCE, AND
TECHNOLOGY OF TARGU MURES

UNIVERSITY
of NICOSIA

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Co-funded by
the European Union